

DE STRAATNAMEN IN DE GEANNEXEERDE DORPEN, LATER GEMEENTEN

INHOUDSOPGAVE

Vooraf 238, de straatnamen in Blaarthem 238, de straatnamen in Eckart 241, de straatnamen in Gestel, later gemeente Gestel en Blaarthem 243, de straatnamen in Stratum 2 de straatnamen in Strijp 262, de straatnamen in Tongelre 272, de straatnamen in Woensel 279, afkortingen 303, index op de namen in de geannexeerde dorpen tot 1920 304.

VOORAF

In de dorpen werden minder straatnamen gebruikt dan in de stad. Als de ligging van een perceel moest worden aangegeven, werd dikwijls volstaan met de naam van het gehucht of werd - meer dan in de stad - voor een algemene term gekozen, zoals 'gemeyne weg' (= openbare weg).

Juist zoals bij de Eindhovense straatnamen van vóór 1920, staat de naam hieronder eerst in de huidige spelling en vervolgens in de spelling van de vroegste vermelding. In de verklarende tekst wordt voor zover mogelijk gebruik gemaakt van de huidige benamingen.

DE STRAATNAMEN IN BLAARTHEM

VOORAF

Blaarthem was een zelfstandig dorp. Kerkelijk behoorde het aanvankelijk tot de St.-Severinus-, of St.-Severijnparochie, waarvan de kerk op het Zevereind stond, aan de overzijde van het loopje de Rungraaf. De naam Zevereind was afgeleid van de naam van de kerkpatroon. Nu behoort dat gebied tot het industrieterrein De Hurk.¹ Later werd de parochie gesplitst. Nadat in de veertiende eeuw in de buurt van het kasteel een nieuwe kerk was gebouwd, vormde het dorp samen met Gestel een St.-Lambertusparochie. Burgerlijk werd Blaarthem in 1811 met Gestel samengevoegd tot een nieuwe gemeente Gestel & Blaarthem, of korter Gestel c.a. De straatnamen van na dat jaar zullen hieronder worden behandeld onder Gestel. Van het dorp Blaarthem is tegenwoordig weinig méér over dan de Blaarthemseweg. Voor een kaart van het dorp in 1867, zie hieronder.

DE STRAATNAMEN

Papenvoort (Papenvoirt,1429²)

Een voort is een doorwaadbare plaats in een riviertje, hier in het loopje de Rungraaf. Maar ook de weg erheen werd Papenvoort genoemd. Met de paap zal de parochiegeestelijke zijn bedoeld.³ Mogelijk heeft die aanvankelijk nog aan de overzijde van het water gewoond, waar in Zeelst de oude St. Severijnskerk stond. Zie ook Kerkdijk (1466).

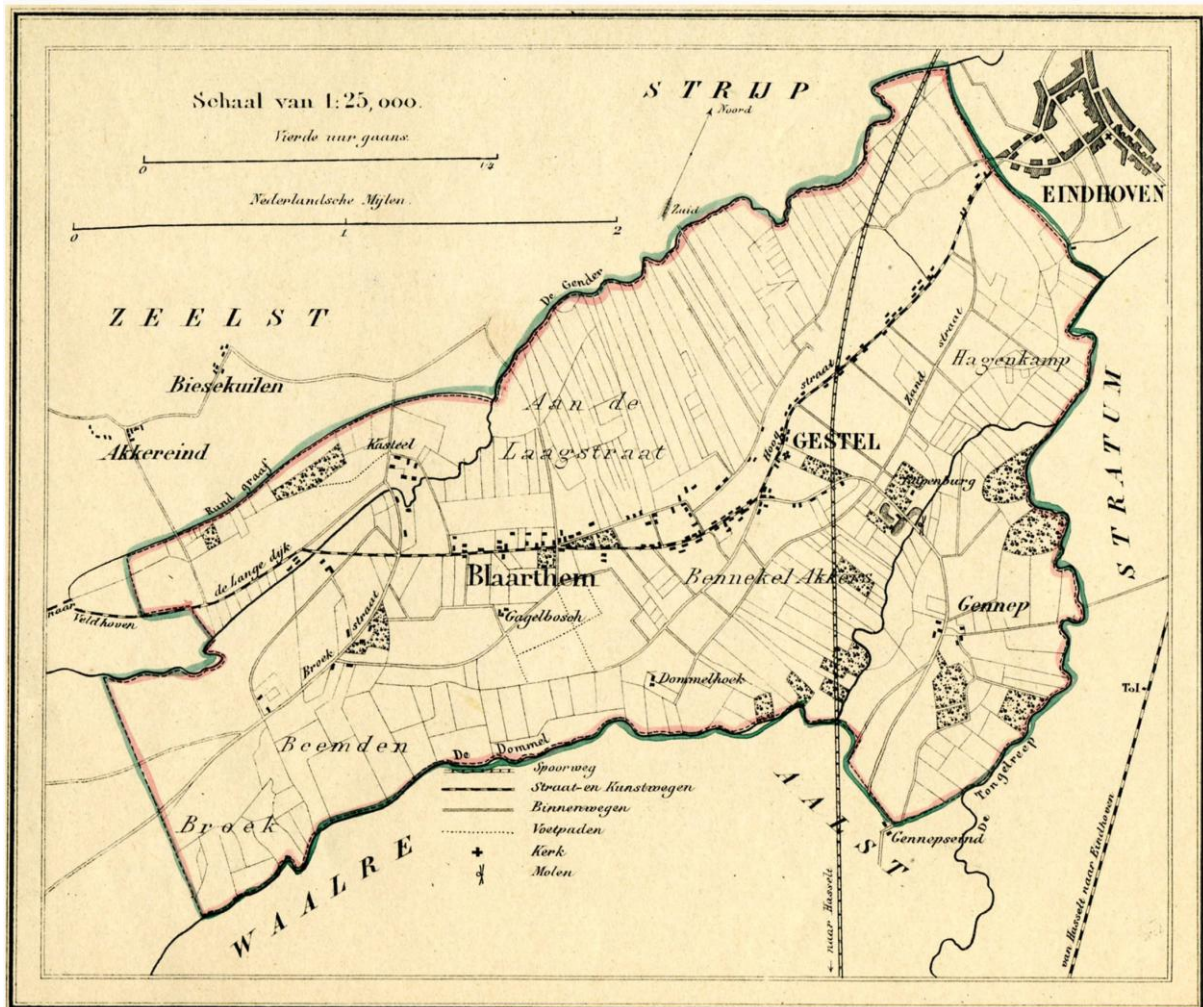
¹ J.Th.M.Melssen, 'Een verdwenen parochie... of hoe Eindhoven een Keulse bisschop van haar grondgebied bande', *Brabants Heem* 35 (1983) 11-21.

² Stadsarchief 's-Hertogenbosch (S.A.H.), Rechterlijk archief (R.A.) 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1200, fol. 162 verso, 9 december 1429. Voor ligging, zie A. van Run, 'Het Slotje te Blaarthem', *Campinia* 7 (1977) 73.

³ Stadsarchief 's-Hertogenbosch (S.A.H.), Rechterlijk Archief (R.A.) 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1202, fol. 144 verso, 5 september 1432.

Wijchstadstraat (Wystatsstraet en Wyghstatsstraet, 1429⁴)

Letterlijk: slagveldstraat. Het is niet meer bekend naar welke strijd de naam verwijst. In de oudste vermelding is sprake van een huis dat met de voorzijde aan de Papenvoort (deel van de Kerkdijk) lag en met de achterzijde aan de Wijchstadstraat en van een beemd tussen de het riviertje Gender en de Wijchstadstraat. De straat lag aan de kasteelzijde van de Kerkdijk (1466) in de hoek tussen de Rungraaf en de Gender. Zij is nog zichtbaar op de kadasterkaart van 1832. Zie ook Wijstadorst (1432).

Kaart van de gemeente Gestel en Blaarthem in 1867.

Langedijk (Langendijck, 1429⁵)

Het stratenpatroon van het oude Blaarthem is vrijwel verdwenen. Komend vanuit de richting Eindhoven boog de Blaarthemseweg, die in de negentiende eeuw Kerkstraat heette, op het einde ongeveer negentig graden naar rechts. Na de bocht heette de weg aanvankelijk Kerkdijk (1466), maar in 1920 kreeg die de nieuwe naam Kasteelweg. Even verder kruiste de Kasteelweg de Gender, waarna spoedig een T-splitsing volgde, waar het doorgaande verkeer linksaf sloeg en over de Langedijk verder ging richting Meerveldhoven. In de negentiende eeuw werd de provinciale weg van Eindhoven naar Reusel aangelegd, die de oude route voor een deel volgde. Bij de genoemde bocht op het einde van de Blaarthemseweg werd de weg rechtdoor getrokken. De naam Langedijk werd daarna gehandhaafd voor de oude Langedijk, terwijl het nieuwe wegdeel als het verlengde van de Kerkstraat – nu Blaarthemseweg

⁴ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1200, fol. 162 verso, 9 december 1429.

⁵ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1200, fol. 162 verso, 9 december 1429.

– werd beschouwd.⁶ In 1915 echter werd de naam Langedijk vastgesteld voor het verlengde van de Hoogstraat, dat wil zeggen voor de voormalige Kerkstraat.⁷ Het restant van de oude dijk had daarna geen naam meer. In 1920 werd deze nieuwe Langedijk gesplitst in Blaarthemseweg en Meerveldhovenseweg.

Van het voormalige dorp Blaarthem was in 1912 weinig meer over. De rode lijn rechts is de Blaarthemseweg en de rode lijn naar boven de Kerkdijk, die naar de Papenvoort leidt. De rode lijn links is de Lange Dijk. Duidelijk is te zien hoe de bocht bij de Kerkdijk door een nieuw wegdeel wordt afgesneden.

Wijstadorst (Wijstathorst, 1432⁸)

Mogelijk identiek aan de Wijchstadstraat (1429). De uitgang Horst duidt op een hoger gelegen stuk grond. In de oudste vermelding is sprake van een huis aan de Wijstadorst dat met een zijde aan de Papenvoort lag en van een beemd tussen de Wijstadorst en de Gender.

Kattenstraat (Kattenstraat, 1453⁹)

Vermoedelijk identiek aan het in 1711 genoemde Kattenstraatje waarlangs boerderij Dommelhof (de latere Gestelse Dommelhoef) toen 'geweegd' was, wat wil zeggen dat dit weggetje toen de boerderij verbond met de buitenwereld. Het straatje liep naar de Blaarthemseweg. Toen de Kattenstraat in 1878 werd opgenomen in de wegenlegger, was dat nog steeds het geval.¹⁰ In 1962 werd op het tracé de Kersbergenstraat aangelegd. De naam Kattenstraat zal duiden op slechte, natte grond.¹¹ Behalve in Blaarthem lag ook in Eindhoven, Strijp, Tongelre en Woensel een Kattenstraat.

Kerkdijk (Kerckdyck, 1466¹²)

Na de hierboven bij de Langedijk (1429) genoemde scherpe bocht op het einde van de Blaarthemseweg heette de weg aanvankelijk Kerkdijk, omdat de parochianen hierover naar de kerk gingen. In 1466 is sprake van een Molenbeemd die gelegen is tussen de Langedijk, de Gender en de Kerkdijk. De Kerkdijk liep na de afsplitsing van de Langedijk (1429) recht door en kruiste ten slotte de waterloop de Rungraaf, die de dorpsgrens vormde met Zeelst.

⁶ Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE), Administratief Archief (A.A.) Gestel, inv.nr 1241, los inliggende kaart.

⁷ RHCE, A.A. Gestel en Blaarthem, inv.nr. 483, 28 juni 1915, fol.113. Van kadastraal sectie A, nr. 3060 tot nr. 4045.

⁸ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1202, fol. 144 verso, 5 september 1432.

⁹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1223, fol. 113, 30 augustus 1453.

¹⁰ Het straatje bereikt de doorgaande weg bij het perceel, kadastraal bekend als sectie B, nr. 266.

¹¹ Ad Otten, 'Préhistorie van de Eindhovense Emmasingel. Kateknip is van Katteklei', 't Gruun Buukske 22 (1993) 147-151.

¹² S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1235, fol. 220, 12 juni 1466.

Die kruising heette Papenvoort, maar vanaf de afsplitsing van de Langedijk werd ook de Kerkdijk Papenvoort genoemd.¹³ In 1920 kreeg de Kerkdijk tot de Rungraaf de naam Kasteelweg.

Broekstraat (Broeckstraet, 1571¹⁴)

Broek duidt op een bepaald type drassige grond. De oude naam komt nog voor op de wegenlegger uit 1878. In 1920 werd de straat Ontginningweg (zonder tussen-s) genoemd en zo heet die nog steeds.

Groenstraat (Groenstraet, 1571¹⁵)

De ligging is onbekend. De naam kan duiden op een weg die door het geringe gebruik min of meer begroeid is, maar kan ook betekenen dat de weg naar of door een groen gebied leidde. Opvallend is dat de Groenstraat in Gestel, de huidige Palingstraat, en die in Tongelre en ook de Groeneweg in Woensel naar een waterloop leidden, nl. respectievelijk naar de Gender, de Kleine Dommel en de Doode Gracht of de Dommel. Dat geldt echter niet voor de Woenselse Groenstraat die in 1920 Frankrijkstraat werd genoemd.

Rechtestraat (Rechtestraet, 1571¹⁶)

Een naam voor de Blaarthemseweg. De naam duidt erop, dat de loop van de weg min of meer recht was. De weg heette later ook Kerkstraat (Gestel & Blaarthem 1832 en 1915) en Langedijk (1429 hierboven).

Dommelhofsweg (Dommelhofsweg, 1766¹⁷)

De weg zal naar of langs boerderij de Dommelhoef hebben gelopen, maar de weg is niet identiek aan de Kattenstraat (1453), die in de bron afzonderlijk genoemd wordt.

Zeelsterpad (Zeelster Pat, 1766¹⁸)

Een landweg die als een zijweg van de Kerkdijk of Papenvoort naar het Akkereind in Zeelst liep.

DE STRAATNAMEN IN ECKART

Eckart was een zelfstandig dorp tot het in 1811 met Nederwetten werd samengevoegd tot de gemeente Nederwetten en Eckart. Toen deze gemeente per 1821 weer werd opgeheven, werd Eckart een deel van Woensel. Het oude Eckart omvatte ongeveer de huidige wijken Luytelaer en Oude Gracht. Het dorp werd van Woensel gescheiden door de Doode Gracht, een vervallen Dommelarm met – vandaar de naam – stilstaand (= dood) water.

Broekstraat (Broekstraet, 1604¹⁹)

Vermoedelijk de latere Soeterbeekseweg (Eindhoven, 1920).

Eckartseweg (Eeckersenwech, 1633²⁰)

De doorgaande weg op Eckart. Later heette de weg ook Hogeweg (1641), Hogedijk (Woen-

¹³ Nomina Geographica Neerlandica, X (1936) 176 en XIV (1954) 181.

¹⁴ Abdij Postel (B.), dossier Zeelst en Nationaal Archief (Nat. Archief), Archief Raad van State vóór 1795, inv.nr. 2166. Hier werd gebruikt gemaakt van de transcriptie door J.Th.M. Melssen, Kohier van de Honderdste Penning van Blaarthem, 1571, *De Blauwe Heraut* VI (2007)1.

¹⁵ Aldaar.

¹⁶ Aldaar.

¹⁷ RHCe, A.A. Gestel en Blaarthem, inv.nr. 438, fol. 38 verso en 40.

¹⁸ RHCe, A.A. Gestel en Blaarthem, inv.nr. 438, fol. 20. Zie ook R.A. Veldhoven, inv.nr. 51, fol. 5, 24 februari 1781. Met dank aan A.M.J.G. van Run in Veldhoven.

¹⁹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1580, fol. 148, 23 maart 1604.

²⁰ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1686, fol. 216 verso, 18 augustus 1633.

sel 1881) en tenslotte weer Eckartseweg (Eindhoven, 1920), terwijl hij daarnaast ook met de algemene naam Heerbaan (1727) werd aangeduid.

Hogeweg (Hoogenwech, 1641²¹)

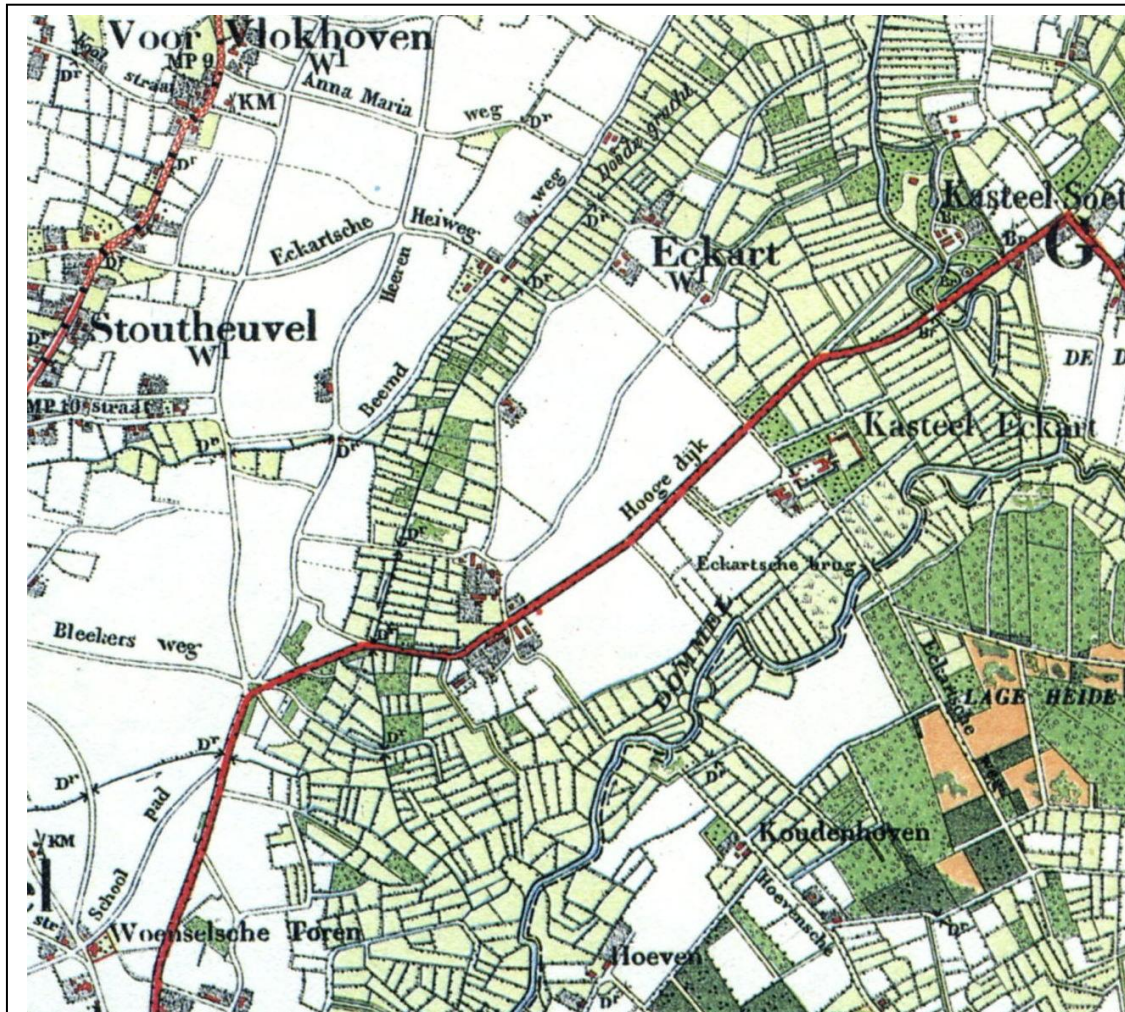
Eerder werd de weg Eckartseweg (1633) genoemd.

Dodegraaf (Doodengrave, 1647²²)

Oude, deels verlande Dommelarm die de grens vormde tussen Eckart en Woensel. Het water werd dood genoemd, omdat het niet stroomde.

Schoordijk (Schoordijck, 1655²³)

Een schoor is een brugje. De verder onbekende dijk zal een waterloop hebben gekruist.

Het toen al voormalige dorp Eckart in 1906. Het dorp werd begrensd door de rivier de Dommel (rechts) en het water de Dode Gracht (links in de strook groene graslanden). De (rode) Hoge Dijk (Woensel, 1881) naar Nuenen heette eerder Eckartseweg (Eckart, 1633). Deze weg is nu nog deels in het landschap herken-

²¹ RHCE, A.A. Eckart, inv.nr. 614, fol. 16 verso, 16 oktober 1641

²² RHCE, R.A. Eckart, inv.nr. 614, fol. 33 verso, 10 februari 1647

²³ RHCE, R.A. Eckart, inv.nr. 614, fol. 55 verso, 16 februari 1655.

Heerbaan (Heerbaen, 1727²⁴)

Algemene naam voor belangrijke wegen, op Eckart voor de Hogeweg.

Voetpad van Eckart (Voetpat van Eckardt, 1727²⁵)

In de oudste akte is sprake van twee hontsheuvels tussen het voetpad van Eckart en de Heerbaan.

Dommelstraatje (Domnmelstraatje, 1748²⁶)

Onbekend straatje op Eckart.

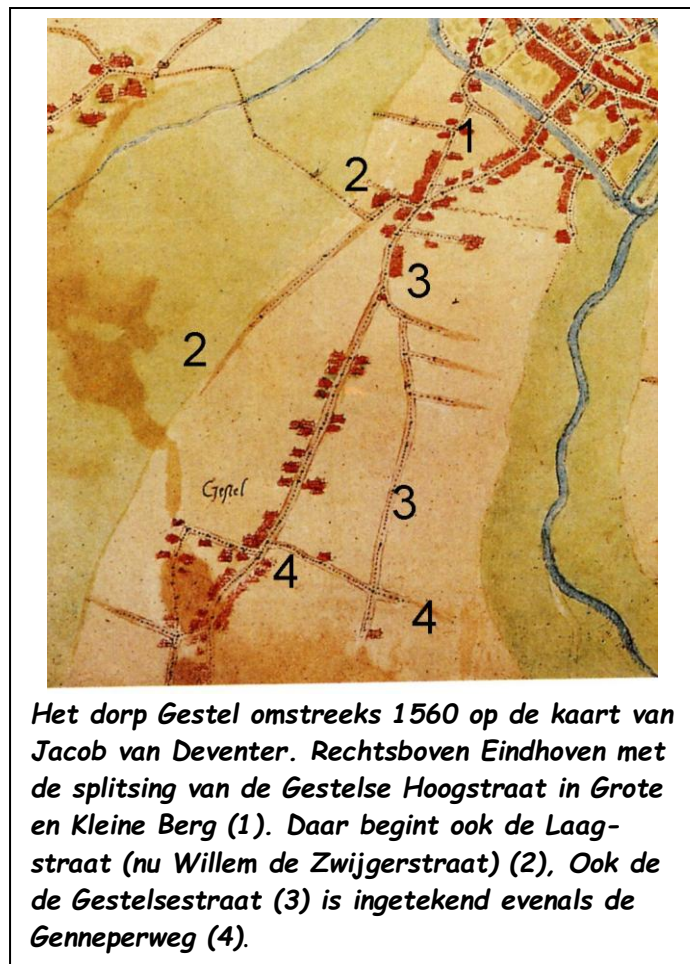
Dreef (Dreeff, 1755²⁷)

Mogelijk dezelfde straat die later de Dreef heette. (Eindhoven, Coriolanuspad, 1964).

Kwadedijk (Quadendijk, 1800²⁸)

De Kwadedijk wordt in Woensel genoemd. Deze weg liep echter door tot op Eckarts gebied.

DE STRAATNAMEN IN GESTEL, LATER GEMEENTE GESTEL EN BLAARTHEM VOORAF

Gestel bestond lange tijd hoofdzakelijk uit een open lintbebouwing langs de Hoogstraat. Het was een zelfstandig dorp en maakte aanvankelijk kerkelijk deel uit van de parochie van Blaarthem. Omdat de kerk na de Tachtigjarige Oorlog in protestantse handen kwam, werd in het inmiddels grotere Gestel een schuurkerk gebouwd. In 1795 kregen de katholieken de oude kerk weer in bezit, maar nadat die in 1800 door een storm onherstelbaar was beschadigd, namen zij hun schuurkerk weer in gebruik. In 1835 een nieuwe kerk gebouwd.

Burgerlijk was Gestel intussen al in 1811 met Blaarthem samengevoegd tot de gemeente Gestel & Blaarthem. Het gehucht Gennep behoorde burgerlijk vanouds tot Gestel, maar nam kerkelijk lange tijd een uitzonderingspositie in. Tot 1880 behoorde het gehucht tot de parochie van Aalst.

In Gestel was de Hoogstraat de belangrijkste straat, daarna volgden de Genneperweg en de Gestelsestraat. De Genneperweg liep vanaf het centrum van het dorp via de bruggen bij

²⁴ RHCe, R.A. Eckart, inv.nr. 615, fol. 96 verso, 12 juli 1727.

²⁵ RHCe, R.A. Eckart, inv.nr. 615, fol. 96 verso, 12 juli 1727.

²⁶ RHCe, R.A. Eckart, inv.nr. 619, fol. 40, 18 april 1748.

²⁷ RHCe, inv.nr. 619, fol. 62 verso, 28 januari 1755.

²⁸ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1926, fol. 139, 1800.

de Gennepmolen naar het gehucht Gennep en verder naar Aalst, De Gestelsestraat verbond Eindhoven met de Gennepeweg. De naamgeving van de Gennepeweg en de Gestelsestraat is wat verwarrend. In de loop van de eeuwen zijn beide Molenstraat en Gennepstraat genoemd, terwijl de eerste ook lange tijd Gennepeweg heette.

DE STRAATNAMEN

Lange Goorstraat (Langhgoerstraet, 1438²⁹)

Oude naam voor de Laagstraat. De straat begon bij de Hoogstraat op de hoek van de Willem de Zwijgerstraat en sloot via de Mecklenburgstraat aan op de nog bestaande Laagstraat. De term goor duidt op het drassig gebied waar de straat doorheen liep. Het voorvoegsel 'lang' geeft de tegenstelling aan met de nabije Korte Goorstraat (H. Geeststraat) in Eindhoven. Zie ook Goorstraat (1569/1571 en 1878) en Lage Goorstraat (1569/1571).

Strijper Pad (Strijper Pat, 1541³⁰)

Het pad liep vanaf de Willem de Zwijgerstraat ongeveer over het tracé van de Mauritsstraat en vormde een verbinding met Strijp. Het pad kruiste daarbij het riviertje de Gender (Strijp 1905). De naam verviel in 1920.

Molenstraat (Molenstraet, 1541³¹; ook Meulenstraet, 1638³²)

Aanvankelijk de naam van de Gestelsestraat, die naar de Gennep watermolen leidde. In 1622 werd de naam gebruikt als synoniem voor 'Gennepstraat' (1569/1571), maar het is niet duidelijk of toen de huidige Gestelsestraat of de huidige Gennepeweg werd bedoeld.³³ Later was Molenstraat de gebruikelijke naam voor de Gennepeweg van de Hoogstraat tot de Gestelsestraat. In 1878 werd de naam gebruikt voor heel de weg van de Hoogstraat bij de Franz Leharplein tot de Dommelbrug bij de molen, maar in 1914 werd die vastgesteld voor de weg van de Hoogstraat tot de halte aan de spoorlijn, nu Bayeuxlaan. In de praktijk zullen de namen Molenstraat, Gennepstraat en Gennepeweg (1545) dikwijls door elkaar zijn gebruikt.

Molendijk (Molendijck, 1541³⁴)

Naam voor de Gennepeweg vanaf de samenkomst van de weg met de Gestelsestraat tot de Gennepmolen. De dijk werd ook Gennepeweg (1541), Gennep Molendijk (1569/1571) en op de kadasterkaart van 1832 Molenweg genoemd.

Gennepeweg (Gennopperwech, 1545³⁵)

Aanvankelijk de naam voor de Gennepeweg vanaf de Hoogstraat tot de samenkomst met de huidige Gestelsestraat, of tot de molen, maar die weg werd ook Molenstraat (1541) of Gennepstraat (1569/1571) genoemd. In de wegenlegger van 1878 werd de naam gebruikt voor de weg die vanaf de Dommelbrug op Gennep naar Aalst liep, maar in 1914 werd die vastgesteld voor de straat vanaf het 'Station' (de halte aan de spoorlijn, nu Bayeuxlaan) naar de 'Uithoek Gennep'. In 1920 kreeg heel de weg van de Hoogstraat tot de grens met Aalst de naam Gennepeweg. Zie ook Aalsterweg (1739).

Gennepstraat (Gennepstraet of Gennepstraet, 1569/1571³⁶)

Aanvankelijk de naam voor de Gennepeweg.³⁷ De weg werd schaars ook wel gebruikt voor

²⁹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1208, fol. 274 verso, 26 juni 1438.

³⁰ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 79 verso, 6 april 1541.

³¹ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 88 verso, 26 juli 1541.

³² RHCE, R.A. Gestel, inv.nr. 425, fol. 4, 26 januari 1638.

³³ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1584, fol. 95, 21 maart 1622.

³⁴ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II-fol. 89 verso, 24 augustus 1541.

³⁵ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-I, fol. 34, 6 november 1545.

³⁶ Nationaal Archief (Nat. Archief), Archief Raad van State voor 1795, inv.nr. 2166, Kohier van de Honderdste Penning (KHP), fol. 2 en 6 verso. Hier werd gebruikt gemaakt van de transcriptie door J.Th.M. Melssen, *Kohieren van de Honderdste Penning van Gestel, Strijp, Stratum en Meerveldhoven en extracten uit het kohier van Oerle 1569-1571* (Eindhoven, 1978).

de doorgaande weg op Gennep.³⁸ In 1622 werd de naam gebruikt als synoniem voor Molenstraat, een naam waarmee eerder doorgaans de huidige Gestelsestraat werd aangeduid.³⁹ Het is onduidelijk of toen de Gestelsestraat of de Genneperweg werd bedoeld. Later was de naam Genneperstraat gebruikelijk voor de huidige Gestelsestraat tot dat die daar werd verdrongen door de naam Zandstraat (1753).⁴⁰

Gennepweg (Gennepwech en Genneperwech 1569/1571⁴¹)
Synoniem voor Genneperweg (1545).

Bennekelstraat (Benckelstraat, 1569/1571⁴²)

De betekenis van de naam is onduidelijk. Het gebied waar de straat doorheen liep heette in 1569/1571 de Benckel. In 1629 werd de straat Bennekelweg genoemd en in 1878 Bennekelstraat. In 1914 werd Bennekelweg vastgesteld, maar in 1920 werd die weer in Bennekelstraat veranderd.

Genneper Molendijk (Genneper Molendijck, 1569/71⁴³)

Andere naam voor Molendijk (1541), Gennepdijk (1569/1571) en op de kadasterkaart van 1832 Molenweg. De naam lijkt op een tegenstelling te duiden met een andere Molendijk, maar die was er in Gestel geen.

Gennepdijk (Gennepdijck, 1569/71⁴⁴)

Identiek aan Molendijk (1541), Gennep Molendijk (1569/71) en Molenweg (1832).

Gennepereinde (Gennep Eynde, 1569/71⁴⁵)

Het deel van Gestel dat aan Gennep grensde en dat aan de Molendijk lag. Ook in Aalst lag een Gennepereinde. De naam duidde in beide gevallen op het aangrenzende gebied en is te vergelijken met het Woenselseind (1676) en het Stratumseind (1718) in Eindhoven en het Moleneind (1569/1571) of Brugeind in Stratum. De gebiedsnamen werden ook voor de daar gelegen doorgaande straten gebruikt.

Goorstraat (Goor- of Goerstraet, 1569/1571)

Een andere naam voor de Lange Goorstraat (1438).

Hoogstraat (Hogestraet en Hogenwech, 1569/71⁴⁶)

De naam zal oorspronkelijk hebben geduid op de hoge ligging ten opzichte van de Laagstraat. De naam werd in 1914 vastgesteld voor de 'provinciale weg', dus eigenlijk voor de huidige Hoogstraat en Blaarthemseweg samen, maar de naam zal alleen bedoeld zijn geweest voor de Hoogstraat, want het verlengde werd een jaar later Langedijk (Blaarthem, 1429⁴⁷) genoemd. In 1920 werd de naam Hoogstraat bevestigd tot de Blaarthemseweg. De straat werd ook Hogeweg (1569/1571), Gestelsestraat (1608), Rechtestraat (1705) en Heerstraat (1587) genoemd.

³⁷ RHCe, in R.A. Eindhoven, inv.nr. 1584, fol. 181-181 verso, 9 februari 1624 is sprake van de 'Molendijck' die van de Molenstraat en de Genneperstraat naar de molen loopt. Van de twee genoemde straten wordt dan verklaard dat die respectievelijk naar Eindhoven en Gestel lopen. Of vergiste de secretaris zich hier en bedoelde hij dat juist andersom?

³⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1584, fol. 77 verso, 16 december 1621.

³⁹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1584, fol. 95, 21 maart 1622.

⁴⁰ Bijvoorbeeld RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1587, fol. 47 verso, 17 januari 1635: perceel tussen de Gestelsestraat en de Genneperstraat en inv.nr. 1602, fol. 401 verso, 1 juli 1705: akker tussen de Rechtestraat en de Genniperstraat. Met de Rechtestraat en de Gestelsestraat werd de huidige Hoogstraat bedoeld.

⁴¹ KHP, respectievelijk fol. 3 verso en 5 verso.

⁴² KHP, fol. 4.

⁴³ KHP, fol. 4 verso.

⁴⁴ KHP, fol. 8.

⁴⁵ KHP, fol. 6 verso.

⁴⁶ KHP, fol. 1.

⁴⁷ Dit blijkt ook uit RHCe, A.A. Gestel, inv.nr. 1167, huizenregister over de periode 1900-1910.

Hogeweg (Hogenwech, 1569/1571⁴⁸)
Synoniem van Hoogstraat (1569/71).

Laagstraat (Legestraet en Leechstraet, 1569/71⁴⁹)

De naam duidt op de lage ligging ten opzichte van de Hoogstraat. In 1878 liep de straat niet door, maar was die ongeveer halverwege onderbroken. Het eerste deel begon bij het begin van de Hoogstraat en heet nu Willem de Zwijgerstraat. Dit deel eindigde abrupt even voorbij de Hagenkampweg. Vandaar liep een weg naar de Hoogstraat. Heel die straat, inclusief de dwarsverbinding, werd in 1878 zowel Laagstraat als Goorstraat genoemd. Even verder naar het zuiden begon aan de Hoogstraat de huidige Baarsstraat, die evenwijdig aan de eerste dwarsverbinding naar het begin van het tweede deel van de Laagstraat liep. Vanaf het punt van samenkomst liep de Laagstraat verder richting Blaarthemseweg. Dit tweede deel en de Baarsstraat werden in 1878 alleen Laagstraat genoemd. De naam werd in 1914 vastgesteld voor heel de straat (zonder de dwarsverbindingen) en in 1920 werd dat besluit bevestigd. De twee delen van de straat zouden pas na 1920 met elkaar worden verbonden.

Kerkpad (Kerckpat, 1569/1571⁵⁰)

Het oude Kerkpad leidde ongetwijfeld vanuit Gestel naar de kerk, die in Blaarthem stond, maar de ligging is onbekend. Mogelijk was het het pad dat op de kaart uit 1867 (zie hierboven onder Blaarthem) even voor de latere Kasteelweg van de Blaarthemseweg aftakte richting kasteel. Nog in 1775 is sprake van een akker van de Armen van Gestel (= de locale Armenzorg), die aan het Kerkpad lag.⁵¹ In 1878 echter wordt een Kerkpad genoemd 'langs den tuin der pastorijs', ongeveer de latere Kabeljauwstraat, wat een ander pad was. In 1911 kreeg het kerkbestuur toestemming het 'van ouds bestaande kerkpad' te verleggen.⁵² Daarmee werd toen ongetwijfeld het 'jonge' pad uit 1878 bedoeld.

Lage Goorstraat (Lege Goerstraet, 1569/1571)

Naam voor de Laagstraat (1569/1571).

Heerstraat (Heerstraat, 1587⁵³)

Deze soortnaam voor belangrijke doorgaande wegen werd in Gestel gebruikt voor de Hoogstraat (1569/1571).

Gestelsestraat (Gestelschestraete, 1608⁵⁴)

Met de naam Gestelsestraat werd aanvankelijk de latere Hoogstraat (1569/1571) bedoeld. In de oudste akte waarin de naam wordt genoemd is sprake van het huis de Valck dat gelegen was tussen de 'Gestelschestraete' en de Laagstraat. Pas in 1920 kreeg de huidige Gestelsestraat deze naam.

Bennekelweg (Bennekel Wech, 1629⁵⁵)

Naam voor de Bennekelstraat (1569/1571).

Molenstraatje (Meulenstraetken, 1630⁵⁶)

In de vroegste vermelding wordt een stuk land genoemd op de hoek van twee wegen, waarvan de minst belangrijke het Molenstraatje was. Dit straatje liep van de Hoogstraat via het tracé van de Kreeftstraat naar de Gennepeweg en kwam dichtbij de molen uit. Nadat de

⁴⁸ KHP, fol. 1 verso.

⁴⁹ KHP, fol. 1 verso en 3 verso.

⁵⁰ KHP, fol. 6 verso.

⁵¹ RHCE, A.A.Gestel, inv.nr. 323, fol. 11, 1775.

⁵² RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 483, fol. 15, 7 november 1911.

⁵³ RHCE, R.A.Eindhoven, inv.nr.1547-I, fol. 70 verso, 8 november 1545. Hierin is sprake van een stuk grond in Gestel tussen de Molenstraat, de Heerstraat en de stadsvest van Eindhoven. Gezien de omschrijving moet deze grond hebben gelegen ter hoogte van de huidige Edenstraat.

⁵⁴ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1581, fol. 209 verso, 4 maart 1608.

⁵⁵ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 186 verso, 15 maart 1629.

⁵⁶ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 223, 9 februari 1630.

doorgang in 1866 was afgesneden door de aanleg van de spoorlijn liep het straatje langs de lijn via de huidige Scheidingstraat naar de Gennepeweg.⁵⁷ De naam wordt nog genoemd in de legger van 1878, maar is nooit vastgesteld.

Rechtestraat (Rechtestraet, 1705⁵⁸)
Naam voor de Hoogstraat (1569/1571).

Binnenpad (Binnen Pat, 1708⁵⁹)
In 1790 is sprake van het Binnenpad tegenover de Kaak, maar de ligging van het pad is niet bekend.⁶⁰

Bleekstraatje (Bleijkstraetje, 1731⁶¹) In 1825 lag in een hoek tussen tussen de Zandstraat en het Bleekstraatje een akker.⁶² Met de Zandstraat werd de huidige Gestelsestraat bedoeld. Vermoedelijk lag het verdwenen straatje tussen de Gestelsestraat en de Dommel, dichtbij Gennep, en was het genoemd naar de toen daar gelegen bleekgronden.

Aalsterweg (Aelsterwegh, 1739⁶³)
Weinig gebruikte naam voor de doorgaande weg op Gennep. Deze weg werd ook Gennepeweg (1545) genoemd en schaars Gennepstraat (1569/1571).

Zandstraat (Sandstraat, 1753⁶⁴)
Eerder heette de straat Molenstraat (1569/1571) en Gennepstraat (1622). De naam Zandstraat wordt in 1878 in de legger genoemd, werd in 1914 vastgesteld, maar verviel in 1920, toen de straat de huidige naam Gestelsestraat kreeg.

De invoering van het kadaster

In 1832 werd het kadaster ingevoerd, een nieuwe bron voor onze kennis van de straatnaamgeving.

Kerkstraat (1832⁶⁵)
Naam voor de Blaarthemseweg. Door de beruchte storm op 9 november 1800 was de kerk in Blaarthem zwaar beschadigd. Drie jaar later werd in Gestel een ander gebouw in gebruik genomen. De straatnaam zal op deze Gestelse kerk duiden. Toen in 1915 in de gemeente Gestel c.a. straatnamen werden vastgesteld, werd de straat Langedijk (Blaarthem, 1429) genoemd.

Molenweg (1832⁶⁶)
Een naam voor de Molendijk (1551).

Bredewielstraatje (1873⁶⁷)
'De Brede Wiel' was een verbreding van de Dommel, in de buurt van de Jan Smitzlaan. Kort voor die plaats boog het straatje langs een daar gelegen waterloop af naar de Oude Dommel. De naam wordt ook in 1878 genoemd, maar verviel bij de vaststelling van de naam Paradijsstraat in 1915. In 1920 werd de Paradijsstraat Edenstraat genoemd.

⁵⁷ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 1241, 1878 en kadasterkaart 1832.

⁵⁸ RHCE, R.A. Gestel, inv.nr. 1602, fol. 401, 1 juli 1705.

⁵⁹ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 77, nr. 5, 22 januari 1708.

⁶⁰ Nat. Archief, Archieven Nassau-Domeinraad 1581-1811, inv.nr. 9379, 1790-1805.

⁶¹ RHCE, R.A. Eindhoven, inv. nr. 1727, akte 29 mei en 5 juni 1731.

⁶² RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 413, 1825, 13 augustus 1825.

⁶³ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1735, 31 oktober 1739.

⁶⁴ RHCE, R.A. Gestel, inv.nr. 430 fol 215, 11 oktober 1753.

⁶⁵ Kadasterkaarten 1832 en 1886.

⁶⁶ Kadasterkaarten 1832 en 1886.

⁶⁷ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 689, nr. 326, 24 november 1873.

De legger van wegen en voetpaden

In Eindhoven werd bij de goedkeuring van de wegenlegger van de gelegenheid gebruik gemaakt om de belangrijkste straatnamen officieel vast te stellen. In de omliggende gemeenten gebeurde dat niet. Toch zijn de leggers ook hier van groot belang, omdat die een schitterend overzicht geven van de belangrijkste straatnamen die op het tijdstip van vaststelling in de volksmond werden gebruikt. In de gemeente Gestel & Blaarthem werd de wegenlegger op 22 juli 1878 door de gemeenteraad goedgekeurd en op 27 november van dat jaar door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Zoals in de andere dorpen werden in plaats van straatnamen veelal omschrijvingen gebruikt. In het overzicht hieronder zijn alleen de namen opgenomen die duidelijk als straatnaam zijn bedoeld; in Gestel eindigden die steeds op pad, straat, dijk of weg. Tussen haakjes zijn soms ter verduidelijking nadere aanduidingen toegevoegd, meestal de huidige straatnamen, soms ook een omschrijving. In de gemeentelijke leggers werden geen rijks- of provinciale wegen opgenomen. In Gestel & Blaarthem missen we dus de huidige Hoogstraat en de Blaarthemseweg. In de legger worden in 1878 de volgende namen genoemd:

Bennekelstraat

Brede Wielstraatje (Edenstraat)

Broekstraat (Ontginningweg)

Gennipperweg (doorgaande weg vanaf de brug over de Dommel bij de molen richting Aalst)

Kattenstraat (van boerderij de Dommelhoef op het einde van de Bennekelstraat naar de Blaarthemseweg)

Laagstraat (vanaf de Blaarthemseweg tot de Baarsstraat en via deze straat naar de Hoogstraat)

Laagstraat of Goorstraat (vanaf de Willem de Zwijgerstraat via de Mecklenburgstraat naar een parallelweg van de Baarsstraat en vandaar naar de Hoogstraat)

Langendijk (voor de oude Langedijk, vanaf de provinciale weg (Meerveldhovenseweg) naar de Kasteelweg).

Molenstraat (Gennepeweg van de Hoogstraat tot de molen)

Molenstraatje (Van de Hoogstraat via de Kreeftstraat en de Scheidingstraat naar de Gennepeweg)

Paradijsspad (Akkerstraat en de verlenging daarvan tot de Gestelsestraat)

Strijpsche Pad (Mauritsstraat)

Zandstraat (Gestelsestraat).

Nieuw in de bovenstaande lijst was de naam Paradijsspad.

Paradijsspad (1878)

Het pad liep in 1878 vanaf de Gestelsestraat, ongeveer ter hoogte van de Helmerslaan, deels over het tracé van de Akkerstraat en liep dood op de begraafplaats aan de Edenstraat. Vóór de aanleg daarvan zal het pad hebben doorgelopen naar het landgoed het Paradijs, waar het naar genoemd was.

Spijkerstraat(je) (1906⁶⁸)

Deze naam voor de Groenstraat (1914), de huidige Palingstraat, bestond alleen in de volksmond. De naam verwijst naar Cornelis Spijker die tussen 1881 en 1891 op de hoek met de Hoogstraat café De Gouden Bal dreef.

Schoolstraatje (1911⁶⁹)

In 1911 was het nodig dat het straatje werd verbeterd. De naam is nooit vastgesteld. Het

⁶⁸ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 482, fol. 60, 8 augustus 1906, en J. Spoorenberg, 'De naam Spijkerstraatje', 't *Gruun Buukske* 24 (1995) 62.

⁶⁹ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 483, fol. 15, 7 februari 1911.

straatje was vermoedelijk identiek aan de Schoolstraat, die in 1920 de naam Karperstraat kreeg en in 1984 M.G. van den Hurkpad werd genoemd.

Van Vorststraat (1912⁷⁰)

Straatnaam in volksmond. In 1916 kreeg de straat de naam Willem I straat en vanaf 1920 heet zij Oranjestraat. De nieuwe straat zal aanvankelijk zijn genoemd naar de Eindhovense gemeentesecretaris P.M. van Vorst, die hier enkele huizen bezat.

Eerste officiële vaststelling van straatnamen

In 1914 werden door de Gestelse gemeenteraad voor het eerst een aantal straatnamen vastgesteld. Dat waren:

Bennekelweg
Engelenstraat
Genderstraat
Genniperweg
Groenstraat
Hofstraat
Hoogstraat
Laagstraat
Molenstraat
Paradijsstraat
Parallelweg
Rivierstraat
St. Lambertusstraat
St. Martinusstraat
Spoorstraat
Willebrordusstraat
Zandstraat.

Nieuw waren:

Engelenstraat, Genderstraat, Groenstraat, Hofstraat, Paradijsstraat, Parallelweg, Rivierstraat, St. Lambertusstraat, St. Martinusstraat, Spoorstraat en Willebrordusstraat⁷¹ (1914)

De Engelenstraat is mogelijk genoemd naar een telg uit de Gestelse familie Engelen, die hier dan heeft gewoond of bezit heeft gehad. De naam werd in 1920 bevestigd. Ongeveer vanaf het einde van de Genderstraat liep vanaf de Laagstraat een voetpad naar de Gender; na 1920 heette de straat Baarsstraat. De naam Groenstraat kwam ook in het oude Blaarthem voor; voor een verklaring zie aldaar (1569/1571). In 1920 kreeg de straat de naam Palingstraat. De Hofstraat zou zijn genoemd naar een telg uit de familie Van 't Hof⁷², maar het is ook mogelijk dat hier een of meer tuinen lagen. In 1920 werd de straat Kreeftstraat genoemd. De Paradijsstraat heette in 1873 nog Bredewielstraatje en kreeg in 1920 de naam Edenstraat. De straat moet niet worden verward met het oudere Paradijsspad. De Parallelweg was de latere Hagenkampweg (langs de spoorlijn naar Hasselt). De Rivierstraat liep van de Hoogstraat naar de Gestelsestraat; vandaar liep een pad naar de Dommel. De St. Lambertusstraat, St. Martinusstraat en Willebrordusstraat waren nieuwe straten; vermoedelijk door een slordigheid werd de laatste naam als Willebrordusstraat vastgesteld, dus zonder het voorvoegsel Sint. De fout werd niet ontdekt en in 1920 bevestigd. De Spoorstraat tenslotte

⁷⁰ RHCe, *Meerijdsche Courant* 26 oktober 1912, advertentie M. Banken.

⁷¹ RHCe, A.A. Gestel, inv. nr. 483, fol. 89 verso, 27 januari 1914.

⁷² G.P. v.d. Berg, *Geschiedenis van Gestel-Blaarthem, St. Lambertusparochie* (Eindhoven, z.j.) 37.

liep aan de Eindhovense zijde langs de spoorlijn vanaf de Hoogstraat in de richting van de Gestelsestraat.⁷³

Het tracé van de Molenstraat werd bij de vaststelling verrassend omschreven als lopend vanaf de Markt naar het Station. De Markt was een verbreding van de Gennepeweg bij de Hoogstraat, een deel van het latere Franz Leharplein. De naam Markt werd niet als straatnaam vastgesteld. Met het 'station' werd de eenvoudige halte aan de aan de Gennepeweg aan de spoorlijn naar Hasselt bedoeld.

Nieuw was dus ook:

Markt⁷⁴

In 1915 werden de namen Marktstraat, De Genderpad en Langendijk vastgesteld. Nieuw waren:

Marktstraat, De Genderpad⁷⁵

De Marktstraat leidde van de Laagstraat naar de Markt, die bij de samenkomst van Hoogstraat en Gennepeweg lag, waar nu het Franz Leharplein ligt. In 1920 werd de straat Zalmstraat genoemd, in 1968 werd die bij de Brahmslaan getrokken. De Genderpad liep van de Laagstraat naar de Gender en kreeg in 1920 de naam Mosselweg. In de praktijk werd de naam zonder het (foutieve) lidwoord gebruikt.⁷⁶

Later in 1915 volgden de namen:

Doelenstraat, Scheidingstraat⁷⁷

De Doelenstraat was genoemd naar een daar gevestigde schietbaan voor boogschutters en kreeg in 1920 de naam Botstraat. De Scheidingstraat behield na de annexatie zijn naam.

Nog later in 1915 volgden:

Looierstraat, Poortstraat, Korteweg⁷⁸

De Looierstraat was genoemd naar de daar gevestigde leerlooierij van Moonen. In 1920 kreeg die de naam Tarbotstraat. De Poortstraat werd in 1878 in de legger nog omschreven als het straatje naast de poort, waarmee de verklaring eenvoudig is. In 1920 werd de naam bevestigd. De Korteweg was kort en kreeg in 1920 de naam Oesterstraat.

In 1916 werden de volgende namen vastgesteld:

Akkerstraat, Julianastraat, Oranjeplein, Willem I straat, Willem II Straat en Willem III Straat⁷⁹

De Akkerstraat omvatte zowel de latere Akkerstraat als de Ploegstraat; met de vaststelling verviel hier de nooit vastgestelde naam Paradijsspad, die wellicht verwarrend is geweest na de vaststelling van Paradijsstraat (1914). Op de hoek van de Akkerstraat en de Ploegstraat lag de boerderij annex café de Ekkerhut (=Akkerhut), vermoedelijk is de straat hier naar genoemd.⁸⁰ Het beoogde Oranjeplein lag op het tracé van de latere Mauritsstraat. De Willem I Straat werd later Oranjestraat genoemd, eerder heette de straat Van Vorststraat. De Willem

⁷³ De omschrijving in de legger doet aan de Edenstraat denken. Dat toch de latere Scheidingstraat is bedoeld, blijkt uit een vergelijking tussen de bevolkingsregisters voor en na 1920.

⁷⁴ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 483, fol. 89 verso, 27 januari 1914.

⁷⁵ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 483, fol. 113, 28 juni 1915.

⁷⁶ Zie bijvoorbeeld RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 1403, 1918.

⁷⁷ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 483, fol. 118 verso, 5 oktober 1915.

⁷⁸ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 483, fol. 119 verso, 29 oktober 1915.

⁷⁹ RHCE, A.A. Gestel, inv.nr. 483, fol. 133, 27 juni 1916.

⁸⁰ J.M. van den Heuvel, 'Herinneringen aan de oertijd', 't Gruun Buukske 23 (1994) 84.

Het kaartje van makelaar Van Walraven uit 1919. De donkere lijn bovenaan is de grens tussen Eindhoven en Gestel c.a. De Laagstraat rechts heet nu Willem de Zwijgerstraat en Mecklenburgstraat en de Oranjestraat heet Mauritsstraat.

Schoolstraat⁸⁵

Hiermee was ongetwijfeld het eerder genoemde Schoolstraatje (1911) bedoeld. In 1920 werd de straat Tarbotstraat genoemd.

Zeelsterweg⁸⁶ (1919)

De straat werd in 1920 Kasteelweg genoemd. Eerder heette de straat Kerkdijk (Blaarthem, 1466)

In 1920 bestonden nog twee andere, nooit vastgestelde namen:

Bokkenstraat⁸⁷

Bokkenstraat zou een naam voor de latere Baarsstraat zijn geweest. Er is geen schriftelijke vermelding bekend, maar dat betekent natuurlijk niet dat de bewering onjuist is. Vermoedelijk woonde hier een bokkenhouder.

Dommelstraatje⁸⁸

De naam duidt op een verbinding met Dommel. De gedachte dat met de naam de Ploegstraat werd bedoeld, zal op een vergissing berusten. Uit niets blijkt dat die straat tot de Dommel door liep. Wel was dat het geval met de nabije Helmerslaan.

DE STRAATNAMEN IN STRATUM

VOORAF

Juist zoals Gestel en Blaarthem was Stratum aanvankelijk administratief een zelfstandig dorp. Kerkelijk behoorde het tot 1489 tot de parochie van Woensel. De kapel die er stond en toegewijd was aan St.-Joris, werd dat jaar tot parochiekerk verheven.

Het stratenpatroon was eenvoudig (zie het kaartje hieronder). De belangrijkste weg was de huidige Leenderweg met in het verlengde daarvan de Stratumsedijk. Dicht bij de Dommel splitste de weg, waarna één arm afboog naar de brug en verder, richting stad, terwijl de andere rechtdoor liep naar de 'Stratumse' watermolen. Waar nu bij de Stratumsedijk de Geldropseweg afsplitst, gebeurde dat vroeger ook. Deze weg liep tot de Voorterweg/Pastoor Dijkmansstraat. Op de kaart van Jacob van Deventer van omstreeks 1560 ligt ook al enige bebouwing rond het begin van de Heezerweg. Aan de Gasthuisstraat stond toen de kerk. Parallel daaraan liep de huidige Schalmstraat die de Pastoor Dijkmansstraat kruiste en doorliep naar de Geldropseweg. In de Elzent en de aangrenzende Loo(ij)akkers liepen wegen ongeveer over het tracé van de huidige Elzentlaan, de Dr. Schaepmanlaan en de Alberdingk Thijmalaan.

DE STRAATNAMEN

Bollevonder (Bollenvonder, 1463⁸⁹)

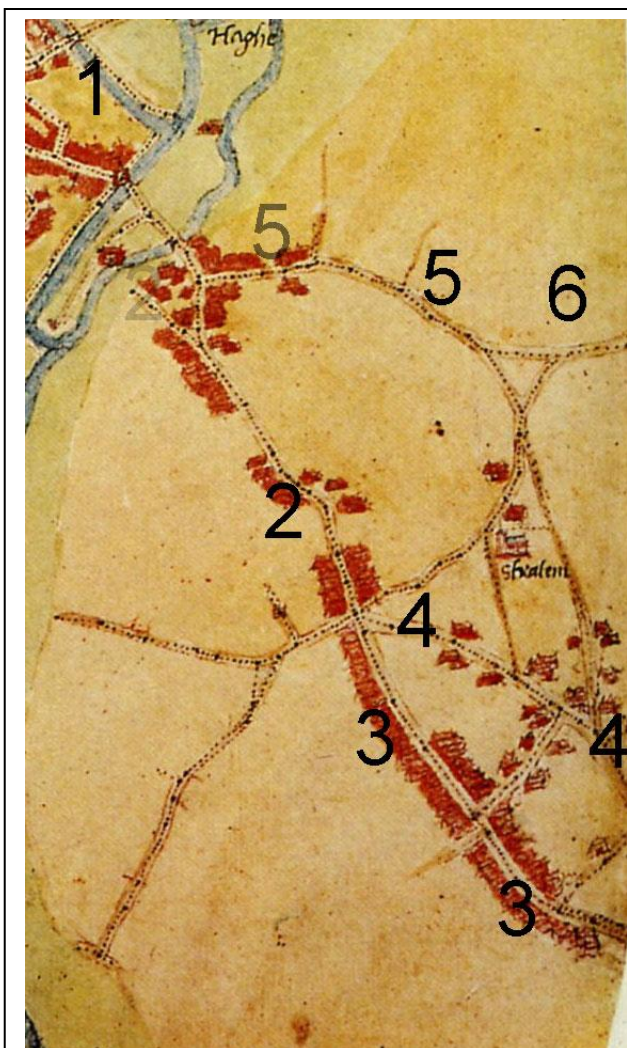
⁸⁵ RHCe, A.A. Eindhoven 1921-19 33, inv.nr. 86a (1921).

⁸⁶ RHCe, A.A. Gestel, inv.nr. 484, fol. 42 verso, 19 februari 1919.

⁸⁷ G.P. v.d. Berg, Geschiedenis van Gestel-Blaarthem, St. Lambertusparochie (Eindhoven, z.j.) 53.

⁸⁸ J.M. van den Heuvel, 'Herinneringen aan de oertijd', 't Gruun Buukske 23 (1994) 84.

Een vonder is een kleine brug. Tot voor enkele jaren werd aangenomen dat de Bollevonder in de Roostenlaan over de Goorloop lag, op de grens met Aalst. Inmiddels is duidelijk geworden, dat het brugje over de Tongelreep lag en Stratum verbond met het Laareind in Aalst.⁹⁰ In de oudste vermelding is sprake van een beemd 'in de Bollenvonder' bij de Tongelreep. Blijkbaar werd de directe omgeving naar het brugje genoemd.

Het dorp Stratum op de kaart van Jacob van Deventer van omstreeks 1560. Links-boven ligt Eindhoven (1). Daar begint de Stratumsedijk (2), die voorbij de huidige St.Jorislaan overgaat in de Leenderweg (3). Ook de Heezerweg is te zien (4). Dichtbij Eindhoven splitst de Geldropseweg af (5). Rechts het begin van de Voorteweg (6).

Meysvoort (Mysvoert, 1463⁹¹)

Beemdje op de Tongelreep bij een gelijknamige doorwaadbare plaats (voort) in het riviertje. Mogelijk was die voort gelegen in het latere Tongelreepad.

Voortweg (Voertwech, ook Voortwech, 1501⁹²)

Een naam voor de Voorteweg. De naam verwijst naar de doorwaadbare plaats (voort) in het riviertje de Laak op de grens met Tongelre. De weg sloot aan op de Poeijersstraat, die via de Tongelreestraat naar het gehucht Groot-Tongelre ('t Hofke e.o.) liep en via de Paul Krügerlaan en Coll naar Helmond leidde. Kort voor de Poeijersstraat splitste van de Voorteweg een andere weg af, de latere Oude Geldropseweg (1878) of Rietstraat (1920), die naar Geldrop liep. Zie ook: Tongelrevoort (1501), Tongelreseweg (1543) en Grote Heerbaan (1818). In de 19^e eeuw begon de 'Voordweg' al direct bij de Stratumsedijk.⁹³

Tongelrevoort (Tongelrevoert, 1501⁹⁴).

Plaats waar de Voorteweg de Lakerloop kruiste.

Biesterstraat (Byesterstraet, 1510⁹⁵)

De huidige Biesterweg is het begin van de oude Biesterstraat of Bieststraat (1521). De naam verwijst naar de Biest, een vochtig gebied dat globaal tussen de huidige Biesterweg en de Tongelreep lag en in het zuiden aansloot op de Roosten.⁹⁶ Biest duidt op een plaats waar biesen groeiden. Omstreeks 1830 liep de weg vanaf de Leenderweg door naar de Aalsterweg. Aan de overzijde daarvan

⁸⁹ Stadsarchief 's-Hertogenbosch, (S.A.H.) Rechterlijk Archief (R.A.) 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1232, fol. 398, 3 augustus 1463. Voor de locatie zie Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE), Notarieel Archief (N.A.) Eindhoven, inv.nr. 546, nr. 98, 27 juni 1838, waarin de Bollenvonderbusselen worden genoemd op kadastraal; sectie B, nr. 417.

⁹⁰ Herman ter Stege en Jaap Walinga, *Toponiemen in Aalst en Waalre*, (Waalre, 2003).

⁹¹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1232, fol. 398 verso, 3 augustus 1463.

⁹² S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1269, fol. 280, 8 mei 1501.

⁹³ Dit blijkt uit het bevolkingsregister uit 1838, met een groot aantal bewoners van de Voordweg, terwijl de huidige Voorteweg nog onbebouwd was. Een van hen was Johanna Maria Booms, die tapster was in het latere café Bierelier.

⁹⁴ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1269, fol. 280, 8 mei 1501.

⁹⁵ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1546, fol. 28 verso, 20 maart 1510.

⁹⁶ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 14, 4 maart 1539.

begon toen een pad dat naar het bruggetje over de Tongelreep leidde. Vóór de aanleg van de Aalsterweg liep de Biesterstraat verder door naar het zuiden, want in 1553 is sprake van de Biesterstraat in de Roosten.⁹⁷ Het pad naar de Tongelreep zal toen een afslag zijn geweest. Zie ook: Meysvoort (1463) en Gennipswegje (1878).

Tongelreepad (Tongel(s)chenpat, ook Tongelrepat, 1539⁹⁸)

Naam voor de Stuiverstraat. Het voetpad vormde het begin van 'de Lange Pad', dat via de Kempensebaan, Melkweg en Jacob van Deventerstraat verder liep naar de Collse watermolen. Het voetpad moet niet worden verward met de Voorteweg (1501), die geschikt was voor voertuigen.

Bruggerstraat (Bruggherstraet, 1540⁹⁹)

Straat naar de brug. In eerste instantie gaan de gedachten dan naar de Stratumsedijk, maar die heet in kohier van de Honderdste Penning uit 1569/1571 Rechtestraat. Ook kan Bruggerstraat geen vroege benaming zijn voor het latere Brugeind, want dat wordt in 1569/1571 Moleneind genoemd en komt in het kohier naast Bruggerstraat voor. De Geldropseweg lijkt zo als enige mogelijkheid voor de naam Bruggerstraat over te blijven. Zie ook Breugestraat (1791).

Tongelreseweg (Tongelrenchenwech, 1553¹⁰⁰)

Oude naam voor de Voorteweg (1501). De oudste akte noemt boerderij 'In den Laeck', die aan de weg en aan het riviertje de Laak lag. In 1884 wordt de naam Tongelreseweg¹⁰¹ gebruikt voor de latere Tongelresestraat. Deze nieuwe Tongelreseweg maakte deel uit van de provinciale weg van Stratum naar Lieshout en was in 1870¹⁰² gereedgekomen.

Engestraat (Eng(e)staet, Ingstraet¹⁰³, 1569/1571)

Na de Rechtestraat (=Stratumsedijk en Leenderweg) heeft de Engestraat in het kohier van de Honderdste Penning de meeste huisvermeldingen, namelijk elf. Het moet daarom een betrekkelijk belangrijke straat zijn geweest, waardoor maar twee straten voor de naam in aanmerking komen, namelijk de Geldropseweg en de Heezerweg. Als de Geldropseweg inderdaad Bruggerstraat heette (zie boven, 1540), blijft de Heezerweg als enige mogelijkheid over. Het is niet bekend waar de naam op duidt. Was de weg misschien plaatselijk smal?

Moleneind (Moeleneynd, 1569/1571¹⁰⁴)

Kort voor de Dommel splitste de Stratumsedijk zich, waarna één arm naar de molen liep en de andere naar de brug. De naam Moleneind lijkt op de eerste te duiden, maar volgens het kohier van de Honderdste Penning lag huis het Hoefijzer aan het Moleneind en dat huis stond bij de brug. Waarschijnlijk duiden de namen Moleneind en Brugeind (1837) daarom hetzelfde gebied en de daar gelegen wegen aan en is Moleneind de oudste van de twee.

Geldropsepad (Geldropsenpat, 1569/1571¹⁰⁵)

Een voetpad naar Geldrop. In 1549 is sprake van een 'erfpand' (onroerend goed) tussen een 'vaerwech' naar Geldrop en Tongelre (de Voorteweg) en een 'pat' naar Geldrop.¹⁰⁶ In 1818 liep het Geldropsepad tussen de Voorteweg en Huize De Burgh.¹⁰⁷ Mogelijk was het deels identiek aan het Poeijerskerkpad (1878) en sloot het verderop richting Geldrop aan op de

⁹⁷ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548, fol. 214 verso, 2 januari 1553.

⁹⁸ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 28, 23 sept 1539, respectievelijk R 1547-I, fol. 32, 26 augustus 1545.

⁹⁹ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 47, 5 februari 1540.

¹⁰⁰ RHCE, R.A. Eindhoven, 1548, fol. 246 verso, 2 aug 1553.

¹⁰¹ RHCE, *Meerijische Courant* (M.C.), 5 maart 1884, advertentie notaris Kuijper.

¹⁰² RHCE, Provinciaal Verslag over 1870.

¹⁰³ Nationaal Archief (Nat. Archief), Archief Raad van State voor 1795, inv.nr. 2166, Kohier van de Honderdste Penning (KHP), fol. 2 verso. Hier werd gebruikt gemaakt van de transcriptie door J.Th.M. Melssen, *Kohieren van de Honderdste Penning van Gestel, Strijp, Stratum en Meerveldhoven en extracten uit het kohier van Oerle 1569-1571* (Eindhoven, 1978) (KHP).

¹⁰⁴ KHP, fol. 2 verso.

¹⁰⁵ KHP, fol. 14 verso.

¹⁰⁶ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548, fol. 49, 16 maart 1549.

¹⁰⁷ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 299, nr.17, 21 februari 1818.

straat die in 1877/1878 Oude Geldropseweg werd genoemd.

Gemeintstraat (Gemeynstraet, 1569/1571¹⁰⁸)

Mogelijk identiek aan de Gemeentestraat die in 1877/1878 wordt genoemd. De straat zal zijn genoemd naar de gemeint, de gemeenschappelijk gebruikte dorpsgronden.

Kerkpad (Kerckpat, 1569/1571¹⁰⁹)

De ligging is onbekend. In latere jaren bestonden er meer kerkpaden, maar misschien was dat in 1569/1571 al zo.¹¹⁰

Rechtestraat, (Rechtestraet, 1569/1571¹¹¹).

Oude naam voor de Stratumsewijk en de Leenderweg. Het 'kohier van de Honderdste Penning' telt hier 26 woningen, de meeste van alle straten.

Waterstraat (Waterstraet, 1569/1571¹¹²)

Verdwenen weg die ongeveer het tracé van het Eindhovens Kanaal volgde. Het is niet duidelijk waar de naam op duidde.

Bieststraat (Bieststraet, 1521¹¹³)

Andere naam voor Biesterstraat (1510).

Kerkstraatje (Kerckstraetje, 1594¹¹⁴)

Het straatje liep langs een akker die het Hoefke werd genoemd. Mogelijk is hier de latere Pastoor Dijkmansstraat bedoeld.

Nieuwestraat (Nieuwestraet, 1600¹¹⁵)

Vermoedelijk een nieuwe ontginningsweg in de Roosten.

Rooststraat (Rooststraet 1610¹¹⁶)

Straat in het gebied de Roosten. Zie ook Roostenstraat (1653).

Alverdonksestraat (Alverdonckschestrade, 1610¹¹⁷)

In de oudste vermelding wordt een stuk erf genoemd dat Alverdonck heette en aan de Alverdonksestraat lag. In 1691 wordt een perceel grond genoemd in de 'Grooten Biest of Alverdonk (met een K)' in de Bieststraat.¹¹⁸

Looakkerstraat (Looackerstraet, 1610¹¹⁹)

Weg door een akkergebied dat het Loo heette. Loo duidt op een open plek in een bos, of op een bos. Later verbasterde de naam tot Looiakkerstraat; deze naam heeft dus niets met het looien van leer te maken. Zie ook Akkerstraat (1720).

Heistraat (Heitstrate, 1627¹²⁰)

¹⁰⁸ KHP, fol.16.

¹⁰⁹ KHP, fol. 6 verso.

¹¹⁰ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 287, nr. 86, 15 januari 1801 betreft een kerkpad in de Looiakkers. N.A. Eindhoven, inv.nr. 299, nr. 17, 21 februari 1791 betreft vermoedelijk het Poeiers Kerkpad.

¹¹¹ KHP, fol. 3.

¹¹² KHP, fol. 6.

¹¹³ Brabants Historisch Informatiecentrum, Archief van de Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Brabant, inv.nr. 152a, fol. 68 verso (los vel), 1521.

¹¹⁴ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1579-I, fol. 84, 30 november 1594.

¹¹⁵ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1579-I, fol. 173, 18 maart 1600.

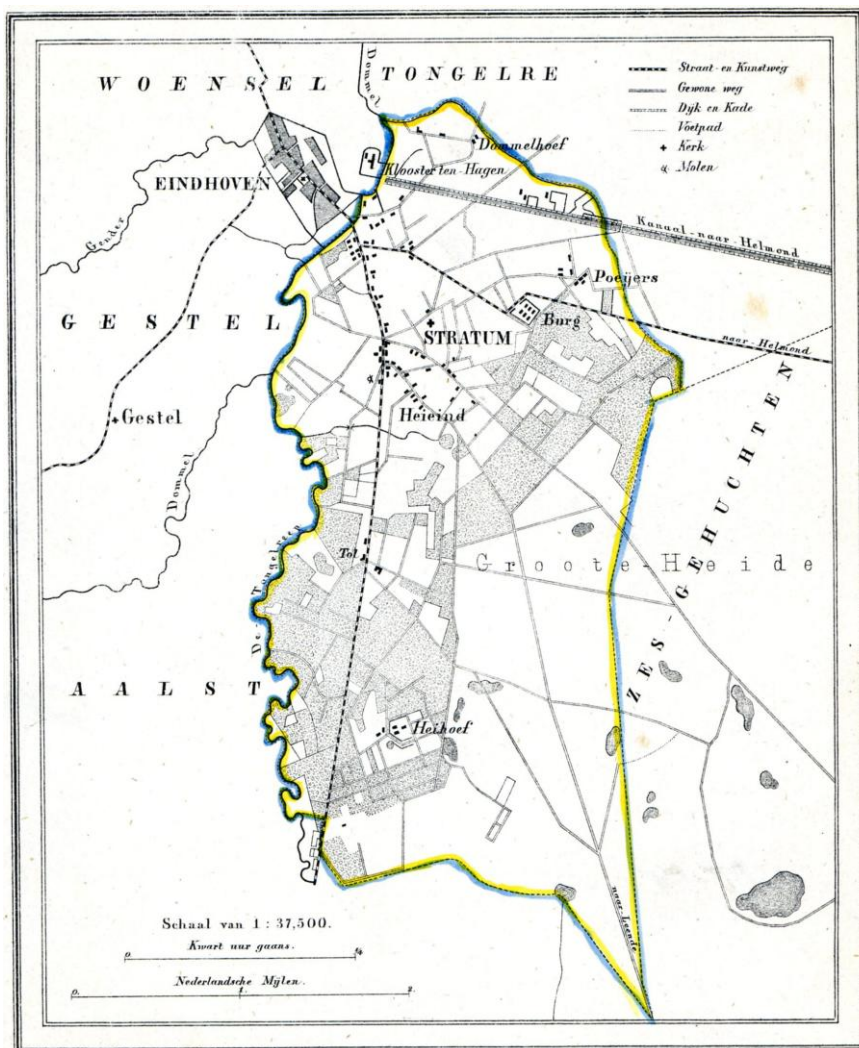
¹¹⁶ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1582, fol. 102, 8 april 1610.

¹¹⁷ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1582, fol. 96 verso, 3 april 1610.

¹¹⁸ Nat. Archief, Archief Nassause Domeinen, inv.nr. 9378, opgemaakt 1691, aantekeningen 1710-1779, fol. 109.

¹¹⁹ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1582, fol. 96, 3 april 1610.

¹²⁰ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 74, 20 januari 1627.

Kaart van de gemeente Stratum in 1865

Weg in de hei; de juiste ligging in 1627 is onbekend. Mogelijk werd de Leenderweg bedoeld, die in 1910 behalve Hoogstraat in de volksmond ook Heistraat heette.¹²¹ De omgeving van de huidige Heistraat stond toen bekend als Heieind. Zie ook Rue het Heyeind (1811).

Roostenstraat (Roostenstraet, 1653¹²²)
Straat in de Roosten, mogelijk de Roostenlaan. De naam duidt erop, dat het gebied met roos (riet) was begroeid. De Roosten lag globaal tussen de huidige Roostenlaan en de Tongelreep en sloot in het noorden aan op de Biest (zie Biesterstraat, 1510 en Rooststraat, 1610).

Kerkstraat (Kerckstraet, 1627¹²³)

In 1664 wordt een huis genoemd bij de kerk aan de Kerkstraat. Hiermee werd vermoedelijk de Gasthuisstraat bedoeld, waar toen de kerk stond.

Vleutstraat (Vleutstraet, 1658¹²⁴)

In de oudste vermelding wordt een perceel grond genoemd, dat aan de Vleutstraat lag en met een zijde aan de Kerkstraat (1627) grensde. De straat zal naar een waterloop zijn genoemd.

Lievendaalsstraatje (Lievendaelsstraetken, 1666¹²⁵)

Weg door het gebied van boerderij Lievendaal, die vermoedelijk zuid- of zuidwestelijk van huis De Burgh heeft gelegen.

Akkerstraat (Ackerstraet, 1720¹²⁶)

Akkerstraat in de Looiakker (oorspronkelijk Looakker). Mogelijk bedoeld als soortnaam: een weg die door de akkers loopt. Wellicht wordt in de vermelding uit 1720 ongeveer het huidige tracé van de Alberdingk Thijmlaan bedoeld, dat al op de kaart van Van Deventer uit 1560 is ingetekend.

¹²¹ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 645, fol. 242 en verder, 17 december 1910.

¹²² RHCe, R.A. Stratum, inv.nr. 469, nr. 30, 21 mei 1653.

¹²³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1593, akte 15, fol. 31 verso, 7 februari 1664.

¹²⁴ RHCe, R.A. Stratum, inv.nr. 468, nr. 260, 13 juni 1658.

¹²⁵ RHCe, R.A. Eindhoven inv.nr. 1594, fol. 55, 8 februari 1666.

¹²⁶ RHCe, R.A. Stratum, inv.nr. 436, fol. 102 verso, 3 mei 1720.

Jordensstraatje (Jordensstraetgen, 1664¹²⁷)
Straatje naar het erf dat de Joorden of Jorden heette.

Elsenstraat en **Elsenstraatje** (Elschestraet en Elschestraetje, 1731¹²⁸)
Vermoedelijk twee namen voor de huidige Dr. Schaepmanlaan, maar mogelijk voor de Elzentaan.

Laagstraat (Leeghstraet, 1735¹²⁹)
Naam voor de Heezerweg

Treurenburgstraatje (Truenenborghstraetje, ook Truenenburghstraetje, 1737¹³⁰)
Het Treurenburgstraatje liep naar boerderij de Treurenburg, die al in 1675 wordt genoemd.¹³¹ De hoeve stond waar nu de Buizerdhof ligt op de grens van Stratum en Tongelre. Het straatje was (deels?) particulier eigendom en blijkt de oudste vermelding afgesloten met een draaiboom met een slot.

Opmerkelijk is het eerste deel van de naam: Truenen. Die vorm is lang blijven bestaan. In het bevolkingsregister van 1838 wordt de naam opnieuw gebruikt, dan als wijknaam voor vijf woningen in deze omgeving. In 1920 noemde Tjaden in zijn eerste conceptvoorstel voor de straatnaamgeving de Truenburgstraat en tenslotte heette ook de buurtvereniging die hier in 1945 bestond nog De Truenburg.¹³²

Brugeindje (Brugeijndje, 1770)¹³³
Vermoedelijk identiek aan Brugeind (1812)

Breugestraat (Breugestraet, 1791)¹³⁴
Mogelijk een synoniem voor Bruggerstraat (1540). In de akte wordt een perceel grond genoemd aan de Breugestraat in de buurt van de Laatste Stuiver (op de hoek van de Stuiverstraat en de Geldropseweg). Als de Breugestraat de eerder genoemde Bruggerstraat is, bevestigt de vermelding het vermoeden dat met de naam Bruggerstraat de Geldropseweg werd bedoeld.

Wolverstraatje (Wolverstraetje, 1780)¹³⁵
In de oudste vermelding wordt een stuk heide genoemd dat aan het straatje grensde en dicht bij de Bollevonder (1464) lag. Wolfnamen komen opmerkelijk vaak voor in grensgebieden. Dat is ook hier het geval. Mogelijk moet bij het woord niet aan het dier worden gedacht, maar aan een vogelvrijverklaarde.¹³⁶

Rue de la Grande Route, ook **Rue de Grande Route** (1811).¹³⁷
Stratumsedijk en Aalsterweg in de Franse tijd. Zie ook Steenweg (1811) en later Grote Heerbaan (1818).

Rue de Poyers, ook **Rue het Poyers** (1811)¹³⁸
Straat door het gehucht Poeijers: de latere Rietstraat en Poeijersdwarsstraat.

¹²⁷ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1593, akte 15, fol. 41, 7 februari 1664.

¹²⁸ RHCE, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1604, fol. 204-205 verso, 9 januari 1731.

¹²⁹ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 170, nr. 72, 1 december 1735.

¹³⁰ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 197, nr. 29, 15 augustus 1737.

¹³¹ RHCE, R.A. Eindhoven, f 140, 26-10-1675.

¹³² Herinnering van de schrijver.

¹³³ RHCE, R.A. Stratum, inv.nr. 431, fol. 32, 4 juni 1770.

¹³⁴ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 270, nr. 21, 3 augustus 1791.

¹³⁵ Nat. Archief, Archieven Nassause Domeinraad 1581-1811, inv.nr. 9379, 1780-1805. In het voorgaand cijnsboek komt de cijns wel, maar de naam Wolverstraatje niet voor.

¹³⁶ Magda Devos, 'Betekenis en motivering van enkele diernamen in toponymen', *Naamkunde* 34 (2002) 205-234.

¹³⁷ J.Th.M. Melssen, 'Straatnamen in Stratum', *De Blauwe Heraut* VI (2007) 101; Burgerlijke Stand Stratum 1811, diverse akten.

¹³⁸ Aldaar.

Rue het Heyeind (1811¹³⁹)

Een deel van de Leenderweg of naaste omgeving in de Franse tijd.

Steenweg (1811¹⁴⁰)

Aanduiding voor een geplaveide weg. In de oudste akte is het Stratumseind dichtbij de Dommel bedoeld, later strekte de steenweg zich verder uit tot en met de Aalsterweg.

Hoogstraat (1812¹⁴¹)

Een naam voor de Leenderweg. In een akte uit 1819 wordt de straat ook als 'straatweg' aangeduid.¹⁴² Zie ook Rechtestraat (1569/1571), Rue de Heyeind (1811) en Leenderdijk (1878).

Rue Imperiale (1813¹⁴³)

'Keizerlijke weg'. In de Franse tijd een algemene benaming voor de belangrijkste wegen, in Stratum voor de steenweg naar Aalst en verder, voor zover die al gereed was.

Grote Heerbaan (1818¹⁴⁴)

Algemene naam voor belangrijke wegen. In de genoemde akte is de Voorterweg bedoeld.

Brugeind (1837¹⁴⁵)

Oorspronkelijk Stratumsedijk bij de brug, maar hier mogelijk ook gebruikt voor de omgeving daarvan en een deel van de Stratumsedijk iets verderop.

Kwadestraat (1850¹⁴⁶)

Het verlengde van de huidige Van der Beken Pasteelweg.

Puttenseweg (Puttenscheweg, 1858¹⁴⁷)

Vermoedelijk een weg die achter langs Huize De Burgh naar het gehucht Putten liep. De weg is identiek aan de Puttensestraat (1881).

De legger van wegen en voetpaden

De Stratumse wegenlegger werd op 29 maart 1878 door de gemeenteraad goedgekeurd en op 6 juni 1878 door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Bij gebrek aan namen werden veel straten en wegen erin omschreven. Als straatnamen beschouwen wij de al eerder genoemde Biesterstraat (1510) en de volgende nieuwe namen.

Gemeentestraat (1878)

Zijweg van de Heezerweg die achterlangs de tuin van De Burgh, ongeveer over het tracé van de daar thans gelegen Piuslaan naar de Poeijersstraat liep. Mogelijk identiek aan de Gemeintstraat (1569/1571).

Gennipswegje (1878)

Weg naar de vonder over de Tongelreep, die aansloot op het Tongelreepad in Gestel. Zie ook Meysvoort (1463).

Hazelnotenstraatje (1878¹⁴⁸)

¹³⁹ Aldaar.

¹⁴⁰ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 338, nr.12, 6 februari 1811.

¹⁴¹ Aldaar, akten 4, 7 en 11.

¹⁴² RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 300, nr. 37, 7 mei 1819.

¹⁴³ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 1592, 16 augustus 1813.

¹⁴⁴ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 299, nr. 17, 21 februari 1818.

¹⁴⁵ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 565, nr. 82, 2 mei 1837.

¹⁴⁶ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 1609.

¹⁴⁷ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 725, 30 april 1858.

¹⁴⁸ RHCe, Kaart van wegen en waterlopen in Stratum, 1877.

Verdwenen zijstraatje van de voormalige Rielseweg. Het Hazelnotenstraatje liep evenwijdig aan het 'Straatje achter de Burgh' (1878). De naam wordt nog genoemd in 1912.¹⁴⁹ Mogelijk stonden hier hazelaars.

Jan van Houtstraat (1878)

Naam voor de St. Rochusstraat. Jan van Hout bezat hier enkele huizen.

Kerkpad langs Jan van Hout (1878)

Tuinstraat.

Kerkpad van F. Frenken langs het Hoefke (1878)

Hoefkestraat. Het Hoefke was een boerderijtje aan de latere Pastoor Dijkmansstraat.

Kerkweg (1878)

St. Jorislaan vanaf de Stratumsedijk tot de Gasthuisstraat.

Korte Voorterweg (1878)

Oude naam voor de Pastoor Dijkmansstraat

Leenderdijk (1878)

Leenderweg.

Oude Geldropseweg en Poeijersstraat (Oude Geldropscheweg en Poeijerschestraat, 1878)

De namen worden in de wegenlegger samen genoemd. Het begin kreeg in 1920 de namen Rietstraat en Poeijersdwarsstraat. De weg naar Geldrop volgde daarna de Poeijersstraat om ongeveer vanaf de samenkomst van Geldropseweg en Poeijersstraat over het latere DAF-terrein naar Geldrop te lopen.

Poeijerskerkpad (Poeijerschekerkpad, 1878)

Verdwenen pad vanuit Poeijers, dat de Geldropseweg ongeveer bij de Petrus Dondersstraat kruiste en daarna ongeveer over het tracé van de St. Odastraat en de St. Jorislaan naar de kerk aan de Gasthuisstraat liep. Mogelijk identiek aan de bovengenoemde Geldropse Pad (1569/1571).

Rozemarijnstraat (1878)

De herkomst van de naam is onduidelijk. Rozemarijn is een geurig kruid. Volgens sommigen werd de plant gebruikt in bloemstukjes die werden gemaakt bij gelegenheid van geboorte of overlijden. In de Rozemarijnstraten woonden dan vrouwen die deze werkstukjes vervaardigden, maar ook wordt de naam in verband gebracht met prostitutie. In Stratum zijn echter voor de ene, noch voor de andere verklaring aanwijzingen te vinden. Ook in Eindhoven bestond een Rozemarijnstraat.

Straatje achter Den Burg (1878)

Verdwenen straatje vanaf de Geldropseweg langs de westelijke zijde van De Burgh, het kruiste de Gemeentestraat om na ongeveer 500 meter een bocht naar links te maken en door te lopen naar de Rielsedijk in Zesgehuchten.

Puttensestraat (Puttenschestraat, 1881¹⁵⁰)

Weg die achter Huize De Burgh naar het gehucht Putten liep. De naam wordt alleen genoemd in een advertentie. De straat is identiek aan de Puttenseweg (1858). Mogelijk is de weg ook identiek aan de hier niet opgenomen 'Weg naar de Rielse Paal' (in 1920 Rielseweg), of was het een zijweg daarvan.

¹⁴⁹ RHCE, A.A. Stratum, inv.nr. 651, pagina 59, 30 november 1912.

¹⁵⁰ RHCE, M.C., 15 januari 1881, advertentie notaris W. Huysmans.

Geldropseweg (Geldropscheweg, 1885¹⁵¹)

Deze weg maakte deel uit van de provinciale weg van Stratum naar Weert en was in 1855 gereedgekomen. De weg maakte tot de Voorterweg gebruik van het oude tracé en was daarna geheel nieuw.

Badlaan (1908¹⁵²)

Oude naam voor de Jan Smitzlaan. De laan liep naar het zwembad in de Dommel en wordt genoemd op een prentbriefkaart die werd uitgegeven tussen 1905 en 1908. In 1910 kreeg de laan de nieuwe naam Raadhuisstraat naar de voormalige villa van tabaksfabrikant De Block op de hoek van de Stratumsedijk, die toen als raadhuis in gebruik was. In 1918 werd die naam veranderd in Raadhuislaan. In 1920 kreeg de laan ten slotte de naam Jan Smitzlaan, overeenkomstig een besluit van de Stratumse gemeenteraad uit 1919. Jan Smitz was de laatste burgemeester van Stratum.

Eerste officiële vaststelling van straatnamen

Op 17 december 1910 werd in Stratum voor het eerst door de gemeenteraad een aantal straatnamen vastgesteld. De namen volgen hieronder. Ter verduidelijking staat soms tussen haakjes nog een aanduiding van de ligging of wordt de naam genoemd die de straat kreeg na de annexatie in 1920.

Al eerder werden genoemd:

Biesterstraat (Biesterweg, in 1910 van de Leenderweg tot langs het buitengoed van Keunen, nu Aalsterweg 240, dat zich vroeger uitstreckte van de Aalsterweg tot de Tongelreep), Brug-eind (Stratumsedijk bij de brug), Geldropseweg (hier vanaf de Tongelresestraat richting Geldrop), Gemeentestraat (verdwenen verbinding tussen de Heezerweg achter langs huize De Burgh naar de kruising van de Geldropseweg en de Poeijersstraat), Heistraat (hier de huidige Heistraat), Hoogstraat (Leenderweg, deze weg heette vroeger ook wel Heistraat), Kerkpad (in 1910 het verlengde van het Poeijerskerkpad, ongeveer het tracé van de huidige St. Jorislaan vanaf de Geldropseweg tot de Gasthuisstraat), Kerkstraat (hier de St. Jorislaan van Stratumsedijk tot Gasthuisstraat, langs de kerk), Laagstraat (Heezerweg), Poeijersestraat (in 1910 gespeld als Poeijerschestraat), Rozemarijnstraat, Tongelreseweg (Tongelresestraat vanaf de brug tot de grens met Tongelre) en Voorterweg.

Nieuw waren:

Aalsterweg, Achterstraat (Schalmstraat), **Dijk** (Stratumsedijk), **Bleekstraat, Elzentstraat** (van de Stratumsedijk tot de tuin van het Mannenkoor, nu de omgeving van het Stadspaviljoen in het Stadswandelpark), **Dommelhofstraat, Dommelhofstraat** (Fazantlaan), **Fabriekstraat** (Treurenburgstraat; de straat liep voorbij de Dommelhofstraat tussen de gasfabriek en de houtindustrie Picus door naar de Rietvinkstraat), **Gasthuisstraat, Havenhoofd** (van de Dommelbrug naar de haven), **Havenstraat, Hoefkestraat, Irisstraat** (verbinding tussen de Stuiverstraat en de Voorterweg), **Kanaalstraat** (Tongelresestraat van de Geldropseweg tot de brug), **Kleine Havenstraat** (Korte Havenstraat), **Lakerstraat, Linker Kanaaldijk** (Kanaaldijk Noord), **Molenstraat** (Looiakkersstraat), **Raadhuisstraat** (Jan Smitzlaan), **Rechter Kanaaldijk** (Kanaaldijk Zuid), **Rietvinkstraat** (van de Tongelresestraat bij de kanaalbrug langs timmerfabriek De Rietvink naar het begin van de Treurenburgstraat), **St. Jorisstraat** (nu Pastoor Dijkmansstraat, eerder Korte Voorterweg), **Stuiverstraat, Villapark Zuidzijde** (Nachtegaallaan) en **Wilhelminastraat** (Geldropseweg van Stratumsedijk tot Vestdijk).¹⁵³

¹⁵¹ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 643, fol. 132, 27 maart 1885.

¹⁵² Prentbriefkaart uitgegeven door J. Bijnen.

¹⁵³ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 645, fol. 242 e.v. 17 december 1910.

Niet elke naam zal direct duidelijk zijn. De naam Achterstraat duidde in het algemeen op een straat die langs de achterzijden van de huizen aan een meer belangrijke, parallelle straat liep; in Stratum liep de straat langs de achterzijde van de Gasthuisstraat. Ook in Eindhoven, Tongelre en Woensel lag een Achterstraat. De Bleekstraat is genoemd naar de bleekgronden langs de Dommel. De Dommel**hoef**straat dankte zijn naam aan boerderij de Dommelhoef op de hoek van de Fazantlaan, maar de Dommel**hof**straat aan villa de Dommelhof op de hoek Fazantlaan-Nachtegaallaan. De latere Treurenburgstraat werd ongetwijfeld Fabriekstraat genoemd naar de gasfabriek en de sigarenkistenfabriek van Picus waartussen zij begon. De Gasthuisstraat dankte haar naam aan het daar gelegen gasthuis van de zusters van Liefde van Tilburg en de Hoefkestraat aan een daar gelegen boerderijtje. De naam Irisstraat hield verband met de linnenweverij van Van Dijk & Co, die de iris als handelsmerk voerde. De Stuiverstraat dankte haar naam aan De Laatste Stuiver, die in 1791 voor het eerst wordt genoemd.¹⁵⁴

St. Rochusstraat (1912¹⁵⁵)

In 1912 besloot de gemeenteraad de straat aan te leggen. Daarvoor werd de Jan van Houtstraat (1878) van de eigenaar overgenomen en verbeterd. De straat kreeg de nieuwe naam St. Rochusstraat, omdat hier 'vroeger altijd de processie ter eere van St.-Rochus passeerde'. Over die processie is verder niets bekend.

Op 11 december 1915 werden nog enkele namen vastgesteld, waaronder het eerder genoemde Poeijerskerkpad, nu gespeld als Poeierschkerkpad (van het gehucht Poeijers naar de Geldropseweg), en het eerder vastgestelde Kerkpad (1910) dat op het Poeijerskerkpad aansloot.

Nieuw in 1915 waren de onderstaande namen.

Burghstraat (straat vanaf de Heezerweg via de 1ste Wilakkerstraat en de huidige Burghstraat naar de Geldropseweg), **Kleine Bleekstraat**, **Korte Nieuwstraat** (Kettingstraat), **Oranjestraat** (Kwartelstraat) en **Tuinstraat**.¹⁵⁶

In 1918 werden opnieuw enkele namen vastgesteld:

Biesterplein (het latere Bloemenplein), **Dommelpark** (het plantsoen langs de Dommel), **Elzentlaan**, **Elzentpark** (de hele villawijk), **Koninginnelaan** (de nog aan te leggen laan die later Bilderdijklaan en Jacob Catslaan heet), **Leostraat** (naar paus Leo XIII), **Princesselaan** (de aan te leggen straat in het verlengde van de Wal naar de Jan Smitzlaan, nu P.C. Hooftlaan), **Raadhuislaan** (de voormalige Raadhuisstraat) en **Versantvoortstraat** (naar de in 1918 overleden wethouder P. Versantvoort, die zich had ingezet voor de sociale woningbouw aan de Leostraat en omgeving. Hij overleed in 1918.¹⁵⁷

Op 27 december wijzigden de gemeenteraad in een geheime vergadering tenslotte de Raadhuislaan in:

Burgemeester Jan Smitzlaan¹⁵⁸

Burgemeester Smitz was de laatste burgemeester van Stratum. De twee wethouders beloofden het raadsbesluit uit te voeren nadat de burgemeester demissionair was geworden.

¹⁵⁴ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 270, nr. 21, 3 augustus 1791. Pas op 29 juli 1819 wordt duidelijk dat De Laatste Stuiver een blok van drie woningen was. Dat huis stond op de hoek van de Geldropseweg en de Stuiverstraat, vanaf de Geldropseweg gezien links. (RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 300, nr. 61).

¹⁵⁵ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 651, pagina 55, 25 mei 1912.

¹⁵⁶ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 646, fol. 116 en 124 verso, 11 december 1915.

¹⁵⁷ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 647, pagina 187, 24 mei 1918.

¹⁵⁸ RHCe, A.A. Stratum, inv.nr. 651, pagina 129, 27 december 1919.

In 1920 bleek dat ook de naam **Schoollaan** (Reigerlaan) nog bestond. De straat was genoemd naar de daar in 1914 gebouwde School van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen.

Straatnaambordjes

Van de gemeente Stratum is bekend dat er straatnaambordjes werden gebruikt. In 1911 werd door aannemer Jud. Lodewijks in opdracht van het gemeentebestuur voor f 1,50 een model vervaardigd. Later dat jaar werden 37 zinken straatnaambordjes geleverd voor bedrag van f 22,70. Timmerman P.B. van Heugten bevestigde ze voor f 3,23.¹⁵⁹

DE STRAATNAMEN IN STRIJP

VOORAF

Strijp was aanvankelijk administratief een zelfstandig dorp. Kerkelijk vormde Strijp de St.-Trudoparochie. De oude kerk stond dichtbij het St. Trudoplein, tussen de Frederiklaan en de Strijpsestraat aan het zogenaamde Kerkeind.

Het stratenpatroon was in Strijp minder eenvoudig dan in Gestel en Stratum. Er liep een drietal wegen van west naar oost. Allereerst was dat de nog bestaande Beemdstraat die aan de Strijpsestraat ter hoogte van de Engelsbergenstraat begon. De tweede was de Hastelweg, die onder verschillende namen doorliep tot ongeveer waar nu in de Noord-Brabantlaan de brug ligt over het Beatrixkanaal. De derde was de Zeelsterstraat, die van het St.Trudoplein naar de Sliffertsestraat liep. Kort voor het nu verdwenen gehucht Heuvel splitste de Bredalaan, die Klawierstraat werd genoemd, hiervan af. Ook belangrijk was de Sliffertsestraat, die vanaf de Oirschotsedijk via de gehuchten Welschap en Sliffert naar Zeelst liep. Op de grens van de twee dorpen kruiste de straat waterloop de Rungraaf. In het centrum van Strijp begonnen ter hoogte van het St.Trudoplein behalve de Zeelsterstraat ook de Strijpsestraat, de Schootsestraat en een straat die aanvankelijk ongeveer het tracé van de Frederiklaan volgde, maar na enige tijd linksaf boog richting Lijmbeekstraat. De Strijpsestraat volgde ongeveer het huidige tracé en eindigde in het gehucht Schouwbroek. De Schootsestraat liep naar het gehucht het Schoot. Rond het Evoluon lag het gehucht het Ven met een wirwar aan wegen en paden.

DE STRAATNAMEN

Hogeweg (Hoghenwech, 1395¹⁶⁰)

De weg liep van Welschap via de Zeelsterstraat naar de St.-Trudokerk.

Molendijk (Molendyc, 1429¹⁶¹)

In de oudste vermelding wordt een (water)molen genoemd, die op de Gender zal hebben gelegen.

Kerkweg (Kerckewegh, 1371 en Kerckwech, 1462¹⁶²)

Er bestonden verschillende wegen die naar de kerk liepen. In 1371 wordt een stuk land genoemd tussen het gehucht de Heuvel en de Kerkweg. Waarschijnlijk werd toen met de

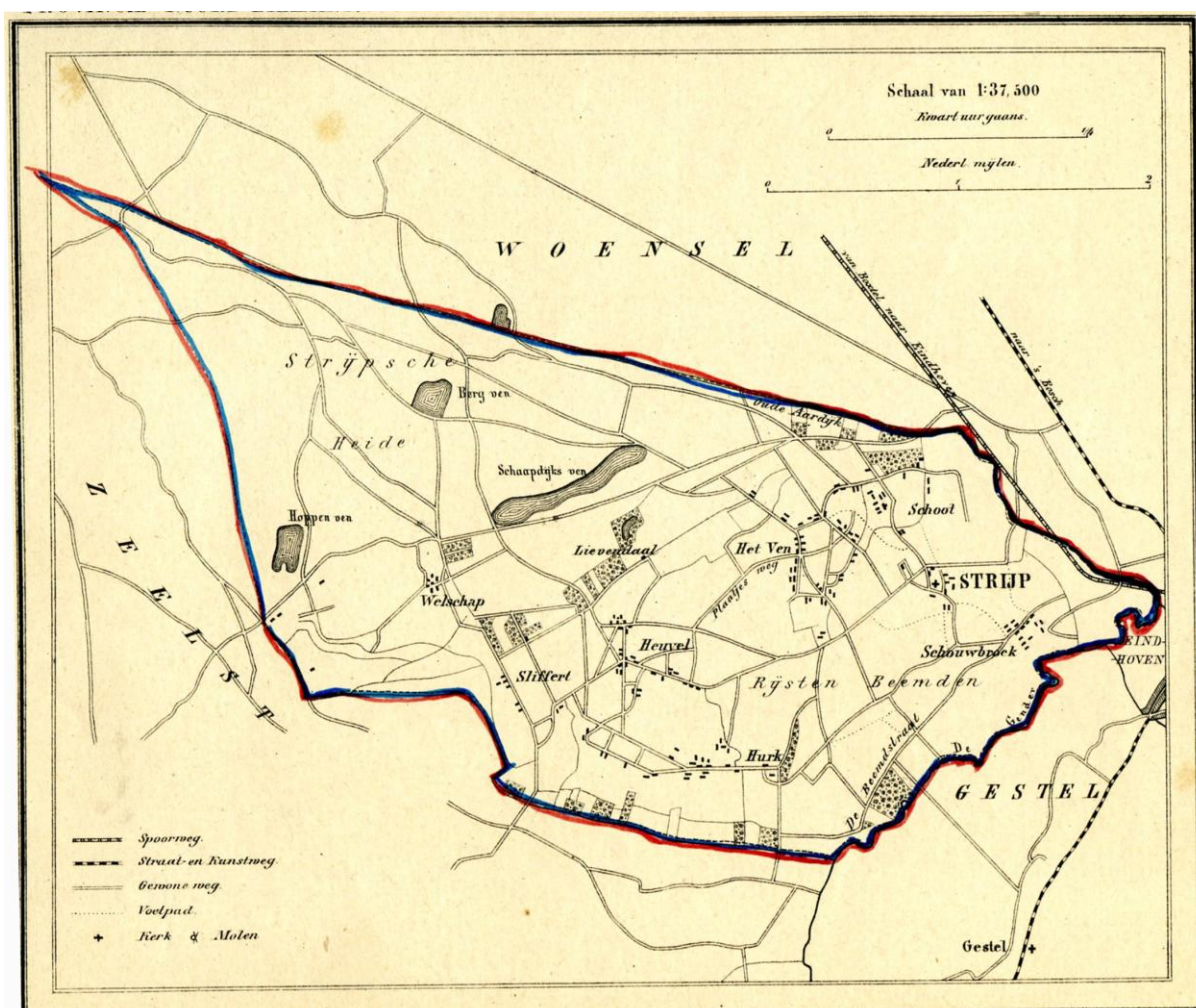
¹⁵⁹ Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE), Administratief Archief (A.A.) Stratum, inv.nr. 1133, nrs. 227, 233 en 284.

¹⁶⁰ Brabants Historisch Informatiecentrum (B.H.I.C.), Archief Kapittel Oirschot, inv.nr. 26 oktober 1395.

¹⁶¹ Stadsarchief (S.A.H.) 's-Hertogenbosch, Rechterlijk archief (R.A.) 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1199, fol. 85 verso, 27 juli 1429.

¹⁶² B.H.I.C., Archief kapittel Oirschot, Inv.nr. 296, 30 juli 1371 en S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1231, fol. 71, 17 februari 1461.

Kerkweg de Zeelsterstraat bedoeld. In 1462 is sprake van een erf dat gelooft (omsloten gebied) de Rijst heette en dat tussen de Kerkweg en de Heerstraat lag. De Rijst lag in de om-

Kaart van de gemeente Strijp in 1866

geving van de Botenlaan. De naam duidt op een begroeiing met rijshout. Met de Kerkweg zal toen de weg zijn bedoeld, die een verbinding vormde tussen het gehucht Hurk en de Zeelsterstraat en die in 1888 Kerkstraat van de Hurk werd genoemd. Deze weg liep dwars over het latere sportterrein van Brabantia. Met de Heerstraat moet dan in 1462 de Zeelsterstraat of de Hastelweg bedoeld zijn geweest. In 1920 kreeg de Kerkstraat van de Hurk de naam Rijstenweg, maar in 1937 werd die naam ingetrokken, omdat inmiddels een groot deel van de straat was opgebroken. In 1959 is de huidige Rijstenweg naar de eerdere genoemd. In 1886 werd ook de Schootsestraat Kerkweg genoemd, maar in 1827 heette die Kerkstraat.

Heerstraat (Heerstraet, 1461¹⁶³)

De weg over het tracé van de Zeelsterstraat, óf over dat van de Hastelweg.

Sliffertsedijk (Sliffartsdijck, 1481¹⁶⁴)

Sliffert is afgeleid van de voortnaam Slijffoirt.¹⁶⁵ Een voort is een doorwaadbare plaats in een waterloop, hier in de Rungraaf. Mogelijk duidt het eerste deel van de naam op modderige grond. De Sliffertsedijk was de weg die vanuit het gehucht Sliffert naar Zeelst liep en daarbij

¹⁶³ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1231, fol. 71, 17 februari 1461.

¹⁶⁴ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1250, fol. 164, 30 juni 1481. Hetzelfde jaar in Zeelst R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1251, fol. 513 verso: Slijffoirt.

¹⁶⁵ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1189, fol. 216, 25 oktober 1414.

de Rungraaf kruiste. In de oudste vermelding is ook sprake van een ligging bij de Rungraaf. Zie ook Wekkerstraat (1732) en Sliffertsestraat (1828).

Groenstraat (Gruenstraet, 1545¹⁶⁶)

De ligging is onbekend. Voor de betekenis van de naam, zie Blaarthem 1569/1571.

Hastelweg (Hasselssewech, 1552¹⁶⁷)

De naam duidt op een plaats waar hazelaars groeien. In 1882 liep de Hastelweg van de Strijpsestraat tot de inmiddels verdwenen 'Kerkstraat van de Hurk'. Het verlengde van de Hastelweg werd toen Rijstweg (1828) genoemd en vervolgens Hurkseweg (1828), Huiskesweg (1827) en Hurksestraat (1882).

Eindseweg, (Eyndschenwech, 1569/71¹⁶⁸)

Er is sprake van een akker bij 'den Eynde'. De verder onbekende Eindseweg zal naar die of dat Einde lopen. Mogelijk is met de Einde een tol bedoeld geweest.¹⁶⁹ Zie ook Eindsestraat (1613).

Kerkpad (Kerckpat 1569/1571¹⁷⁰)

In de negentiende eeuw een pad ongeveer evenwijdig aan de Schootsestraat.

Kerkstraat (Kerckstraet 1569/71¹⁷¹),

In 1827 werd de Schootsestraat¹⁷² Kerkstraat genoemd, maar in 1886 heette die Kerkweg. In dit laatste jaar bestond wel de Kerkstraat van de Hurk, die in 1920 de naam Rijstenweg kreeg. Zie ook Kerkweg (1371).

Scheipad (Scheypadt, 1569/71¹⁷³)

Vermoedelijk een pad op een grens.

Scheiweg (Scheywech, 1569/71¹⁷⁴)

Vermoedelijk een weg op een grens.

Vekerstraat (Vekerstraet, 1569/71)

Een veken is een hek waarmee bijvoorbeeld een weg kan worden afgesloten.

Severijnsdijk (Severijnsdijck, 1576¹⁷⁵)

De weg die vanuit het gehucht Hurk naar Zeelst liep. De dijk kruiste de Rungraaf. De dijk was genoemd naar de kapel van St. Severinus op het Zevereind, die herinnerde aan de eerdere, middeleeuwse parochiekerk die aan de heilige was toegewijd.¹⁷⁶ Op het verzamelplan van het kadaster uit 1828 heet de Severijnsdijk Beemdstraat.

¹⁶⁶ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547, fol. 39, 14 december 1545.

¹⁶⁷ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548-II, fol. 197, 6 september 1552.

¹⁶⁸ Nationaal Archief (Nat. Archief), Archief Raad van State voor 1795, inv.nr. 2166, fol. 14.

¹⁶⁹ Jan Timmers, Toponiemen als Ter Ynde en Yndhoven. *Gemerts Heem* 1983 (25) 97.

¹⁷⁰ Nat Archief, Archief Raad van State voor 1795, inv.nr. 2166, fol. 14.

¹⁷¹ Aldaar, fol. 4 verso.

¹⁷² B.H.I.C., Archief Hypotheekbewaarder te Eindhoven, inv.nr. 11838, 'Berekening van de inhoudsgrootte van wegen, rivieren en beken in de sectie A en B en RHCe, verzamelplan kadaster 1828.

¹⁷³ Aldaar, fol. 8.

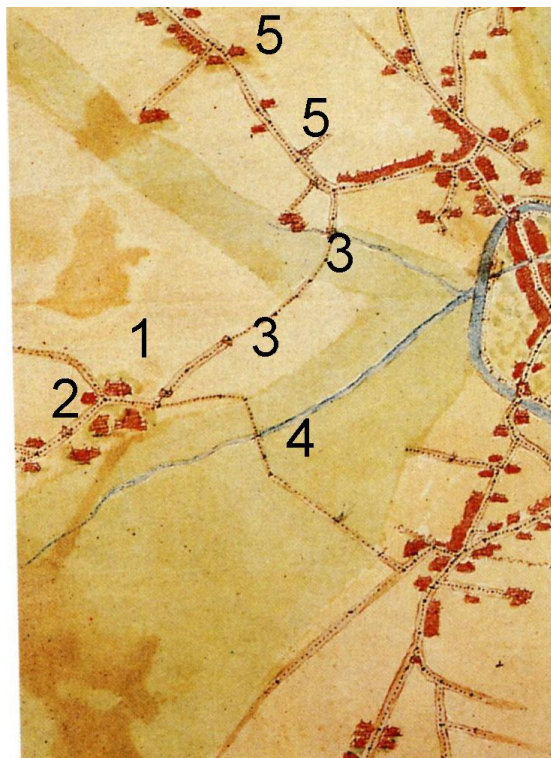
¹⁷⁴ Aldaar, fol. 11 verso.

¹⁷⁵ RHCe, R.A. Strijp, inv.nr. 424, fol 49 verso, 22 augustus 1576.

¹⁷⁶ J.Th.M. Melssen, Een verdwenen parochie . . . of hoe Eindhoven een Keulse bisschop van haar grondgebied bande, *Brabant's Heem* 35 (1983) 11.

Grootbroekstraat (Groetbroeckstraet, 1578¹⁷⁷)

Weg door het gehucht Groot Broek (= Schouwbroek), mogelijk ook de straat erheen. De straat zal dezelfde zijn als de vroegere Schouwbroekseweg (1828) en geheel of gedeeltelijk het tracé van de huidige Strijpsestraat hebben gevolgd.

Op de kaart van Jacob van Deventer van omstreeks 1560 is links in het midden het gehucht Schouwbroek te zien (1). Te onderscheiden zijn de samenkomst van de Strijpsestraat en de Hastelweg (2) en even verder de afslag van de Langdonkenstraat (3) richting Woensel. Ook is het pad te zien dat Strijp met Gestel verbond en daarbij het riviertje de Gender passeerde (4). Rechts ligt Eindhoven met in blauw een stukje van de stadsgracht en daarboven ten slotte het zuidelijke deel van Woensel met onder meer de Lijmbeekstraat (5).

Dijkerstraat (Dijckerstraet, 1594¹⁷⁸)

De ligging is onduidelijk. In de akte is sprake van een perceel dat aan de Dijkerstraat en aan een kerkpad grenst. Als dat kerkpad (1569/1571) evenwijdig aan de Schootsestraat liep, zou de Dijkerstraat het begin van de latere Frederiklaan kunnen zijn geweest.

Eindsestraat (Eyndtsestraet, 1613¹⁷⁹)

Vermoedelijk een andere naam voor Eindseweg (1569/1571).

Rijstenstraat (Rijstenstraet, 1653¹⁸⁰)

In 1653 is sprake van een stuk land in de 'Hurcker Acker' tussen de Beemdstraat en de Rijstenstraat. Zie voor de naam de Rijst: Kerkweg (1462). De Rijstenstraat zal de straat zijn geweest die in 1828 Rijstweg heette en die toen de Hastelweg verbond met de Hurksestraat (1827).

Beemdstraat (Bemtstraet, 1653¹⁸¹)

De vroegste vermelding betreft waarschijnlijk de huidige Beemdstraat, die aanvankelijk begon aan de Strijpsestraat, ter hoogte van de Engelsbergenstraat. In 1828 werden ook enkele andere wegen Beemdstraat genoemd, zoals de eerder genoemde Severijnsdijk (1576) en de Botenlaan. Zie ook Beemdweg (1886) en Vense Beemdstraat (1882).

Kattenstraat (Cattestraet, 1662¹⁸²)

In 1662 is sprake van de 'Cattestraetacker'. Dat betekent dat er toen een Kattenstraat moet zijn geweest. In de negentiende eeuw lag ongeveer ter hoogte van de huidige Dillenburgerstraat een Kattenstraat.¹⁸³ De naam Kattenstraat zal duiden op slechte, natte

grond.¹⁸⁴ Ook in Eindhoven lag een Kattenstraat, evenals in Blaarthem/Gestel, Tongelre en Woensel.

¹⁷⁷ RHCe, R.A. Strijp, inv.nr. 424, fol. 73 verso, 10 april 1578.

¹⁷⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1579-II, fol. 82 verso, 8 oktober 1594.

¹⁷⁹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1582, fol. 337 verso, 5 november 1613.

¹⁸⁰ RHCe, R.A. Gestel, inv.nr. 468, fol. 233, 29 december 1653.

¹⁸¹ RHCe, R.A. Gestel, inv.nr. 468, fol. 233, 29 december 1653.

¹⁸² Nat. Archief, Raad van State voor 1795, inv.nr. 2141, Verpondingsboek Strijp 1662, fol. 12. Deze bron is in kopievorm aanwezig in RHCe, Collectie kopieën van archivalia van elders, inv.nr. 6.

¹⁸³ Ad Otten, 'Préhistorie van de Eindhovense Emmasingel. Kateknip is van Katteklei', *'t Gruun Buukske* 22 (1993) 147-151.

¹⁸⁴ Ad Otten, 'Préhistorie van de Eindhovense Emmasingel. Kateknip is van Katteklei', *'t Gruun Buukske* 22 (1993) 147-151.

Kreugestraat (Kreugestraet, 1730¹⁸⁵)

De huidige naam Kreugelstraat is een verbastering van Kreugestraat, een naam die ook in Boekel en in Veghel heeft bestaan. Een kreuge is een kruitwagen.

Kruisweg (Cruijswech, 1731¹⁸⁶)

De weg lag in de buurt van het gehucht de Heuvel en blijkt de naam bij een kruispunt.

Wekkerstraat (Weckerstraet, 1732¹⁸⁷)

In 1828 lag de straat in het verlengde van de Sliffertsestraat en liep die vanaf de samenkomen van deze straat met de Zeelsterstraat tot aan de Rungraaf op de grens met Zeelst. De betekenis van de naam is onbekend. De straat heette eerder Sliffertsedijk (1481).

Beekstraat (Beekstraat, 1738¹⁸⁸)

De ligging van de straat is onbekend. Wellicht is Beekstraat een verschrijving van Bleekstraat (1882).

Klawierstraat (Clauwierstraat, 1750¹⁸⁹)

De oude naam van de Bredalaan. De Klawierstraat liep door tot aan de overzijde van de Noord-Brabantlaan. De naam komt ook als Klavierstraat voor. Een klauwier is een vogel, maar óf en zo ja wát die vogel dan met de straatnaam van doen heeft gehad, is niet bekend.

Hopstraat (*Hopstraet*, 1750¹⁹⁰)

In de akte wordt een huis genoemd dat Hopstraat heette. Aangenomen mag worden dat het is genoemd naar de plaats waar het was gelegen. De ligging is onbekend.

Dekkerstraat (Deckerstraat, 1756¹⁹¹)

Mogelijk een verbastering van Dijkerstraat of 'de Ekkerstraat.'

De invoering van het kadaster

In 1832 werd het kadaster ingevoerd; in de voorgaande jaren werd Strijp in kaart gebracht. In bescheiden over de eerste werkzaamheden in 1827 zijn namen te vinden die niet voorkomen op de bewaard gebleven kaart (verzamelplan) uit 1828.¹⁹² Deze namen zijn hieronder gedateerd in 1827. De namen die op het verzamelplan voorkomen, zijn aangegeven met het jaar 1828.¹⁹³ Als namen in beide bronnen voorkomen, zijn beide jaren genoemd.

Bergeweg (1827)

Mogelijk een weg in de buurt van het nu verdwenen Bergven.

Bleekweg (1827)

Straatje in de beemden langs de Gender ten zuiden van de Rijstenweg. Het liep naar een perceel bleekgrond aan de Gender; het straatje is hieronder nog aangegeven op de topografische kaart van 1912.

¹⁸⁵ RHCe, Notarieel archief (N.A.) Eindhoven, inv.nr. 165, nr. 1, 28 januari 1730.

¹⁸⁶ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 166, nr. 58, 10 november 1731.

¹⁸⁷ RHCe, R.A. Strijp, inv.nr. 437, fol. 166 verso, 11 november 1732.

¹⁸⁸ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 198, nr. 22, 7 juli 1738.

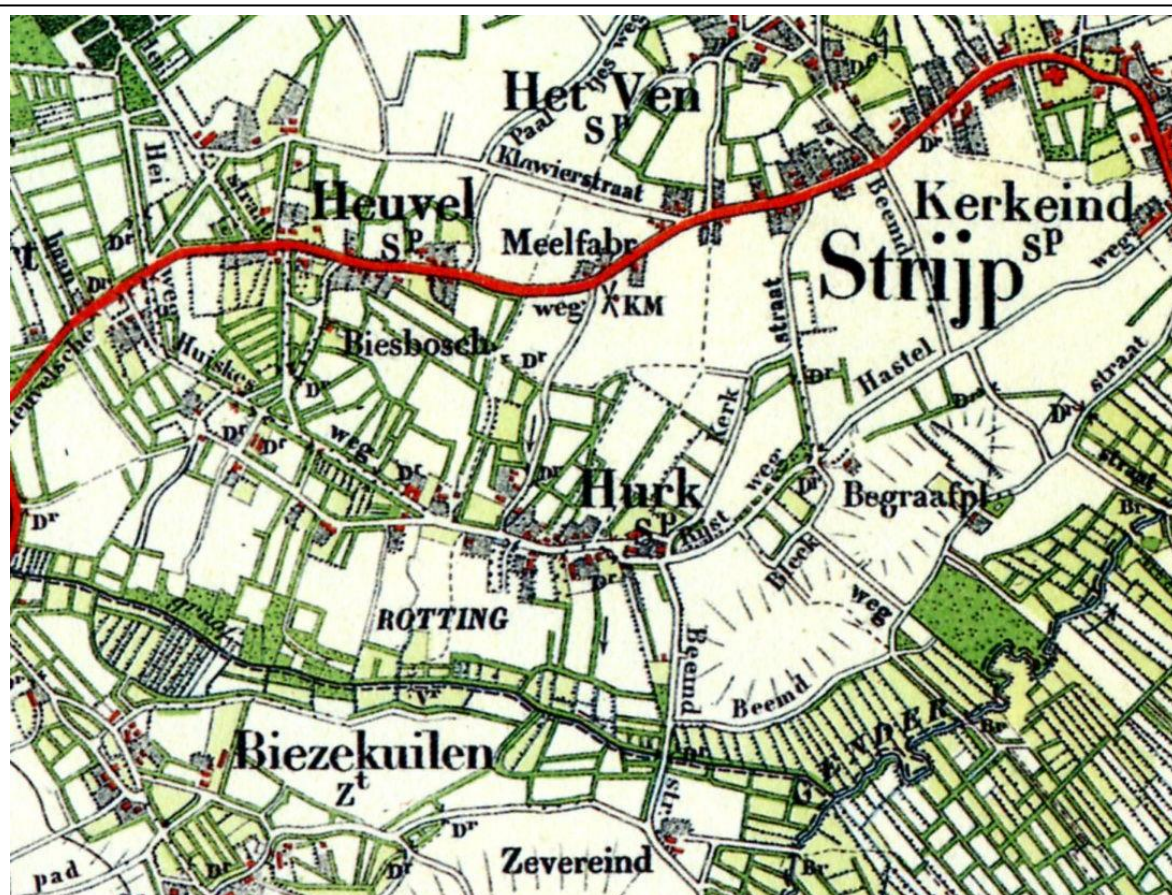
¹⁸⁹ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 210, nr. 10, 10 februari 1750.

¹⁹⁰ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 210, nr. 16, 20 februari 1750.

¹⁹¹ RHCe, Administratief Archief (A.A.) Strijp, inv. nr. 276, fol. 208, Verpondingsboek 1756-1827: Deckerstraat.

¹⁹² De bescheiden uit 1827 zijn de processen-verbaal van de verdeling van het grondgebied in secties en in de 'Overzichten van de berekening van de inhoudsgrootte van wegen, rivieren en beken'. Deze berusten bij het B.H.I.C, Archief Hypotheekbewaarder te Eindhoven, inv.nr. 11838.

¹⁹³ Het RHCe heeft enkele verzamelplannen van Strijp die gedateerd zijn in 1828. Slechts één daarvan is inderdaad van dat jaar; op deze kaart zijn nog geen spoorlijnen ingetekend. De andere kaarten dateren ondanks het jaartal van later in de eeuw. De oorspronkelijke sectiekaarten (minuutplannen) van het kadaster uit 1832 zijn verloren gegaan. De huidige kaarten van 1832 zijn reconstructies op basis van de kaarten van de hermeting uit 1882. De ingetekende straatnamen dateren daarom uit 1882.

Een deel van Strijp in 1912. Rechts, dwars door het woord Strijp, de huidige Botenlaan, die in 1912 nog Beemdstraat heette. De rode lijn bovenaan is de Zeelsterstraat en in het verlengde daarvan rechts de Strijpsestraat. Later zou het Beatrixkanaal de Zeelsterstraat kruisen ongeveer op de plaats waar links de toenmalige Huiskesweg en de Zeelsterstraat samenkwamen. Het kanaal volgde daarna een tracé ten noorden van de Huiskesweg en had de haven ter hoogte van de Rijstweg, die daar deels onder verdween. Bij de aanleg van het kanaal werd de Hastelweg naar het noorden afgebogen tot het huidige beloop. In 1912 lagen de Hastelweg, de Rijstweg en de Huiskesweg nog in elkaars verlengde. De namen Hurksestraat en Hurkseweg voor de wegen tussen de Rijstweg en de Zeelsterstraat zijn hierboven niet aangegeven.

Ekkerstraat (1827)

Zijstraat van de Zeelsterstraat, ongeveer ter hoogte van de huidige Ekkerstraat. De straat is waarschijnlijk genoemd naar de akkers waar de weg doorheen of langs liep. Zie ook Dekkerstraat (1756).

Haagdoornweg (1827)

Weg tussen de Zeelsterstraat en de Bredalaan, ongeveer over het tracé van de Geertruidenbergstraat. De Haagdoornweg sloot aan op de Paaltjesweg aan de andere zijde van de 'Klawierstraat', nu Bredalaan. In 1920 werd de Haagdoornweg bij de Paaltjesweg getrokken.

Heistraat (1827)

Er waren verschillende wegen die Heistraat heetten. Een daarvan was een zijstraat van de Zeelsterstraat en behoorde tot het daar bij elkaar gelegen trio Heibaan, Heiweg en Heistraat (zichtbaar op de manuscriptkaart van 1837 en op de kaart van 1912 hieronder). Twee andere Heistraten lagen bij het Ven (rond het latere Evoluon). Een daarvan werd ook Vense Heistraat (1828) genoemd.

Heibaan, Heiweg (1827, 1828)

Twee opeenvolgende zijwegen van de Zeelsterstraat, tussen de Sliffertsestraat en de Geertruidenbergstraat

Heuvelseweg (Heuvelscheweg, 1827, 1828)

Op de bescheiden uit 1827 wordt heel de Zeelsterstraat aangeduid als Heuvelseweg. Op de kaart uit 1828 loopt de weg vanaf het St. Trudoplein tot de Bredalaan en heet het vervolg Heuvelsestraat. Op de kaart van 1882 wordt heel de weg vanaf St. Trudoplein tot de Sliffertsestraat weer Heuvelseweg genoemd. Waarschijnlijk zijn de namen Heuvelseweg en Heuvelsestraat door elkaar gebruikt.

Huiskesweg (1827)

De Hurksestraat (1827) splitste zich. Het zuidelijke deel heette Hurkseweg of opnieuw Hurksestraat en het noordelijk deel Huiskesweg. Dit laatste deel eindigde ongeveer waar nu in de Noord-Brabantlaan de brug ligt over het Beatrixkanaal. De huidige Huiskesweg is in 1972 naar de oude weg genoemd, maar volgt een ander tracé.

Hurksestraat (Hurkschestraat, 1827)

Hurk was een Strijps gehucht; Hurk betekent 'hoek'. Hurksestraat is een naam voor het verlengde van de Rijstweg (1828), die op zijn beurt in het verlengde van de Hastelweg lag. De Hurksestraat liep in 1827 door tot ongeveer waar nu in de Noord-Brabantlaan de brug ligt over het Beatrixkanaal. Een deel van die Hurksestraat uit 1827 heet op de kaart hierboven Huiskesweg. Bij de aanleg van het industrieterrein De Hurk werd de Hurksestraat opgebroken. In 1963 werd de naam vastgesteld voor de huidige straat, die ongeveer het oude tracé volgt. Zie ook Hurkseweg (1828).

Lijkweg (1827, 1828)

Op de kaart uit 1828 wordt het weggedeelte tussen de Sliffertsestraat en het toenmalige Walenspoor Lijkweg genoemd. Er bestonden in Strijp nog drie andere straten die Lijkweg heetten.¹⁹⁴ 'Lijkweg' was oorspronkelijk een soortnaam voor een gewone weg waar ook een begrafenisstoet overheen kon gaan; tijdens het trekken van zo'n stoet konden daar dan bepaalde gebruiken worden onderhouden.¹⁹⁵

Oude Postdijk (1827)

Het dijkje langs de grens met Woensel is genoemd naar de postillon van de Hollandse post, die vóór de aanleg van de Oirschotsedijk over dit dijkje naar Eindhoven reed.

Paaltjesweg (1827, 1828)

Verbinding tussen de Klawierstraat (nu Bredalaan) en het Ven (nu omgeving Evoluon). In 1920 werd de straat met de Haagdoornweg (1827) doorgetrokken naar de Zeelsterstraat.

Rijstweg (Rijstweg, 1827, 1828)

De Rijstweg, eerder Rijstenstraat (1653), lag in het verlengde van de toenmalige Hastelweg en verbond die met de Hurksestraat of de Hurkseweg. Zie ook Kerkweg (1462), en Hurksestraat (1827).

Schouwbroekseweg (1827)

De straat die op de kaart van 1882 vanaf het St. Trudoplein ongeveer over het tracé van de Strijpsestraat liep. De straat is waarschijnlijk identiek aan de Grootbroekstraat (1578). Schouwbroek was een gehucht dat aan de Strijpsestraat lag, ongeveer tussen de Hastelweg en de Langdonkenstraat.

¹⁹⁴ B.H.I.C., Archief Hypotheekbewaarder te Eindhoven, inv.nr. 11838, 'Berekening van de inhoudsgrootte van wegen, rivieren en beken in de sectie B'.

¹⁹⁵ Paul Spapens, *Met Job op pad* (Tilburg, 2008) 104.

Sliffertsestraat (Sliffertschestraat, 1827, 1828)

Straat vanuit het gehucht Sliffert richting Zeelst; de weg sloot aan op de Wekkerstraat (1732), die eerder Sliffertsedijk (1481) heette.

Vensedijk (1827)

Weg door het gehucht het Ven. Op de manuscriptkaart van 1837 kruist de dijk de Zeelsterstraat om ongeveer over het tracé van de Botenlaan verder te lopen. Dit laatste deel wordt in 1882 Vense Beemdstraat genoemd.

Vense Heistraat (1827)

Er waren verschillende Heistraten. Ter onderscheiding heette één daarvan Vense Heistraat. Deze weg kwam uit noordelijke richting en ging op het Ven over in de Vensestraat. In 1828 wordt de straat Heistraat genoemd, maar in het proces-verbaal van de verdeling van het grondgebied in secties uit 1827¹⁹⁶ en ook op de kaart van 1882 heet de straat Vense Heistraat.

Vensestraat (1827)

Verlengde van de Vense Heistraat. Straat door het gehucht het Ven, die op het Ven eindigde bij de Vensedijk.

Walespoor (1827, 1828)

De Sliffertsestraat vervolgt op het verzamelplan van 1828 vanaf Sliffert als Lijkweg langs het gehucht Welschap en gaat daarna over in het Walespoor, dat aansluit op de Postdijk, op de grens met Woensel.

Heuvelsestraat (Heuvelschestraat, 1828)

Op het verzamelplan uit 1828 wordt de Zeelsterstraat vanaf de Bredalaan tot de Sliffertsestraat Heuvelsestraat genoemd naar het gehucht Heuvel, dat ter hoogte van de Bergen op Zoomstraat lag. Zie ook Heuvelseweg (1827).

Hurkseweg, (Hurkscheweg, 1828)

De weg is genoemd naar het Strijpse gehucht Hurk. De Hurkseweg ligt op de kaart van 1828 in het verlengde van de Rijstweg, die op zijn beurt in het verlengde van de toenmalige Hastelweg lag. In 1827 echter werd heel het traject vanaf de Rijstweg Hurksestraat genoemd. Waarschijnlijk werden de namen Hurkseweg en Hurksestraat door elkaar gebruikt. De weg splitste zich. Op een na 1828 bijgewerkt kadastraal verzamelplan wordt de weg vóór de splitsing Hurksestraat genoemd en daarna tot de Zeelsterstraat Hurkseweg. In 1882 heette het noordelijke deel Huiskesweg en het zuidelijke Hurkseweg en zo werden de namen in 1920 bevestigd. Zie ook Hurksestraat (1827).

Kerkeind (1828)

Verdwenen ruimte rond de oude kerk tussen de Frederiklaan en de Strijpsestraat, ter hoogte van het latere klooster.

Nieuwe Dijk (1877¹⁹⁷)

De straat wordt in 1920 Gagelstraat genoemd.

Parallelweg (1880¹⁹⁸)

Het is twijfelachtig of de aanduiding als straatnaam mag worden opgevoerd, want de weg langs de spoorlijn wordt in de vermelding nog de 'zoogenaamde' Parallelweg genoemd. Verder zijn geen vroege vermeldingen van deze naam bekend. In 1919 werd de naam officieel

¹⁹⁶ B.H.I.C., Archief Hypotheekbewaarder te Eindhoven, inv.nr. 11838.

¹⁹⁷ RHCe, A.A. Strijp, inv.nr. 335, fol. 98, 26 februari 1877.

¹⁹⁸ RHCe, A.A. Strijp, inv.nr. 335, fol. 148, 30 april 1880.

vastgesteld voor de weg van de Gagelstraat tot de grens met Eindhoven; in 1920 kreeg die de naam Mathildelaan.

Op de kaarten van de kadastrale hermeting uit 1882 worden nog enkele straatnamen genoemd.

Beemdweg (1882)

De huidige Beemdstraat ongeveer vanaf de Limburglaan richting Veldhoven wordt in 1882 Beemdweg genoemd, terwijl het nu grotendeels deel verdwenen deel vanaf de Limburglaan naar de Strijpsestraat toen Beemdstraat (1662) heette. Er waren meer Beemdstraten. Zie Severijnsdijk (1576), Beemdstraat (1653) en Vense Beemdstraat (1882).

Biesbosweg (Biesboschweg, 1882)

Verbindingsweg tussen de Huiskesweg en de Zeelsterstraat door het gebied de Biesbosch.

Vense Beemdstraat (Vensche Beemdstraat, 1882)

Dit is de latere Botenlaan. In 1828 heette de straat Beemdstraat en in 1920 2^e Beemdstraat.

De legger van wegen en voetpaden

De legger van wegen en voetpaden werd op 19 maart 1886 door de raad aangenomen en op 17 januari 1888 door Gedeputeerde Staten vastgesteld¹⁹⁹. Ook in Strijp werden de meeste wegen omschreven. Als straatnamen kunnen worden beschouwd:

Beemdstraat van het Schouwbroek, Ekkerstraat, Grote Heistraat, Haagdoornweg, Hastelweg, Heistraat van Schoot (van Kreugelstraat naar Beukenlaan), Heiweg door de Nieuwe Erven (bij de Heibaan), Hurksestraat, Hurkseweg, Kerkstraat van de Hurk, Kerkweg naar Schoot, Klawierstraat, Kleine Heierbaan, Kreugestraat, Lijkweg op Welschap, Molenweg, Oude Postdijk, Paaltjesweg, Sliffertsestraat, Strijpse Pad, Vense Beemdstraat (in 1920 Botenlaan en het verlengde daarvan richting Beemdstraat), Vense Heibaan, Vense Heistraat (in 1920 Venstraat). Zoals blijkt, kregen sommige namen voor de duidelijkheid nog een nadere omschrijving.

Nieuwe namen in 1886 waren:

Grote Heistraat (de al in 1828 genoemde Heistraat bij de Zeelsterstraat), **Kleine Heierbaan** (de al in 1828 genoemde Heibaan), **Molenweg** (van de Sliffertsestraat richting Klawierstraat), **Vense Beemdstraat** (in 1920 Botenlaan en het verlengde daarvan richting Beemdstraat; in 1828 werd deze straat Beemdstraat genoemd, in 1920 aanvankelijk 2^e Beemdstraat) en **Vense Heibaan** (weg vanuit Het Ven naar de inmiddels verdwenen naamloze weg Woensel-Oerle).

Strijps Vonderke (1905²⁰⁰)

Brugje over de Gender tussen de Willemstraat en de Lodewijk Napoleonlaan.

Annastraat, Directeur de Jonghlaan, Elisabethlaan, Frederiklaan, Henriëtestraat, Johannastraat, Keerweerstraat, Spoorlaan (1912²⁰¹)

De eerste vijf straten in het nieuwe Philipsdorp werden genoemd naar leden van de familie Philips. De Annastraat naar Anna de Jongh, de echtgenote van Anton Philips, de Elisabethlaan en de Frederiklaan naar de vader en moeder van Anton en Gerard Philips, de Henriëtestraat en de Directeur de Jonghlaan naar de ouders van Anna de Jongh en de Johannastraat naar Johanna van der Willigen, de echtgenote van Gerard Philips.²⁰² De namen zul-

¹⁹⁹ RHCE, A.A. Strijp, inv.nr. BF 147.

²⁰⁰ *Meerijische Courant*, 22 augustus 1905.

²⁰¹ In het *Verslag 1e District der Arbeidsinspectie 1912*. Hoofdstuk VI, Bijzondere onderwerpen, komt een kaartje van het Philipsdorp uit 1912 voor, waarop de namen zijn ingetekend.

²⁰² Ad Otten, De straatnamen van Philipsdorp, *Jaarboek Eindhoven 2000*, 25.

len al direct in 1911 door de broers Philips zijn vastgesteld. Keerweerstraat zal een al bestaande naam zijn geweest voor een doodlopende straat. Spoorlaan was een naam voor de Parallelweg, maar ook de Olmenlaan.²⁰³

Glaslaan(1916)

De naam wordt genoemd in de ledenlijst van 1 augustus 1916 van de voetbalvereniging P.S.V. Met deze naam werd in die tijd de latere Hulstlaan bedoeld.²⁰⁴

Iepenlaan, Lindenlaan, Klimoplaan, Wingerdlaan (1916/1917²⁰⁵)

Nadat de eerste straten in het Philipsdorp naar leden van de familie Philips waren genoemd, kregen de volgende namen van bomen en heesters. Het tuinstadidee dat bij de aanleg van de wijk op de achtergrond meespeelde, zal aan de keuze niet vreemd zijn geweest. De genoemde bomen en heesters werden ook in de respectievelijke straten aangeplant.

Eerste officiële vaststelling van straatnamen

In 1919 werden voor het eerst door de gemeenteraad een aantal straatnamen vastgesteld.²⁰⁶

Annastraat, Beemdstraat, Biesboschstraat, Binnenweg, Busselstraat, Directeur De Jonghlaan, Doelenstraat, Draaiboompad, Eerste Heistraat, Elisabethlaan, Engelsbergenstraat, Frederiklaan, Friezenkampstraat, Glasstraat, Haagdoornweg, Halvemaanstraat, Hastelstraat, Henriettestraat (zonder trema), Heuvelsche Binnenpad, Huiskesweg, Hulstlaan, Hurkschestraat, Iepenlaan, Johannastraat, Kaakeind, Keer-Weerstraat, Kerkakkerstraat, Kerkeind, Kerkstraat (Schootsestraat), Klawierstraat, Klimoplaan, Lang Donken Pad²⁰⁷, Leeuwerikstraat, Lievendaalscheweg, Lindenlaan, Nieuwen Dijk, Oost Rijstenstraat, Oude Schooldijk, Parallelweg, Schootschestraat, Sliffertsche Heistraat, Spoorlaan (van de Gagelstraat tot de Glasstraat; in 1920 Mathildelaan), St. Antoniusstraat, St. Severusstraat, St. Trudostraat, 't Ven, Tolstraat, Tweede Heistraat, Valkweg, Vensestraat, Verre Welschap, Welschap, West Rijstenstraat, Willemstraat, Wingerdlaan, Wisselstraat, Zeelster Hoofdstraat, Zwaanstraat.

De volgende namen waren nieuw. Tussen haakjes staan de namen in de oorspronkelijk spelling, de namen die de straten in 1920 kregen, of andere aanduidingen:

Biesbosstraat (Biesboschstraat, identiek aan de Biesbosweg uit 1882), **Binnenweg** (Schouwbroekseweg), **Busselstraat** (zijstraatje naast café het Zwaantje, wordt in 1920 tot de Zwaanstraat gerekend), **Doelenstraat**, **Draaiboompad**, **Eerste Heistraat** (Plaggenstraat), **Engelsbergenstraat**, **Friezenkampstraat**, **Glasstraat** (Glaslaan), **Halvemaanstraat** (naar herberg de Halve Maan²⁰⁸ bij de Lijmbeekstraat), **Hastelstraat** (identiek aan eerdere Hastelweg), **Heuvelse Binnenpad** (Heuvelsche Binnenpad en Heuvelseweg), **Hulstlaan**, **Kaakeind** (Hurksestraat), **Kerkakkerstraat**, **Langdonkenpad**, **Leeuwerikstraat** (Frederiklaan; de Leeuwerikstraat was het deel buiten het Philipsdorp, richting St. Trudoplein), **Lievendaalseweg** (Lievendaalscheweg naar de gelijknamige boerderij; de naam vervalt in 1920), **Oost Rijstenstraat** (straat vanaf de Hastelweg tot de Hurksestraat), **Oude Schooldijk** (Venstraat, Brandkuilstraat), **Schootsestraat** (Schootschestraat), **Sliffertseheistraat** (Sliffertsche Heistraat, Sliffertsestraat), **St. Antoniusstraat**, **St. Severusstraat** (naar de patroon van de wevers; de naam is mogelijk geïnspireerd door de nabije linnenfabriek van J. Elias), **St. Trudostraat**, **'t Ven** (Het Ven), **Tolstraat** (Paaltjesweg), **Tweede Heistraat** (Be-

²⁰³ RHCE, A.A. Eindhoven 1810-1920, inv. nr. 1115, kaartje van 9 maart 1916 met een deel van het Philipsdorp met o.m. de Spoorlaan. De naam Olmenlaan blijkt uit het bevolkingsregister; hiervoor dank aan Sj. van Eijk.

²⁰⁴ Er bestaat een prentbriefkaart van de Hulstlaan, waarop die Glaslaan wordt genoemd. Verder wordt de latere Hulstlaan nog Glaslaan genoemd op een plattegrondje van het Philipsdorp in het ongepagineerde boek *Naamloze Vennootschap Philips-Gloeilampenfabrieken 1891-1916*.

²⁰⁵ Ad Otten, *Philips'Woningbouw 1900-1990* (Zaltbommel, 1991) 67.

²⁰⁶ RHCE, A.A. Strijp, inv.nr. 339, fol. 156, 28 februari 1919.

²⁰⁷ De Langdonc wordt al genoemd in S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1199, fol. 85 verso, 27 juli 1428. In het Nat Archief, Archief van de Raad van State voor 1795, inv.nr. 2141, kohier verpondingen 1655-1658, fol. 2 verso en 3 worden de Hoge en de Lage Langdoncken genoemd.

²⁰⁸ Boven de deur van deze herberg hing de tekst: 'De reiziger die hier voorbij wil gaan, legt eerst aan in de Halve Maan'.

zemstraat), **Valkweg** (Biezenweg), **Vensestraat** (Venschestraat), **Verre Welschap, Welschap, West Rijstenstraat** ((eerder Kerkstraat van de Hurk)), **Willemstraat, Wisselstraat** (zijstraat van de Spoorlaan; mogelijk de Olmenlaan), **Zeelster Hoofdstraat** (Zeelsterstraat), **Zwaanstraat** (naar herberg het Zwaantje aan de Schootsestraat).

't Ven is een oude streeknaam die al wordt genoemd in 1454.²⁰⁹

Oude Weg²¹⁰

Een naam voor de Gagelstraat. De Oude weg (of Oudenweg) wordt meermalen genoemd in advertenties in de krant.

Hiermee zijn niet alle straten benoemd. In het bevolkingsregister van Strijp²¹¹ komen ook de nog niet genoemde namen Acaciastraat, Kromme Binnenweg en Weenerstraat voor, terwijl in 1920 de naam Bult vervalt en de 2^e Beemdstraat dan Botenlaan wordt genoemd. Daarom volgen hier nog:

Acaciastraat, 2^e Beemdstraat, Bult, Kromme Binnenweg, Weenerstraat

De 2^e Beemdstraat werd in 1920 Botenlaan genoemd en heette in 1882 nog Vense Beemdstraat. De Bult werd in 1920 tot de Henriëttestraat gerekend. Met de naam Kromme Binnenweg werd de latere Lijsterbesstraat aangeduid. De Weenerstraat was genoemd naar de Oostenrijkse glasblazers die er woonden. In 1920 kreeg de straat de naam Plataanlaan.²¹²

DE STRAATNAMEN IN TONGELRE

VOORAF

Tongelre was aanvankelijk administratief een zelfstandig dorp; kerkelijk vormde het de St.-Martinusparochie. Het centrum lag rond het 't Hofke, waar de kerk stond (op het kaartje hieronder links van het woord TONGELRE). Dat gehucht heette Groot Tongelre. Van hieruit liep de Wolvendijk richting Nuenen, de Loostraat naar de gehuchten Loo en Coll, de Urkhovenseweg naar het gehucht Urkhoven en de Tongelresestraat naar het gehucht Klein Tongelre. Dat gehucht lag rond de kruising van de Tongelresestraat en de rondweg. De weg van Eindhoven naar Helmond liep vanouds over Tongelre en volgde vanaf de Voorteweg in Stratum de Poeijersstraat en de voormalige Doornakkersweg (nu ongeveer het tracé Paul Krügerlaan-Doornakkersweg-Oude Doornakkersweg) die richting Coll leidde. Daar kon bij de watermolen het riviertje de Kleine Dommel worden gepasseerd. Een merkwaardige verbinding was het Lange Pad (1647), dat vanaf de huidige Stuiverstraat in Stratum via Kempensebaan, de Melkweg en de Jacob van Deventerstraat naar de Collse watermolen liep.

STRAATNAMEN

Veestraat (Veestrate, 1398²¹³)

Over de Veestraat werd het vee aangevoerd voor de veemarkten die vroeger in Tongelre werden gehouden. De Veestraat liep vanaf 't Hofke naar de grens met Stratum, bij de latere Poeijerse brug. De Tongelresestraat tussen 't Hofke en de rondweg maakte er deel van uit.²¹⁴ De huidige Veestraat is de laatste rest die de oude naam nog heeft.

²⁰⁹ In S.A.H. 's-Hertogenbosch, R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1220, fol. 115, 27 juni 1450 worden een huis, erf en hof genoemd die in Strijp 'aen 't ven' lagen.

²¹⁰ M.C. 10-11-1914, pag. 4, advertentie.

²¹¹ RHCe, A.A. Strijp, bevolkingsregister nr. 136.

²¹² Met dank aan Sj. van Eijk.

²¹³ Brabants Historisch Informatiecentrum (B.H.I.C.), Archief klooster Mariendonk in Heusden 1245 – 1631, inv.nr. 120, regest 240, 24 juni 1398.

²¹⁴ Uit schaarse archiefvermeldingen blijkt, dat het Sulperveld aan deze straat lag. Zie bijvoorbeeld Regionaal Historisch Centrum (RHCe), Rechterlijk archief (R.A.) Tongelre, inv.nr. 107, fol. 62 verso, 13 juni 1732. Dit veld lag ter hoogte van huize 't Hof. De naam duidt mogelijk op een zandverstuiving. Ook het grondgebied van 't Hof grensde aan de straat: R.A. Tongelre, inv.nr. 106, fol. 62, 3 juni 1732.

dat met één zijde aan de Veestraat en de andere zijde aan het riviertje de Laak grensde. Het perceel zal ook aan het straatje hebben gelegen.

Kerkpad (Kerckpat, 1539²¹⁸)

Oude naam voor de Melkweg. De oudste akte handelt over een akker in Klein Tongelre tussen het Kerkpad van Tongelre en de gemene weg. De akker lag tussen de Melkweg en de Tongelresestraat. Er lag ook een Kerkpad op Urkhoven;²¹⁹ dat verbond de Zeggenweg met de Doolstraat.

Keulseweg (Coelsschen Wegh, 1447²²⁰)

Genoemd de 'Daelacker' bij de Keulseweg. De naam bevestigt dat het traject Jan Tooropstraat, Paul Krugerlaan en verder richting Collse molen deel uitmaakte van de route van Eindhoven op Keulen.

Molenweg (Moelenwech, 1440²²¹)

Oudst bekende naam voor de Loostraat.

Veemarkt (Vedemerct, ook Veemerct, 1450²²²)

De Veemarkt lag juist buiten 't Hofke, bij het begin van de Wolvendijk, waar de straat nog tot in de twintigste eeuw wat breder zou zijn. De Veemarkt werd in 1695 ook Beestenmarkt (Rundermarkt) genoemd.

Kuilenstraat (Cuylentraet, 1549²²³)

De kuilen duiden erop, dat hier ooit turf werd gestoken.

Kruisstraat (Cruysstraet, 1606²²⁴)

De Kruisstraat is de straat bij het kruispunt Wolvendijk-Loostraat-Hofke.

Groenstraat (Groenstraet, 1610²²⁵)

Oude naam voor de Doornakkersweg, die vroeger via de Oude Doornakkersweg de Urkhovenseweg bereikte. Zie ook Groenestraatje (1754). Voor de betekenis van de naam: zie Blaarthem, 1569/71.²²⁶

Molenstraatje (Molenstraetken, 1618²²⁷)

In 1829 werd met deze naam een straatje aangeduid dat van de Urkhovenseweg naar de Loostraat liep, ongeveer evenwijdig aan de latere spoorlijn naar Helmond.

Molenstraat (Muelenstraet, 1621²²⁸)

Een andere naam voor Molenweg (1440).

Wolverdijk (Wolverdijck, 1621²²⁹)

In 1621 worden twee stukken grasland genoemd die de Voorste en Achterste 'Wolverdijk' heetten. Dat impliceert de ligging aan of bij een Wolverdijk. De naam is waarschijnlijk verge-

²¹⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 36 verso, 9 december 1539.

²¹⁹ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 108, fol. 30 verso, 28 juli 1745.

²²⁰ Volgens A.J.J.H. Tops en J.M.Th. Verschuieren, *Eindhoven* (Eindhoven, 1965) 71 belening in Leenhof van Brabant, 23 februari 1447.

²²¹ Algemeen Rijksarchief Brussel, Archief Leenhof van Brabant, inv.nr. 9 (denombrementen), fol. LX verso. Voor dit onderzoek werd gebruikt gemaakt van de microfiches aanwezig bij het RHCe.

²²² Algemeen Rijksarchief Brussel, Archief Rekenkamer van Brabant, inv.nr. 45089, 1450. Deze bron is bij het RHCe aanwezig op microfiches. Deze vermelding op fiche nr. 8.

²²³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548, fol. 44, 30 januari 1549.

²²⁴ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 55-II, fol. 34 verso en 35, 2 juni 1606.

²²⁵ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 56, fol. 70, 17 mei 1610.

²²⁶ Aldaar.

²²⁷ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 57, fol. 38, 8 juni 1618.

²²⁸ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 57, fol. 105, 13 maart 1621.

²²⁹ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 57, fol. 108, 12 juli 1621.

lijkbaar met het Wolverstraatje (1780) in Stratum. Mogelijk moet bij het woord niet aan het dier worden geacht, maar aan een vogelvrijverklaarde.²³⁰ De naam verbasterde later tot Wolvendijk.

Beekstraat (Beeckstraet, 1634²³¹)

Blijkens een akte uit 1784 lag de Beekstraat in het gehucht Klein Tongelre. De ligging is onbekend. Mogelijk is de straat identiek aan de Beeksteeg (1449).

Breestraat (Breestraet, 1639²³²)

De straat is genoemd naar haar omgeving: in 1639 wordt de straat gesitueerd in een gebied dat de Bree heette. Mogelijk was met de straat de latere Peelweg bedoeld, die 't Hofke verbond met de Kuilenstraat. In elk geval moet de weg in deze omgeving worden gezocht.²³³

Boelsitstraat (Boelsitstraet, 1641²³⁴)

De straat is genoemd naar haar omgeving, een gebied dat de Boelsit of Boelsent werd genoemd. De Boelsit lag in de Klein-Tongelrese Akkers, in de hoek tussen de Paul Krügerlaan en de Poeijersstraat. Mogelijk is Boelsit een verbastering van Boelscot, een naam die in 1447 al voorkomt. Boel zou op een hoogte kunnen duiden, schot is hier een min of meer omsloten gebied.

Donkstraat (Donckstraet, 1645²³⁵)

Ongetwijfeld een weg door het gebied dat de Donk werd genoemd. In 1845 wordt een perceel genoemd dat aan de Donkstraat lag. Dit lag in de hoek van de Tongelresestraat en het Lange Pad, later Jacob van Deventerstraat en nog een derde, korte weg.²³⁶ In 1435 is in Klein Tongelre al sprake van een stuk land dat de Donk heette.²³⁷ Een donk is een hoogte in een lager gelegen gebied.

Heggardstraat (Heggardstraet, 1645²³⁸)

Van een perceel tussen de voormalige Broekakkersweg en de Urkhovenseweg werd gezegd dat het in de Heggard lag. De naam zal duiden op een afgrenzing met hagen. Zie ook Heggenstraatje (1645) en Heggenstraat (1698).

Heggardstraatje (Heggetstraetje, 1645²³⁹)

Vermoedelijk identiek aan de Heggardstraat. Zie ook Heggenstraat (1698).

Lange Pad (Langenpat, 1647²⁴⁰)

In de oudste vermelding wordt de 'Langenpatacker' genoemd. Dat pad begon bij de Stuiverstraat in Stratum, kruiste het riviertje de Laak en liep daarna over het tracé van de Kempensebaan en de Melkweg, kruiste vervolgens de Tongelrestraat en vervolgde via de voormalige Poststraat, waarvan de huidige Jacob van Deventerstraat het begin vormt, tot het dichtbij de Collse watermolen de weg naar Helmond bereikte.

Herenstraat (Heerestrategie, 1678²⁴¹)

²³⁰ Magda Devos, 'Betekenis en motivering van enkele diernamen in toponymen', *Naamkunde* 34 (2002) 205-234. Een vogelvrijverklaarde was buiten de wet geplaatst en daardoor rechteloos.

²³¹ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 59-II, fol. 10, 7 april 1634.

²³² RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 60, fol. 111, 15 januari 1739 en fol. 131 verso, 21 april 1739.

²³³ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 264, nr. 98, 9 februari 1784. Theo H.Meulendijks, *Historisch onderzoek naar huizen en veldnamen in Tongelre (Gemeente Eindhoven) 1498-1832* (Eindhoven, 2007) situeert een huis aan het begin van deze straat bij 't Hofke als gelegen aan de Breestraat.

²³⁴ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 60, fol. 185 verso, 10 juli 1641.

²³⁵ RHCe, A.A. Tongelre, inv.nr. 506, fol. 23, 1645.

²³⁶ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 505, nr. 78, 30 december 1845.

²³⁷ Stadsarchief 's-Hertogenbosch (S.A.H.), R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1205, fol. 180, 1435.

²³⁸ RHCe, A.A. Tongelre, inv.nr. 506, folio 54, 1645.

²³⁹ RHCe, A.A. Tongelre, inv.nr. 506, fol. 56, 1645.

²⁴⁰ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 61, fol. 83, 16 oktober 1647.

²⁴¹ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 64, fol. 133, 19 april 1678.

Naam voor de Tongelresestraat. Nog in de twintigste eeuw werd de Tongelresestraat van de kerk tot de rondweg Herenstraat genoemd. Mogelijk was de oude naam door de eeuwen heen bewaard gebleven.

Beestenmarkt (Beestenmerckt, 1695²⁴²)

Met 'beesten' werden runderen bedoeld. De naam is een alternatief voor Veemarkt (1450). In de oudste akte is sprake van een ligging bij de schutsboom.

Koppelstraat (Coppelstraet, 1695²⁴³)

De Koppelen lagen langs de Kleine Dommel en grensden aan de Muschberg. De straat liep vermoedelijk door of langs het gebied en verbond de Muschbergweg dan met de Wolvendijk. Koppelen zou op gemeenschappelijke weiden duiden, maar kan ook duiden op land dat nu eens als grasland, dan weer als bouwland werd gebruikt.

Paardenmarkt (Paerdenmerckt, 1695²⁴⁴)

In 1690 en 1783 wordt een huis genoemd aan de Paardenmarkt, dat aan de Wolvendijk lag. Blijkbaar sloot de paardenmarkt aan op de Veemarkt (1450),²⁴⁵ of was het een deel daarvan.

Heggenstraat (Heggestraet, 1698²⁴⁶)

Identiek aan Heggardstraat(je) (1645).

Braakstraat (Braackstraat, 1721²⁴⁷)

De ligging is onbekend, mogelijk werd met deze naam de Koudenhovenseweg bedoeld, die langs de akker de Braak liep, vermoedelijk de huidige 'bolle' akker bij de Wasvenboerderij aan de Celebeslaan. Zie ook Kerkstraat (1739).

Meistraat (Meijstraat, 1722²⁴⁸)

De straat lag in het gehucht Klein Tongelre.

Waterstraat (Waterstraat, 1728²⁴⁹)

De Waterstraat verdween later bij de aanleg van het Eindhovens Kanaal; een deel ligt onder het kanaal en de kanaaldijk.

Kerkstraat, (Kerckstraet, 1739²⁵⁰)

Vermoedelijk een naam voor de Koudehovenseweg-Zuid.²⁵¹ Zie ook Braakstraat (1721).

Poeijersstraat (Poeijersstraet, 1743²⁵²)

In de oudste vermelding is sprake van een beemd die met een zijde aan de Lakerloop grensde en met een eind aan de Poeijersstraat. De straat dankt haar naam aan het gehucht Poeijers, op de grens met Stratum.

Groenestraatje (Groenestraatje, 1754²⁵³)

Een naam voor de Muschbergweg.

Voortweg (Voortwegh, 1765²⁵⁴)

²⁴² RHCe, Huisarchief van Helmond (H.A.H.), Cijnsboek Helmond, inv.nr. 160, microfiche volgnummer. 3.

²⁴³ RHCe, H.A.H., Cijnsboek Helmond, inv.nr. 160, microfiche volgnummer. 7.

²⁴⁴ RHCe, H.A.H., Cijnsboek Helmond, inv.nr. 160, microfiche volgnummer. 7.

²⁴⁵ RHCe, H.A.H., Cijnsboek Helmond, inv.nr. 323, fol. 56 en inv.nr. 337, fol. 56. Dit pand was in 1832 kadastraal genummerd sectie A 463.

²⁴⁶ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 67, nr 59, 30 november 1698.

²⁴⁷ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 68, fol. 151 verso, 8 januari 1721.

²⁴⁸ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 68, fol. 162, 18 maart 1722.

²⁴⁹ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 68, fol. 213 verso, 1 december 1728.

²⁵⁰ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 107, fol. 100 verso, 25 maart 1739.

²⁵¹ Theo H.Meulendijks, *Historisch onderzoek naar huizen en veldnamen in Tongelre 1498-1832* (Eindhoven, 2007), pagina 58.

²⁵² RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 178, nr. 13, 7 oktober 1743.

²⁵³ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 71, fol. 85, 4 december 1754.

Naam óf voor de Veestraat, óf voor de Poeijersstraat, beide leidend naar de voort in de Laak.

St. Martens Hofke (St. Martens Hoofken, 1764²⁵⁵)

't Hofke in de omgeving van de kerk.

Akkerstraatje (Akkerstraatje, 1784²⁵⁶)

Straatje in de buurt van de kerk.

De invoering van het kadaster

In Tongelre werden in 1829 de eerste kadasterkaarten getekend. Helaas zijn niet alle kaarten bewaard. Op de bewaarde kaarten staan de nieuwe straatnamen:

Eckartseweg (Eckartscheweg), **Geldropsedijk** (Geldropschedijk), **Heiderstraat**, **Hoevenseweg** (Hoevenscheweg), **Hogeweg** (Hoogenweg), **Kuilenstraatje**, **Molendijk**, **Schuurstraatje**, **Woenselseweg** (Woenselscheweg, alles 1829)

De Eckartseweg (zie ook Eckartsedijk, 1856) was het huidige zandpad naar de brug in het Eckartsebos, de Geldropsedijk was de oude weg naar Geldrop over het huidige DAF-terrein, De Heiderstraat was de Urkhovenseweg (voor zover die al bestond), de Hoevenseweg was de latere Koudenhovenseweg. De Hogenweg verbond de Wolvendijk met de Urkhovenseweg, maar is inmiddels bijna helemaal verdwenen; het restje verbindt nu als zandpad de huidige Brabis nog met de Loostraat. Het Kuilenstraatje is de Kuilenstraat, die nog lange tijd doorliep naar de Wolvendijk. De Molendijk (zie ook Molenweg [1440] en Molenstraat [1621]) heet nu voor een deel Loostraat. Het Schuurstraatje werd in 1920 Schuurstraat genoemd en de Woenselseweg heet sindsdien Zandstraat. Voor de aanleg van de spoorlijn in 1866 liep de Zandstraat door naar Woensel.

Hoge Brug (omstreeks 1850²⁵⁷)

Dommelbrug tussen Tongelre en Eckart. De brug werd ook Eckartse Brug (1906) genoemd.

Eckartsedijk (Eckartschendijk, 1856²⁵⁸)

Andere naam voor Eckartseweg (1829).

De legger van wegen en waterlopen

Op 26 januari 1878 werd de Legger van de Openbare Wegen en Voetpaden door de gemeenteraad goedgekeurd en op 15 november 1880 door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Hierin werden genoemd Dommelhofstraatje, Doollegersstraat, Eckartseweg, Goordijk benoorden de spoorlijn, Goordijk bezuiden de spoorlijn, Groenstraat, Haagdijk benoorden de spoorlijn, Haagdijk bezuiden de spoorlijn, Heiderstraat, Hoevenseweg, Hofje-Rond, Klein Tongelresche Kerkpad, Kuilenstraatje, Laakse Pad, Lange Pad, Molendijk, Molenstraatje, Oude Geldropsedijk, Schuurstraatje (Schurenstraatje), Urkhovense Akkerweg, Urkhovense Kerkpad, Veestraat, Wolfdijkse Veldweg, Woenselseweg benoorden de spoorlijn, Woenselseweg bezuiden de spoorlijn.²⁵⁹ De toevoegingen 'benoorden' en 'bezuiden' duiden erop, dat de straten vóór de aanleg van de spoorlijn in 1866 op elkaar aansloten.

Nieuw waren:

Dommelhofstraatje, **Doollegersstraat**, **Goordijk**, **Haagdijk**, **Hofje-Rond**, **Klein-Tongelrese Kerkpad** (Klein Tongelresche Kerkpad), **Laakse Pad** (Laaksche Pad), **Oude**

²⁵⁴ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 109, fol. 39, 16 oktober 1765.

²⁵⁵ RHCe, R.A. Tongelre, inv. nr. 84, fol. 112, 10 augustus 1764.

²⁵⁶ RHCe, R.A. Tongelre, inv.nr. 73, fol. 153, 5 juni 1784.

²⁵⁷ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Ongedateerd verzamelplan van het kadaster van Tongelre van omstreeks 1850.

²⁵⁸ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 574, nr. 138, pagina 6, 5 mei 1856.

²⁵⁹ B.H.I.C., Archief Provinciaal Bestuur 1814-1920, inv.nr. 12240.

Geldropsedijk (Oude Geldropschedijk), **Urkhovense Akkerweg** (Urkhovensche Akkerweg), **Urkhovense Kerkpad** (Urkhovensche Kerkpad), **Wolfdijkse Veldweg** (Wolfdijksche Veldweg), (1878²⁶⁰).

Het Dommelhoefstraatje liep vanaf de spoorlijn naar het riviertje de Laak en verder op Stratum's gebied naar de boerderij Dommelhoef, die op de huidige hoek van de Dommelhoefstraat en de Fazantlaan stond. De Doolleggersstraat was de Doolstraat; de naam duidt op 'dolage', dood, of stilstaand water.²⁶¹ De Goordijk was de Goorstraat, die in 1881 ook wel Goorweg werd genoemd. De naam duidt op drassige grond. De Haagdijk kreeg in 1920 de naam Kievitlaan, Hofje-Rond was 't Hofke voor zover dat niet tot de provinciale weg naar Lieshout behoorde, Klein-Tongelrese Kerkpad was een naam voor de Melkweg, die eerder Kerkpad (1539) werd genoemd; de toevoeging maakte het verschil duidelijk met het Kerkpad op Urkhoven. Het Laakse Pad liep vanaf de Tongelresestraat ongeveer over het tracé van de Kempensebaan naar de grens met Stratum en werd eerder ook Lange Pad (1647) genoemd. De naam Lange Pad was nu gereserveerd voor het pad vanaf de Tongelresestraat (ter hoogte van de Jacob van Deventerstraat) naar Coll. De Oude Geldropse Dijk was een nieuwe naam voor de Geldropsedijk (1829), na het gereedkomen van de Geldropseweg (de zogenaamde Grintweg [1881]) in 1855; de dijk begon aan de Geldropseweg tegenover café de Kijkuit en liep over het DAF-terrein richting Geldrop. De Urkhovense Akkerweg en het Urkhovense Kerkpad liepen van de Zeggenweg in de richting van de Doolstraat; het Kerkpad begon bij het begin van de Zeggenweg en de Akkerweg enkele tientallen meters verderop. De Wolfdijkse Veldweg liep vanaf de Loostraat in de richting van de Wolvendijk.

Bij de hermeting van het kadaster in 1881 werden nieuwe kaarten getekend. Daarop komen twee nieuwe namen voor:

Goorweg, Grintweg

De Goorweg was een andere naam voor de Goordijk (1878). De Grintweg was de inmiddels gereedkomen Geldropseweg.

In de huisnummerregisters over de periode 1896-1904 komen nog enkele namen voor, die niet eerder werden genoemd:

Kattenstraat, Nieuwstraat, Parallelweg (1904²⁶²)

De Zandstraat werd Kattenstraat genoemd, maar heette ook wel Woenselseweg (1829), omdat ze voor de aanleg van de spoorlijn naar Woensel leidde. De naam Kattenstraat zal duiden op slechte, natte grond.²⁶³ Ook in Eindhoven lag een Kattenstraat, evenals Blaarthem/Gestel, Strijp en Woensel. Nieuwstraat was een naam voor de Tongelresestraat tussen 't Hofke en de Goorstraat. De straat werd ook Provincialeweg (1910) en Dorpsstraat (1920) genoemd. De Hofstraat en later ook de Fuutlaan heetten Parallelweg.

Eckartse Brug (Eckartsche brug, 1906²⁶⁴)

Dommelbrug tussen Eckart en Tongelre. De brug werd ook wel Hoge Brug (ca. 1850) genoemd.

In het huisnummerregister over de periode 1910-1920²⁶⁵ komen nog enkele nieuwe namen voor:

Achterstraat, Hogeheiderweg, Poeijersweg (Poeierscheweg), **Provincialeweg** (1910)

De naam Achterstraat duidde in het algemeen op een straat die langs de achterzijden van de huizen aan een meer belangrijke, parallelle straat liep. In Tongelre liep de straat ongeveer

²⁶⁰ B.H.I.C., Archief Provinciaal Bestuur 1814-1920, inv.nr. 12240.

²⁶¹ Riemer Reinsma, 'Geschiedenis op straat. Den Dolech', in *Onze Taal*, 71 (2002) 171.

²⁶² RHCe, A.A. Tongelre, inv.nr. 1248.

²⁶³ Ad Otten, 'Préhistorie van de Eindhovense Emmasingel. Kateknip is van Katteklei', *'t Gruun Buukske* 22 (1993) 147-151.

²⁶⁴ Topografische kaart 1:25.000, 1906.

²⁶⁵ RHCe, A.A. Tongelre, inv.nr. 1251.

parallel aan de Tongelresestraat. In 1951 werd de straat Jan Tooropstraat genoemd. De Ho-geheiderweg liep naar het gebied rond de latere IJzeren Man, dat de Hoge Heide heette. De straat kreeg in 1920 de naam Groenstraat. Een deel werd in 1928 Insulindelaan genoemd. De Tongelresestraat heette Provincialeweg. Zie hiervoor ook onder Nieuwstraat (1904).

Dommellaan, Koekoeklaan, Leeuweriklaan, Lijsterlaan, Merellaan (1919²⁶⁶)

Ten gerieve van het publiek waren in 1919 straatnaambordjes geplaatst met de namen van verschillende straten. Genoemd worden Dommellaan, Merellaan, Koekoeklaan, Leeuweriklaan en Lijsterlaan. De plaatsing zal zijn gebeurd in opdracht van de Grondmaatschappij, die verantwoordelijk was voor de aanleg van het Villapark. Met de Dommellaan werd de straat bedoeld tussen de Stationsweg en de Dommelstraat. Hier ligt nu een deel van de Parklaan.

Bij de herziening van de straatnamen in 1920 werden enkele namen genoemd, die hier nog niet aan bod zijn gekomen. Dat waren:

Binnenpad (Melkweg), **Dorpsstraat** (Tongelresestraat), **Kanaalstraat** (zowel Urkhovenseweg als Poeijersstraat), **Lakerpad** (Kempensebaan), **Schoollaan** (Reigerlaan), **Zandstraat**.

Eikenlaan

Dit is de naam van de Celebeslaan voordat die in 1928 Sumatrastraat werd genoemd. In 1934 veranderde de naam in Celebeslaan. De naam verwijst naar de eikenbomen bij de daar gelegen kasteelboerderij.²⁶⁷

DE STRAATNAMEN IN WOENSEL

VOORAF

Woensel was door de eeuwen heen een zelfstandig dorp. Kerkelijk vormde het aanvankelijk samen met Eindhoven, Stratum en Eckart, later later alleen met Eckart de St.-Petrusparochie. De huidige oude toren is een rest van de middeleeuwse kerk. Door Woensel liepen drie belangrijke wegen die dichtbij de stadspoort van Eindhoven begonnen. Dat was allereerst de weg richting Son, via de Broekseweg, Eckartseweg en Sonseweg (het 'Zwarte Pad'). De tweede weg liep via de Lijmbeekstraat naar Oirschot en verder en ten slotte was er een weg richting 's-Hertogenbosch over het tracé Kruisstraat, Van Brakelstraat, Berlagelaan en Oude Bosche Baan. In 1818 kwam de Boschdijk gereed, waarvan het zandlichaam al in 1747 was aangelegd.

DE STRAATNAMEN

Breedakkersweg (Breetackerswegh, 1344²⁶⁸)

In de enig bekende akte is sprake van een akker die met een zijde aan het waterloopje de Zoe grensde en met een einde aan de Breedakkersweg. Zoe is eigenlijk een algemene naam voor een geul voor afvalwater. Mogelijk is hier daarom niet de latere Zoe of Zoi bedoeld, maar het waterloopje dat vanuit de Beekstraat naar de Doode Gracht liep.

Groeneweg (Gruenenwech, 1391²⁶⁹)

Uit de oudste vermelding blijkt dat de weg in Vlokhoven lag. In 1548 wordt een akker genoemd die met een zijde aan de Kerkweg (1538) grensde, die vanuit Vlokhoven naar het

²⁶⁶ *Meerijdsche Courant*, 20 december 1919, pagina 3.

²⁶⁷ Mededeling van Peter Bakermans, die tegenover het begin van de Celebeslaan aan de Koudenhovenseweg woonde.

²⁶⁸ Brabants Historisch Informatiecentrum (B.H.I.C.), Archief kapittel van Oirschot, inv.nr. 311, 20 juni 1344.

²⁶⁹ Stadsarchief 's-Hertogenbosch (S.A.H.). Rechterlijk Archief (R.A.) 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1178, fol. 195, 6 september 1391.

zuiden liep, en met een einde aan de Groeneweg.²⁷⁰ De weg heeft daarom mogelijk van west naar oost gelopen en de akker moet dan gezocht worden tussen de Vlokhovenseweg en de Sonseweg (Heerstraat, 1418). Voor een verklaring van de naam: zie Blaarthem 1569/1571.

Kaart van de gemeente Woensel en Eckart in 1866

Lijmbeekstraat (Lijmbeecsstraat en Lymbeexstraat, 1418²⁷¹)

Oorspronkelijk was de straat langer dan de huidige. In de twintigste eeuw ging een deel verloren door de aanleg van het hoogspoor en de Rosa Manusstraat, maar ook de oude Felle-noord werd voordat die naam in gebruik kwam, soms nog Lijmbeekstraat genoemd (zie Lombard, 1437/38), ofschoon dat deel toen ook wel Sonseweg (1542) heette. De naam Lijmbeek is oud. Al in 1273 worden twee broers Van de Limbeke genoemd, die toen leenmannen waren van Willem, heer van Cranendonk²⁷² en in 1387 wordt het 'goed ter Lijmbeke' vermeld, dat aan de Lijmbeekstraat lag.²⁷³ De straat was belangrijk als deel van de verbindingsweg met Oirschot en verder. Lijmbeek (= Leembeek) zal oorspronkelijk een naam zijn geweest voor de inmiddels verdwenen waterloop de Windgraaf, die de straat voor een deel volgde, maar in de bekende bronnen nooit Lijmbeek wordt genoemd. In 1418 werd het water aangeduid met de naam Dwanggrave en maakte het al deel uit van de grens tussen Woensel en Strijp. De straat werd ook Lijmestraat (1590), Lemmerstraat (1737) en Limbeekstraat (1913) genoemd.

²⁷⁰ Reginaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE), R.A. Eindhoven, inv.nr 1548-II, fol. 9, 21 februari 1548.

²⁷¹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1190, fol. 365-365 verso, 10 maart 1418.

²⁷² H.P.H. Camps, *Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312*, deel I, ('s-Gravenhage, 1979), 428.

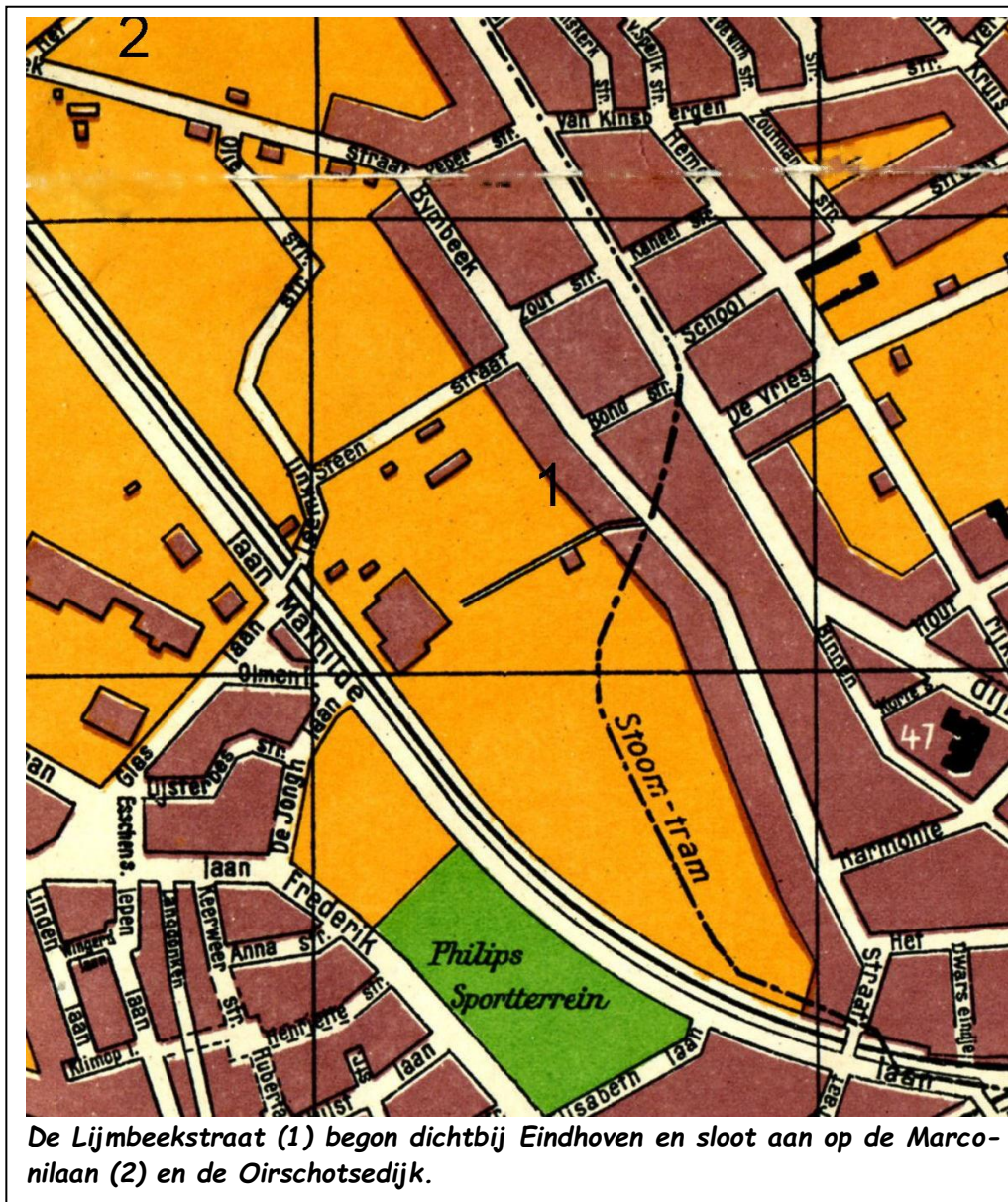
²⁷³ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1177, fol. 192 verso, 21 maart 1387.

Heerstraat (Heerstraet, 1418²⁷⁴)

De grote weg over de Broekseweg, Eckartseweg en Sonseweg in de richting Son en verder. De straat werd ook Heerweg (1546) genoemd. Soortnamen met 'heer' werden gebruikt voor min of meer belangrijke doorgaande wegen. Voor een verklaring van de naam zie Eindhoven Langejeerstraat (1570).

Dasscherstraat (Dasscherstraet, 1421²⁷⁵)

Vrijwel zeker is met deze naam d'Asserstraat bedoeld. Zie Asserstraat (1540)

Luukstraat (Luucstrate, 1421²⁷⁶)

Zowel de ligging van de straat als de betekenis van de naam is onbekend.

²⁷⁴ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1190, fol. 384, 7 april 1418.

²⁷⁵ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1192, fol. 64 verso, 12 februari 1421.

²⁷⁶ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1192, fol. 204. Zonder datum, de akte ervoor is gedateerd 21 juli 1421.

Lombardstraat (Lombartsstraet, 1437/1438²⁷⁷)

Lombarden waren handelaars en bankiers, afkomstig uit Italië. In Woensel lag een goed dat Lombard heette, maar het verband met de lombarden is niet duidelijk. Het goed werd ook Bogarde genoemd. Bogarde en varianten daarvan betekenen boomgaard. Al in 1328 wordt een schepen van Woensel genoemd die 'Giselbert de Pomerio' heette, dus Giselbert van den Bogard.²⁷⁸ Dat goed lag in de omgeving van de latere Oude Bogerd (1913). Het gebied wordt op de manuscriptkaart van 1837 nog als 'De Boomgaard' aangegeven. In 1429 werd het goed omschreven als een huis of slotje met erf, schuur, duifhuis, hoven en grachten. Er hoorde toen nog een beemd bij, die eraan grensde. Het huis was met een dijk (= weg) verbonden met een niet nader aangeduide weg.²⁷⁹ In een andere akte uit dat jaar is sprake van een erf dat het Lombardsveld heette en een beemdje dat daarbij lag en dat aan het riviertje de Gender en de stadsgracht van Eindhoven grensde.²⁸⁰ De Gender verbond de stadsgracht ongeveer via het Stationsplein met de Dommel. De gebruiker van het Lombardsveld mocht in 1429 gebruik maken van de dijk, die blijkens een akte uit 1463 over het veld naar een straat liep en die ongetwijfeld dezelfde zal zijn geweest die het huis in 1429 met een straat verbond.²⁸¹ In 1437/1438 liet Eindhoven de Lombardstraat met zand ophogen.²⁸² In tegenstelling tot eerdere vermoedens, lag die straat niet in de stad, maar wel mogen we aannemen dat die er niet alleen dichtbij lag, maar ook dat de stad belang had bij de begaanbaarheid. Gezien de naam lijkt het aannemelijk dat die straat door of langs het Lombardsveld heeft gelopen. Vermoedelijk liep de weg vanaf de wallen rond de stad ongeveer over het tracé van de latere Oude Bogerd naar de Broekseweg en was die geheel of gedeeltelijk identiek aan de eerder genoemde dijk. Mogelijk was het nog een restant van de weg die in de tijd toen Eindhoven nog niet bestond naar het kasteel die Haghe, het latere klooster Mariënhage, liep. In 1540 wordt opnieuw een beemd bij het goed genoemd en wordt verklaard, dat die aan de Lijmbeekstraat en aan de 'Bochart', 'nu geheten Lombard', grensde.²⁸³ Blijkbaar had het huis in-tussen een nieuwe naam gekregen en heette de latere Fellenoord toen nog, tot de stadpoort van Eindhoven, Lijmbeekstraat. In 1575 is sprake van de ligging van een huis aan de Fellenoord tussen de straat en het Lombartstraatje (1575). De naam Fellenoord was toen dus nog betrekkelijk jong. Het Lombardstraatje zal de genoemde dijk zijn geweest en identiek aan de Lombardstraat. Zie ook Bogardsedijk (1578)

Molenstraat (Molenstraet, 1438²⁸⁴)

Oude naam voor de Brugstraat, waar bij de watermolen een brug lag. Dirk van Cranendonk, die van 1339 tot 1342 heer van Woensel was, had de molen al in zijn bezit en verkocht er toen een erfpacht uit.²⁸⁵ Zie ook Molenweg (1459) en Molenstraatje (1691). In 1816 werd heel de weg vanaf het Lijntje (nu Marconilaan) via de Kronehoefstraat, de Pastoriestraat en de Brugstraat Molenstraat genoemd.²⁸⁶

Hyllensestraat (Hyllenschestraet, 1443²⁸⁷)

Mogelijk identiek aan, of gelegen bij de Hellefsepad (1541). Mogelijk ook is er verband met het Hilleventsestraatje (1611), de Hilversewegh (1701) en het Hillenven, dat al genoemd wordt in 1389.²⁸⁸

Bosscheweg (Boschwech, 1449²⁸⁹)

²⁷⁷ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 340, 1437/1438. J.Th.M. Melssen publiceerde in *De Blauwe Heraut* VI (2007) 57, een transcriptie van deze belangrijke bron.

²⁷⁸ B.H.I.C., Archief kapittel van Oirschot, inv.nr. 100, 25 juli 1328. Mededeling J.Th.M. Melssen.

²⁷⁹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1199, fol. 87 verso, 27 juli 1429.

²⁸⁰ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1199, fol. 88, 27 juli 1429.

²⁸¹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1232, fol. 385 verso, 1463.

²⁸² RHCe, A.A. Eindhoven 1437-810, inv.nr. 340, folio 7. Voor het onderhoud in de zeventiende eeuw, zie J.Th.M. Melssen, *Het Lombartstraatje onder Woensel*, *De Blauwe Heraut* X (2011) 10.

²⁸³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 39, 21 januari 1540.

²⁸⁴ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1208, fol. 334, 25 april 1438.

²⁸⁵ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1230, fol. 3 verso, 10 november 1459.

²⁸⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, fol. 63 verso, 3 december 1816.

²⁸⁷ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1214, fol. 129, 24 december 1443.

²⁸⁸ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1178, fol. 242, 1389.

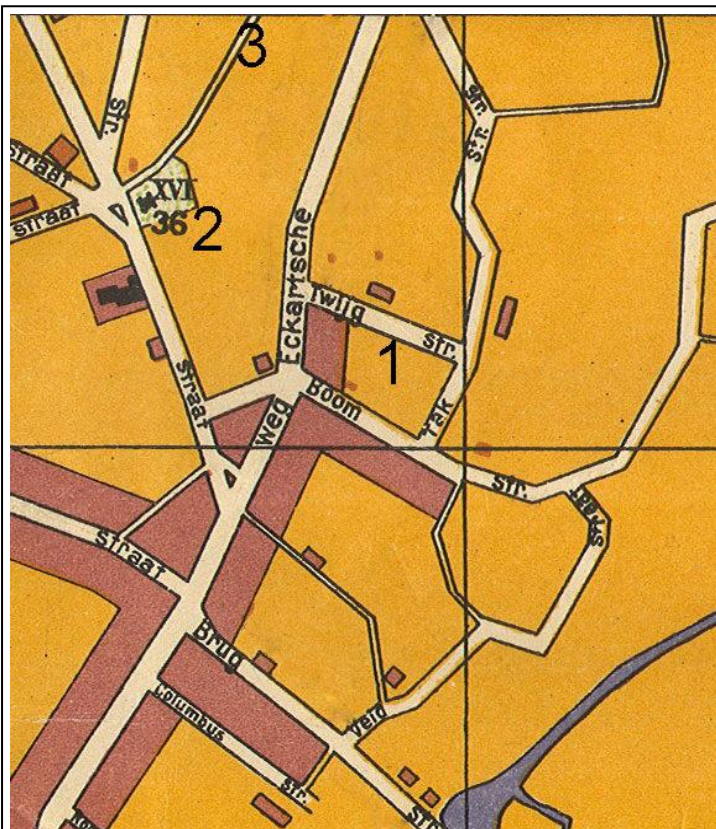
De weg naar 's-Hertogenbosch. De weg begon aan de Fellenoord en liep verder over de Kruisstraat, de Woenselse Markt en de Van Brakelstraat richting Dr. Berlagelaan en Oude Bossche Baan. In 1572 wordt de ligging van de hoeve Ter Ponten omschreven als gelegen tussen de Lijmbeekstraat en de Boschweg.²⁹⁰ De vermelding bewijst dat de Kruisstraat in die tijd al tot de Boschweg werd gerekend. De Bosscheweg werd ook Boschstraat (1710) genoemd. De naam komt ook als Buschweg voor; zie Busweg (1970).

Molenweg (Molenweg, 1459²⁹¹)

Identiek aan Molenstraat (1438)

Broekstraat (Broeckstraet, 1483²⁹²)

Het lijkt erop, dat er tenminste vier verschillende Broekstraten zijn geweest. In de oudste akte is sprake van een Broekstraat bij 'Meyelsfoert' (zie Meijelsvoortsebaan (1657). De naam Broekstraat lijkt te duiden op enkele daar gelegen beemden, die als broekland (een speciaal type vochtig land) werden aangemerkt en die ook broeknamen droegen. Latere vermeldingen van de naam Broekstraat duiden op andere straten. In 1542 lag er een huis tussen de Broekstraat en de Sonseweg.²⁹³ Vermoedelijk werd de naam toen gebruikt als alternatief voor de Broekseweg in Vlokhoven (1424). In 1546 en later is ook sprake van een Broekstraat aan het Begijnenbroek of bij de Molenstraat.²⁹⁴ Daarmee werd de latere Broekseweg bedoeld. In 1882²⁹⁵ werd de naam gebruikt voor het eerste deel van de straat die in 1920 Boomstraat werd genoemd. De naam werd in 1913 door de gemeenteraad vastgesteld. Kort voor de annexatie in 1920 werd mogelijk heel het gebied van de latere Boom-, Tak- en Twijgstraat tot de Broekstraat gerekend.²⁹⁶ Zie ook Broekerstraatje (1510).

De omgeving van de Boom-, Twijg- Tak- en Veldstraat (1) is niet meer herkenbaar. Nummer XVI 36 (2) markeert de plaats waar de Oude Toren staat aan de Oude Torenstraat. Langs de begraafplaats (groen gestippeld) loopt het Schoolpad.

Kerkstraat (Kerckstraet, 1498¹)

Mogelijk werd de Oude Torenstraat in 1498 zo genoemd (zie Heierstraat, 1590). In 1866 heette de latere Kaakstraat zo. In 1913 werd de naam Kerkstraat vastgesteld voor de latere Kruisstraat (zie in 1913). Al in 1899 heette die straat in de volksmond Fellenoordse Kerkstraat.

²⁸⁹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1219, fol. 137 verso, 1449.

²⁹⁰ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-II, fol. 28 verso, 12 mei 1572.

²⁹¹ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1230 fol. 4, 10 november 1459.

²⁹² S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1252, fol. 228, 30 januari 1483.

²⁹³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 101 verso, 9 februari 1542.

²⁹⁴ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-I, fol. 41, 11 jan 1546, inv.nr. 1548, fol. 282, 11 mei 1554.

²⁹⁵ RHCe, Kaart hermeting kadaster.

²⁹⁶ RHCe, A.A. Eindhoven 1920-1933, BF 1640. In deze straten- en huizenlijsten worden de woningen aan de Broekstraat in 1920 hernummerd aan de Boom- en de Twijgstraat.

Brokerstraatje (Brookerstraetken, 1510²⁹⁷)

De ligging is onbekend, mogelijk is 'broker' een verbastering van broeker. Het straatje is dan wellicht identiek aan het Broekerstraatje (1625).

Kerkweg (Kerkwech, 1535²⁹⁸)

In 1535 wordt in de parochie Woensel een heideveld verkocht dat aan de Kerkweg ligt. De ligging van de weg is verder onbekend. In een akte uit 1538 wordt een akker genoemd, die aan de 'Kerkwegh' en aan een beek ligt.²⁹⁹ Vermoedelijk was deze Kerkweg de zogenaamde Kerkweg van Vlokhoven,³⁰⁰ die het waterloopje kruiste dat vanaf de Beekstraat naar de Doode Gracht liep. Deze Kerkweg liep vanuit Achter Vlokhoven schuin naar de Heerweg (Sonseweg) en bereikte die op de plaats waar die weg, de huidige Generaal Dibbetslaan en de Eckartseweg bij elkaar kwamen. De inwoners van Vlokhoven zullen over deze weg naar de kerk (bij de Oude Toren) zijn gegaan. In 1538 is sprake van een ligging in de Hontsheuvels. In 1920 kreeg de Vlokhovense Kerkweg de naam Stouthuvelseweg. Er waren meer Kerkwegen. In 1739 wordt een Kerkweg genoemd in de buurt van de Lijmbeekstraat.³⁰¹ Mogelijk was daar de Peperstraat (1625) mee bedoeld. Vanaf de huidige Peperstraat liep de weg dan over de Van Kinsbergenstraat, Verwerstraat en (verdwenen) Schakelstraat naar de kerk bij de Oude Toren.

Gruithuisweg (Gruythuyswech, 1539³⁰²)

De Gruythuyshoeve heette later Kronehoef en lag aan de Kronehoefstraat. Deze straat en mogelijk ook het verlengde ervan, zal Gruythuisweg zijn genoemd. In de oudste vermelding is sprake van een huis dat met een zijde aan deze weg lag en met het einde aan de weg naar Son. Het lijkt erop, dat met deze laatste weg de Broekseweg/Eckartseweg bedoeld is geweest.

Asserstraat (Asserstraet, 1540³⁰³)

De straat lag in Vlokhoven en liep vanaf de Vlokhovenseweg tussen de twintigste-eeuwse Tempelstraat en Koorstraat in oostelijke richting.³⁰⁴ Al in 1380 is sprake van een goed 'te Assche'.³⁰⁵ De straat zal mogelijk naar of door dit goed hebben gelopen en identiek zijn aan de Dasserstraat (1423).

Hellefsepapad (Hellefschenpat, 1541³⁰⁶)

In de oudste vermelding is sprake van een stuk land tussen de Hellefschenpat en de Molenweg (1459). Vermoedelijk is de straat identiek aan het 'Hilleventschestraetke' dat in 1611 op Frankrijk lag, dus in de buurt van de Franrijkstraat. Ook is het pad mogelijk identiek aan de Hyllensestraat (1443). Bij de Hellefsepapad hoeft dus niet te worden gedacht aan een weg in de buurt van de Brugstraat, die ook Molenstraat werd genoemd. In 1816 liep de Molenstraat vanaf de Marconilaan via de Kronehoefstraat, Pastoriestraat en Brugstraat naar de molen. Verbasteringen van Hellefsepapad zijn Hilvesche pat en Hilleverschen pat.³⁰⁷

Sonseweg (Zonschenwegh, 1542³⁰⁸)

De weg naar Son. In 1590 is sprake van een ligging aan de Sonseweg op de Fellenoord.³⁰⁹ De vermelding maakt duidelijk, dat de Sonseweg toen in feite direct buiten de stadspoort van Eindhoven begon. De weg leidde verder via de Broekseweg en de Eckartseweg naar het

²⁹⁷ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1579-II, fol. 81, 29 augustus 1510.

²⁹⁸ Nationaal Archief, Archief Nassause Domeinen (Drossaers), inv.nr. 440, kwitantie 1534, nr 631, 4 oktober 1535.

²⁹⁹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 1, 13 december 1538.

³⁰⁰ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 97 verso, 20 januari 1542.

³⁰¹ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 199, nr. 29, 27 september 1739.

³⁰² RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 11 verso, 5 februari 1539.

³⁰³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 47 verso, 1 februari 1540.

³⁰⁴ Th.M. Meulendijks, Onderzoek huizen en toponiemen te Woensel (2004-2005).

³⁰⁵ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1176, fol. 152 verso, 1380.

³⁰⁶ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 71, 18 februari 1541.

³⁰⁷ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548, fol. 49 bis, 3 maart 1549 en 1549-II, fol. 55, 20 februari 1574.

³⁰⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-II, fol. 101 verso, 9 februari 1542.

³⁰⁹ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 48 verso.

noorden. Het eerste deel werd eerder ook wel Lijmbeekstraat genoemd (zie aldaar, 1418) en later Fellenoord (1571).

Heerweg (Heerwech, 1545³¹⁰)

In vroegste vermelding is de ligging van de straat onbekend. Vermoedelijk is met de naam steeds de weg via de Broekseweg naar Son bedoeld. Die naam was in Son nog bewaard toen Eindhoven in 1972 het laatste nog bestaande deel annexeerde. De weg werd ook Heerstraat (1418) genoemd. Zie ook Sonseweg (1542) en Kleine Heerweg (1816).

Achterstraat (Achterstraet, 1546³¹¹)

De ligging is onbekend. Mogelijk zijn er meer Achterstraten geweest. In 1701 lag er een Achterstraat³¹² in Vlokhoven. Toen in 1828 kadasterkaarten werden getekend, lag er in Vlokhoven nog steeds een Achterstraat, vermoedelijk dezelfde. De naam Achterstraat duidde in het algemeen op een straat die langs de achterzijden van de huizen aan een meer belangrijke, parallelle straat liep. In Woensel liep de straat evenwijdig aan de Koolstraat en de Anna Mariaweg, maar die lijken nauwelijks belangrijker te zijn geweest. Een deel van deze Achterstraat werd in 1920 samen met het Hoolstraatje, dat in het verlengde lag, Hoolstraat genoemd. Ook in Eindhoven, Stratum en Tongelre lagen een of meer Achterstraten.

Schimmelsepad (Schimelschenpat, 1548³¹³)

Het pad zal bij de molen aan de latere Brugstraat hebben gelegen. In 1415 wordt de molen Scymolen genoemd, dus de molen op de grensscheiding (met Tongelre).³¹⁴ In 1571 was die naam al verbasterd overgegaan op de omgeving: Schimmelen.³¹⁵ Later heette de molen Schimmelse molen. Parkeerterrein Schimmelt in Eindhoven is in 1970 (foutief) naar Schimmelen genoemd.

Kerkpad (Kerckpat, 1553³¹⁶)

Het pad wordt zowel in d'Erp als bij de kerk vermeld³¹⁷; het zal daarom van d'Erp naar de kerk hebben gelopen en was dan vermoedelijk identiek aan de weg die in 1866 Kerkstraat heette. Er waren meer kerkpaden. In 1628 wordt een Kerkpad genoemd dat bij de Doyengraaf (nu Dode Gracht) en een Beemdstraat lag. Dat zal daarom een kerkpad vanuit Eckart zijn geweest.³¹⁸ Zie ook Nopkenspad en Frankrijks Kerkpad (1627).

Jan Bluysenstraatje (Jan Bluysenstraetke, 1570³¹⁹)

De ligging is onbekend. Het straatje liep langs, naar of over een bezit van een Jan Bluijssen. Vergelijkbare namen zijn onder meer het Aert Wernaertsstraatje (1590) in Eindhoven, de Jan van Houtstraat (1878) in Stratum en het Spijkerstraatje (1906) in Gestel.

Derpstraat (Derpstraet, 1571³²⁰)

Derp of d'Erp betekent dorp. De Derpstraat zal de straat zijn geweest die door het gehucht d'Erp liep, dat aan de Frankrijkstraat en de Tonnaerstraat lag. Zie ook Dorpstraat (1581) en Woenselsestraat (1691).

³¹⁰ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-I, fol. 17, 3 februari 1545.

³¹¹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1547-I, fol. 59, 13 mei 1546.

³¹² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 32.

³¹³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548, fol. 22, 24 april 1548.

³¹⁴ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1189, fol. 179 verso, 30 juli 1415 en B.H.I.C., Archief Mariëndonk in Heusden, inv.nr. 120, fol. 38 verso - 39, 6 maart 1449: Scymolen.

³¹⁵ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-II, folio 8, 9 april 1571.

³¹⁶ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548, fol. 248-248 verso, 29 augustus 1553.

³¹⁷ RHCe, R.A. Woensel, inv.nr. 277, fol. 315 en 315 verso, 3 juni 1753.

³¹⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 128 verso, 20 april 1628.

³¹⁹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-III, fol. 15 verso, 20 februari 1570.

³²⁰ Nationaal Archief (Nat. Arch.), Archief Raad van State vóór 1795, inv.nr. 2166, fol. 1 verso. Voor dit artikel werd gebruik gemaakt van de getranscribeerde uitgave in de reeks Bijdragen tot de Geschiedenis van Kempen- en Peelland, *Kohieren van de Honderdste penning van Eindhoven, Woensel en Son 1569-1571* (KHP), door drs. H.G.M. Hutten en J.Th. M. Melssen (Eindhoven, 1977).

Fellenoord (Fellenoirt, 1571³²¹)

De naam komt pas betrekkelijk laat voor en zal van elders zijn overgenomen vanwege een niet meer bekende gelijkenis. In Gemert wordt de naam al genoemd in 1418.³²² Er lag ook een Fellenoord bij Heusden en een bij Breda. De Fellenoord in Boxtel is van latere datum. Die zou zo zijn genoemd, toen zich daar een inwoner van Woenselse Fellenoord vestigde. De Fellenoorden liggen altijd bij een water, in Woensel bij de Gender. Duidt de naam oorspronkelijk wellicht op een moeilijk begaanbare rivierovergang, een voort?

Meerstraat (Meerstraet, 1571³²³)

De ligging is onbekend, maar mogelijk lag de straat in het gebied dat al in 1491 werd aangeduid als 'aen die Meer'.³²⁴

Vlokhovensestraat (Vlockhoverstraat, 1571³²⁵)

De straat zal door Vlokhoven hebben gelopen. De naam Vlokhoven wordt voor het eerst genoemd in 1345, maar al in 1302 wordt een Mathias van Vlokhoven genoemd.³²⁶ Vlok zou naar een schaapskudde verwijzen (vgl. met het Engelse flock).

Heistraat (Heystraet, 1574³²⁷)

In de oudste akte wordt een huis aan de Heistraat genoemd dat tussen die straat en de gemeint stond, maar verder is de ligging van de straat onbekend. In 1727 wordt een Heistraat genoemd op Stouthuvel (in de buurt van de huidige Beekstraat), mogelijk was dat dezelfde straat.³²⁸ Deze Heistraat liep voor de aanleg van de Boschdijk mogelijk door in de richting van de Oirschotsedijk, want aan 't Lijntje (omgeving Marconilaan) wordt dat jaar ook een Heistraat genoemd. Die liep daar langs de heide.³²⁹

Lombardstraatje (Lombartsstraetje, 1575³³⁰)

Straatje over of langs het Lombardveld, mogelijk identiek aan de Lombardstraat (1437/1438).

Bogardsedijk (Bogarschendijck, 1578³³¹)

Vermoedelijk de weg die het huis de Bogaard met de Fellenoord/Broekseweg verbond. Zie Lombardstraat (1437/1438).

Schoordijk (Schoordijck, 1581³³²)

Een schoor is een bruggetje over een smalle waterloop. De weg zal het verder onbekende water hebben gekruist.

Dorpstraat (Dorpstraat, 1581³³³)

Een naam voor de Derpstraat (1571).

Eckartseweg (Eekartsenwech, 1585³³⁴)

De weg naar Eckart. De doorgaande weg in het dorp Eckart, dat in 1821 door Woensel werd geannexeerd, heette ook Eckartseweg (Eckart, 1633).

³²¹ Aldaar, fol. 1 verso.

³²² S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1191, fol. 37 verso, 1418.

³²³ Nat.Arch., Archief Raad van State vóór 1795, inv.nr. 2166, fol. 1.

³²⁴ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1260, fol. 427 verso.

³²⁵ Aldaar, fol. 4 verso.

³²⁶ B.H.I.C., Collectie aanwinsten 1909, nr. 15 en S.A.H., Archief Godshuizen, Tafel van de H.Geest, inv.nr 42, 25 augustus 1302.

³²⁷ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-II, fol. 65, 17 augustus 1574.

³²⁸ RHCe, Notarieel Archief (N.A.) Eindhoven, inv.nr. 166, nr. 29, 5 mei 1727.

³²⁹ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 162, nr. 35, 10 november 1727.

³³⁰ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-II, fol. 86, 2 september 1575.

³³¹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-II, fol. 135 en 135 verso, 28 en 30 mei 1578.

³³² RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-I, fol. 4 verso, 25 februari 1581.

³³³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1549-I, fol. 5, 18 maart 1581.

³³⁴ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1550, fol. 18, 4 februari 1585.

Beemdstraat (Bempstrate, 1587³³⁵)

De straat lag bij de Aschbeemd, dichtbij de Doode Gracht, het nog bestaande water tussen Woensel en Eckart. Toen in 1881 de legger van wegen en voetpaden werd samengesteld, liep er een Beemdstraat van Achter-Vlokhoven naar de toenmalige Beemdweg bij de Doode Gracht. Die Beemdstraat kreeg in 1920 de naam Tempelstraat, naar het gehucht de Tempel aan de Sonseweg. De Beemdstraat/Tempelstraat kruiste de Sonseweg in de Tempel.

Derpsepad of Dorpsepat (Derpschepat of Dorpschepat, 1587³³⁶)

Pad in de buurt van de Kerkstraat, waarschijnlijk in het gehucht d'Erp.

Strijpseweg (Strijperwech, 1587³³⁷)

In de oudste akte is sprake van een bezit tussen de Strijperweg en de Lijmbeekstraat. De weg zal daarom óf de huidige Marconilaan, óf de Beukenlaan zijn geweest.

Dorpsepad (Derpschepat of Dorpschepat, 1587³³⁸)

Zie Derpsepad, hierboven.

Engelandweg (Engellantwech, 1590³³⁹)

In 1590 wordt een stuk grond genoemd dat naast de stadsvest van Eindhoven lag en eerder Neckerspoel heette, maar in 1590 Engellandwech werd genoemd. Ongetwijfeld lag de grond aan een weg die Engellandweg heette. De weg zal zijn genoemd naar het hier aan de stadsgracht gelegen erf, dat in een latere vermelding Engeland wordt genoemd.³⁴⁰ Mogelijk is de Engelandweg of Engelandsweg een weg geweest tussen de Fellenoord en de Oude Borgert.³⁴¹

Groenstraat (Groenstraet, 1590³⁴²) ,

De straat lag in de buurt van de Gruythuishoeve en daarom zal met de naam Groenstraat de Frankrijkstraat zijn bedoeld, die aan het begin van de twintigste eeuw nog steeds Groenstraat heette.³⁴³ In 1859 wordt gesproken over de nieuwe weg naar Son over het tracé Groenstraat, Woenselsestraat, Vlokhovenseweg.³⁴⁴ In 1731 wordt ook een Groenstraat genoemd die bij de Lijmbeekstraat lag.³⁴⁵ Er lag toen daar een huis aan de Groenstraat, dat met een zijde aan de Lijmbeekstraat grensde. Mogelijk heette het verlengde van de Frankrijkstraat richting Lijmbeekstraat, de huidige Marconilaan, ook Groenstraat.

Heierstraat (Heijerstraet, 1590³⁴⁶)

In het cijnsboek wordt een stuk land genoemd tussen de Heierstraat en de Kerkstraat, dat bij eigendommen van de heer van Cranendonk lag. Mogelijk was met de Heierstraat de Broekseweg (Heerstraat, 1418) bedoeld en met de Kerkstraat de Oude Torenstraat.

Kalstraat (Calstraet, 1590³⁴⁷)

Vermoedelijk is Kalstraat een verbastering van Koolstraat; die naam wordt in het cijnsboek van 1590 direct erna genoemd.

Kattenstraat (Cattestraet, 1590³⁴⁸)

³³⁵ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1550, fol. 53c, 17 januari 1587.

³³⁶ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1550, fol. 64 verso, 29 december 1587.

³³⁷ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1550, fol. 93, 29 september 1587.

³³⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1550, fol. 64 verso, 29 december 1587.

³³⁹ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 17 verso.

³⁴⁰ Nat. Archief, Archief Nassause Domeinen 1581-1811 (A.N.D.), inv.nr. 9368, fol. 23 verso, 1691.

³⁴¹ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 24.

³⁴² RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 34.

³⁴³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 708, fol. 43 verso, 1859.

³⁴⁴ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 708, fol. 43 verso, 17 februari 1859.

³⁴⁵ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 166, nr. 22, 5 mei 1731.

³⁴⁶ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 4 verso.

³⁴⁷ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 55.

³⁴⁸ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 25.

Ook in Eindhoven lag een Kattenstraat. Voor de betekenis zie aldaar Bergstraat (1550). Ook Blaarthem/Gestel, Strijp en Tongelre bezaten een Kattenstraat. In de oudste Woenselse akte is sprake van een goed tussen de Kattenstraat en de gemeint. Deze straat heeft tot in 1959 bestaan en lag achter de begraafplaats aan de Boschdijk. De straat inspireerde in 1920 samen met Kattenhof tot een wijk met straatnamen genoemd naar kleine zoogdieren. Zie ook Kattenstraatje (1626).

Koolstraat (Coelstraet, ook Coolstraat, 1590³⁴⁹)

De Koolstraat lag in Vlokhoven, aan de zijde van Stoutheuvel en is ongetwijfeld genoemd naar de kool die daar werd verbouwd. Mogelijk was de straat identiek aan de Koolstraat die daar in 1828 lag. Zie ook Kalstraat (1590).

Kruisstraat, (Cruysstraet, 1590³⁵⁰)

De weg lag bij de 'Steynthoevel' (Stoutheuvel). De naam Kruisstraat duidt op een kruispunt, maar het is niet duidelijk welk kruispunt in 1590 is bedoeld. In 1730 wordt de ligging van een huis omschreven als grenzend aan het r.k. kerkhuis en de Kruisstraat.³⁵¹ Dat kerkhuis stond op de hoek van de Rapenlandstraat. Mogelijk werd die straat Kruisstraat genoemd. In 1882 heet de latere Nieuwedijk zo, vanaf de Oude Torenstraat in oostelijke richting. De Oude Torenstraat heet in 1882 Kruisweg.

Lijmestraat (Lijmestraet, 1590³⁵²)

Verbastering van Lijmbeekstraat (1418).

Mertenstraat (Mertenstraet, 1590³⁵³)

De ligging is onbekend.

Molenstraatje (Moelenstraetken, 1590³⁵⁴)

Vermoedelijk identiek aan de Molenstraat (1438), anders een onbekend straatje bij de watermolen aan de latere Brugstraat.

Vermeten Straatje (Vermeten Straetken, 1590³⁵⁵)

Mogelijk identiek aan het Verboden Paadje (1701).

Brugboschstraatje (Brugbosstraetken, 1591³⁵⁶)

Het Brugbosch lag aan de Dommel, tussen de watermolen en de monding van de Gender. In 1693 wordt een huis genoemd dat op de Fellenoord lag en dat deels aan het Brugboschstraatje grensde.³⁵⁷ Het straatje moet juist zoals het Ravensdonkstraatje (1626) achter de Bogerd hebben gelegen. Met Fellenoord moet daarom in de omschrijving het gehucht zijn bedoeld en dus niet de straat, want die lag verderop. Blijkbaar maakte de Bogert in 1693 deel uit van het gehucht Fellenoord.

Blekersweg (Bleeckerswech, 1611³⁵⁸)

De naam Blekersweg komt nog voor op de kaart van 1906. De straat wordt later na een opwaardering van de weg Nieuwe Dijk genoemd en nog later deels Generaal Dibbetslaan en

³⁴⁹ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, resp. fol. 24 verso en 55; Nat. Archief, A.N.D. inv.nr. 9368, fol. 65 verso en 70 verso.

³⁵⁰ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 58.

³⁵¹ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 165, nr. 9, 2 maart 1730.

³⁵² RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 28 verso.

³⁵³ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 2 verso.

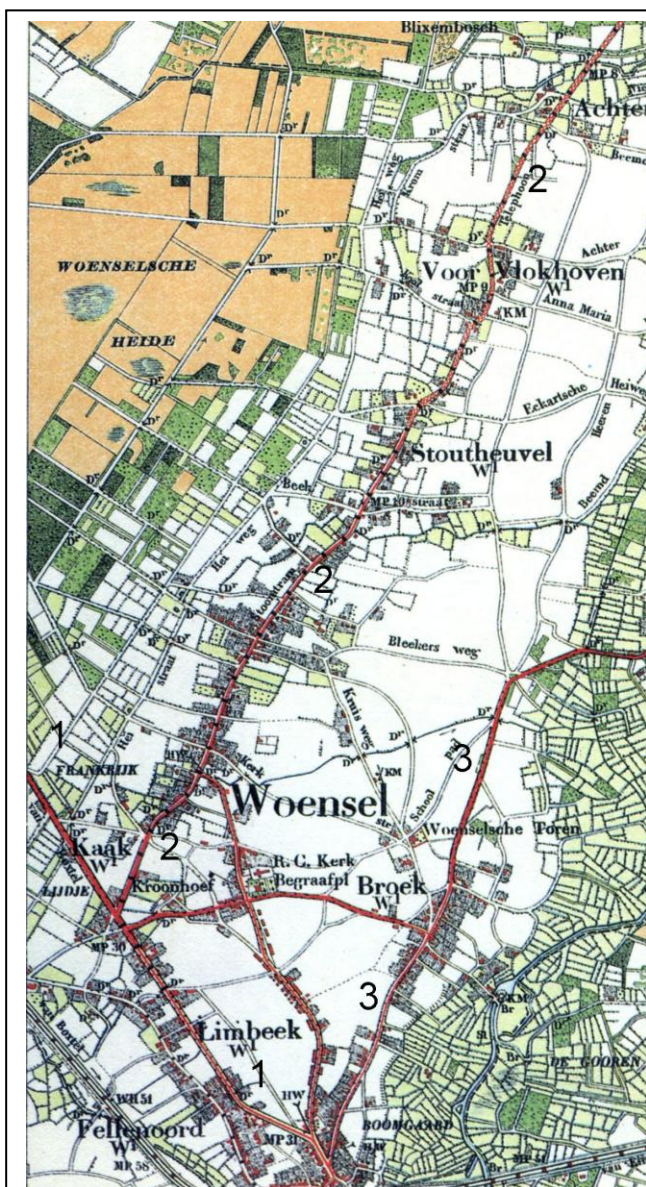
³⁵⁴ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 1 verso.

³⁵⁵ RHCe, A.A. Eindhoven 1437-1810, inv.nr. 2715, fol. 57.

³⁵⁶ RHCe, A.A. Eindhoven, inv.nr. 2760, 17 april 1591.

³⁵⁷ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1634, fol. 60, 9 mei 1693.

³⁵⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1582, fol. 194 en 297, resp. 11 juni 1611 en 19 maart 1613.

Een centraal deel van de gemeente Woensel in 1906. Het wit gekleurde gebied is akkerland, lichtgroen is grasland, beige is heide. Links de Boschdijk (1). In het midden de Frankrijkstraat, Woenselsestraat en Vlokhovenseweg (2) die samen de nieuwe weg naar Son en verder vormden. De Broekseweg en Eckartseweg (3), samen de oude Sonseweg, waren intussen van minder belang geworden.

deels Verschaffeltstraat. Volgens de kaart van 1882 liep de weg vanaf de Generaal Dibbetslaan naar een nu gedempt deel van de Doode Gracht dichtbij de Dommel. Mogelijk lagen daar ooit bleekgronden.

Hilleventsestraatje (Hilleventschestraatke, 1611³⁵⁹)
Het straatje lag in het gehucht 'Vrankrijk'. Zie ook Hyllensestraat (1443)

Hollandsedijk (Hollandschendijk, 1612³⁶⁰)
Straatje aan de Lijmbeekstraat in het gebied dat Holland heette. Holland betekent hier laag gelegen land. Vermoedelijk is de dijk identiek aan het Hollandsstraatje (1623).

Hollandsstraatje (Hollandts Straetke, 1623³⁶¹)
Vermoedelijk identiek aan Hollandsedijk (1612).

Peperstraat (Peperstraat, 1625³⁶²)
In 1816 liep de Peperstraat van de Lijmbeekstraat naar de (oude) toren. Dat was over het inmiddels deels opgebroken tracé Peperstraat, Van Kinsbergenstraat, Verwerstraat en Schakelstraat.³⁶³ De straat is niet genoemd naar de bekende specerij, maar naar een inlandse plant, waarbij verschillende mogelijkheden bestaan, zoals peperwortel (= mierikswortel) of peperkruid (= bonenkruid), terwijl peper ook een volksnaam is geweest voor mattenbies. Keus te over dus.³⁶⁴ De naam zou samen met de latere Zoutstraat (1916) bij de herziening van de straatnamen in 1920 inspireren tot een specerijenwijkje. Zie ook Peperstraatje (1691).

Kattenstraatje (Cattestraetken, 1626³⁶⁵)
Het straatje lag in of bij een gebied

dat 'Vrankrijk' heette en is daarom waarschijnlijk identiek aan de eerder genoemde Kattenstraat (1590).

³⁵⁹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1582, fol. 153 verso, 4 november 1611.

³⁶⁰ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1582, fol. 230, 12 januari 1612.

³⁶¹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1584, fol. 162, 14 november 1623.

³⁶² RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1584, fol. 230 verso, 13 februari 1625.

³⁶³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, 3 december 1816.

³⁶⁴ Riemer Reinsma, 'Geschiedenis op straat, Peperstraat', *Onze Taal* 74 (2005) 172, met reacties erop in latere nummers., pag. 224 en 296.

³⁶⁵ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 52 verso, 20 juni 1626.

Broekstraatje (Broeckstraetke, 1626³⁶⁶)

Het straatje lag waarschijnlijk in de direct erna genoemde Bettenbroeken, het laaggelegen gebied langs de Dommel tussen watermolen en de monding van de Gender. Mogelijk is het identiek aan het eerder genoemde Broekerstraatje (1510).

Ravensdonksstraatje (Ravendonckxstraetken, 1626³⁶⁷)

In de oudste akte wordt een erf genoemd dat met een einde aan het Ravendonksstraatje (1626) lag en een ander einde aan de Sonseweg, waarmee de Broekseweg was bedoeld. In een latere akte wordt een stuk land genoemd, dat achter de Boomgaard (Bogert, zie Lombardstraat 1437/1438) lag en dat aan het straatje grensde.³⁶⁸ Het straatje wordt in 1560 al omschreven als een 'straetgen geheyten den Ravensdonck'.³⁶⁹

Nopkenspad (Nopkenspadt, 1627³⁷⁰)

In de oudste vermelding is sprake van een akker aan het Nopkenspad. Waarschijnlijk was het pad identiek aan het ook genoemde Frankrijks Kerkpad (1627).

Frankrijks Kerkpad (Vranckrijen Kerkpadt, 1627³⁷¹)

Zie Nopkenspad hierboven. Het pad verbond het gehucht Frankrijk met de kerk bij de Oude Toren. Mogelijk was het pad identiek aan het eerder genoemde Kerkpad (1553) en waarschijnlijk ook aan het Nopkenspad (1627).

Hopperstraatje (Hopperstraetje, 1653³⁷²)

Meijelsvoortsebaan (Meijntvoirtse Bane, 1657³⁷³)

Al uit 1273 is een Rudolff Gielissen de Merdenfort bekend, die genoemd zal zijn naar de Meijelsvoort. In 1384 wordt het goed 'Meyelsfoert' genoemd. Dat goed lag aan de Oude Bossche Baan bij de voort in het beekje de Ekkersrijt (vandaar de uitgang; een voort was een doorwaadbare plaats).³⁷⁴ De Bossche Baan zal in de buurt van de kruising met de Ekkersrijt Meijelsvoortsebaan zijn genoemd. De huidige wijk Mensfort is naar de Meijelsvoort genoemd.

Baadplaats (Baeyplats, 1701³⁷⁵)

De baadplaats in Woensel lag bij of in de waterloop de Windgraaf op de grens met Strijp.

Beekstraat (Beeckstradt, 1701³⁷⁶)

Een zijstraat van de Woenselsestraat, in het gehucht Stouthuvel, dat zijn naam dankt aan een loopje dat van hieruit naar de Doode Gracht liep. In de oudste vermelding wordt een huis met hof en erf genoemd, aan de Stouthuvel tussen de Beekstraat en de beek.³⁷⁷ De straat bestaat nog steeds, zij het sterk ingekort.

Breestraat (Breestradt, 1701³⁷⁸)

De straat lag in het gehucht Stouthuvel.

³⁶⁶ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 53, 22 juni 1626.

³⁶⁷ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 65, 23 oktober 1626.

³⁶⁸ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1550, fol. 59 verso, 9 mei 1693.

³⁶⁹ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 1936, 86 verso, 1560.

³⁷⁰ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 103 verso, 30 juli 1627.

³⁷¹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1585, fol. 103 verso, 30 juli 1627.

³⁷² RHCe, R.A. Woensel 277, fol. 322, 29 september 1653.

³⁷³ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1794, fol. 90, 4 juni 1657.

³⁷⁴ H.P.H. Camps, *Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312 I*, ('s-Gravenhage, 1979), akte 338, en S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1176, fol. 359, 1384.

³⁷⁵ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 121.

³⁷⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 72.

³⁷⁷ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 41.

³⁷⁸ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 56. Voor de ligging: Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 71-71 verso.

Kattenhof (Cattenhoff, 1701³⁷⁹)

Mogelijk was Kattenhof in 1701 al een straatnaam. Ook in 1918 bestond in Woensel een Kattenhof³⁸⁰, het is niet bekend of dat de Kattenhof uit 1701 was. Zie ook Kattenstraat (1590).

Hilverseweg, (Hilversewegh, 1701³⁸¹)

Zie Hyllensestraat (1443).

Hoolstraat (Hoolstradt, 1701³⁸²)

In 1828 lag er in Vlokhoven in het verlengde van de Achterstraat een Hoolstraatje. Mogelijk was dat de Hoolstraat uit 1701.. Een hool is een laagte in het terrein, maar kan ook een sloot of een gracht zijn.

Kerkpaadje (Kerckpeyken, 1701³⁸³) In 1833 wordt een akker genoemd, kadastraal genummerd E 1095, tussen een straatje en het Kerkpaadje.³⁸⁴ Die akker lag aan de Bleekersweg, even voorbij de afsplitsing van het toenmalige Kerkstraatje. Dat Kerkstraatje liep vanaf de Rapenlandstraat met een boog om de toenmalige 'Kruisweg' (zie kaartje 1906) naar de Oude Toren. Waarschijnlijk is dat straatje in 1701 bedoeld. Het is dan identiek aan het Verboden Paadje (1701).

Korte Broekstraat (Corte Broecstradt en Corte Broeckstraet, 1701³⁸⁵)

In 1728 is sprake van een beemd tussen het straatje en de Dommel.³⁸⁶

Lange Binnenpad (Langen Binnepat, 1701³⁸⁷)

Het lijkt onwaarschijnlijk dat het latere Binnenpad is bedoeld, omdat de Boschdijk in 1701 nog niet bestond.

Loijkensdijk (Lueykesdijck, 1701³⁸⁸)

De weg lag op Stoutheuvel en was de Bleekersweg of lag daar in de buurt. In 1710 wordt de straat Loijkensdijk genoemd. De betekenis van de naam is niet duidelijk.

Oudestraat (Oustradt, 1701³⁸⁹)

In de akte wordt de 'Oustradtacker' in Vlokhoven genoemd en dat veronderstelt een Oudestraat. Mogelijk duidt de naam op een straat, die later is vervangen door een weg met een ander tracé.

Peperstraatje (Peperstrottyen, 1701³⁹⁰)

Waarschijnlijk identiek aan Peperstraat (1625). In 1710 wordt een huis genoemd, dat aan de Lijmbeekstraat lag en met één zijde aan het straatje grensde.³⁹¹ In 1816 liep de Peperstraat van de Lijmbeekstraat via de Van Kinsbergenstraat, Verwerstraat en Schakelstraat naar de Oude Toren.³⁹²

Turfweg (Torffwegh, 1701³⁹³)

³⁷⁹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 84, 1701.

³⁸⁰ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 716, fol. 130, 22 augustus 1918.

³⁸¹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 100, 1701.

³⁸² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 76, 1701.

³⁸³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 96 verso, 1701.

³⁸⁴ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 392, nr. 173, 18 augustus 1833.

³⁸⁵ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 15 verso, 1701.

³⁸⁶ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 163, nr. 63, 23 november 1728.

³⁸⁷ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 120 verso.

³⁸⁸ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 75 verso; de oudste vermelding van Loijkensdijk: Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 39, 1710. De Loijkensdijk wordt dan een akkerstraat genoemd.

³⁸⁹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 162 verso.

³⁹⁰ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 110.

³⁹¹ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 10 verso, 1710.

³⁹² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, fol. 63 verso, 3 december 1816.

³⁹³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 52 verso.

De ligging is onbekend. De weg zal door of naar een gebied hebben gelopen waar turf werd gestoken.

Verboden Paadje (Verbooyen Peyken, 1701³⁹⁴)

Het paadje is identiek aan het straatje dat in de twintigste eeuw Rapenlandstraat heette.³⁹⁵ Uit een akte uit 1738 blijkt dat het paadje in de buurt van de kerk lag.³⁹⁶ In 1828 wordt een akker genoemd die het Doornstuk heette en die met één zijde aan het paadje grensde en met één einde aan de Blekersweg.³⁹⁷ Mogelijk is het paadje ook identiek aan het Vermeten Paadje (1590). Zie ook Kerkpaadje hierboven en Verloren Paadje hieronder.

Verloren Paadje (Verlooren Peyken, 1701³⁹⁸)

Mogelijk een verschrijving voor Verboden Paadje (1701).

Worpstraat (Worpstradt, 1701³⁹⁹)

De straat lag in een gebied dat de Worp of Worpen heette. Dit gebied grensde ten zuiden van het dorp Eckart aan de Doode Gracht.

Kleine Dijk (Cleijne Dijk, 1709⁴⁰⁰)

In een verpachtingscedulle van Eindhovense stadseigendommen uit 1684 wordt de ligging van een stuk grasland langs de Vest omschreven als van de Woenselse Poort 'tot de doyen graaf en de dijk, voor zover stadseigendom'. In 1709 worden als begrenzing de Cleijnen Dijk en de lindeboom genoemd. Gezien het geringe bedrag dat werd betaald, moet het een korte strook grond zijn geweest tussen de Woenselse Poort en het verlengde van de weg die later Oude Bogert heette. De Kleine Dijk zou het verlengde van die latere Oude Bogert kunnen zijn geweest, maar ook een ander pad. Zie ook Lombardstraat 1437/1438).

Boschstraat (Bosstraet, 1710⁴⁰¹)

Naam voor de Oude Bossche Baan. In de inschrijving is sprake van een akker in het gehucht Frankrijk, tussen de Boschstraat en de Woenselsestraat (zie hieronder). De Oude Bossche Baan volgde vroeger in Frankrijk ongeveer het tracé van de Dr. Berlagelaan. De Boschstraat werd ook Bosscheweg (1449) genoemd.

Hogeweg (Hogenweg, 1710⁴⁰²)

De ligging is onbekend. In 1913 werd de Lijmbeekstraat van de Hemelrijkseloop tot de overweg aan de Gagelstraat Hogeweg genoemd.

Kloosterdijk (Cloosterdijk, 1710⁴⁰³)

In Eindhoven heette de weg langs de Vest Kloosterdijk (zie aldaar 1788/1789). In Woensel werd de naam ook gebruikt voor het vervolg, dat verder naar het Klooster Mariënheide leidde. Ook de latere afsplitsing van de dijk, de huidige Kanaalstraat, die langs de andere zijde van het kloostercomplex naar het Kanaal leidde werd soms Kloosterdijk (1897) of Kloosterdreef (1913) genoemd (zie Eindhoven voor 1920), maar die heette meestal Kanaalweg (Woensel, 1860), Kanaalstraat (Woensel, 1863) of Kanaaldijk (1896). Nadat de weg van de Ten Hagestraat naar het kanaal in 1889 Kanaalstraat was genoemd, werd het restant van de Kloosterdijk naar het klooster ook Kloosterlaan (1893) genoemd.

Kromstraat (Kromstraet, 1710⁴⁰⁴)

³⁹⁴ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 77 verso.

³⁹⁵ Th.M. Meulendijks, Onderzoek huizen en toponiemen te Woensel (2004-2005).

³⁹⁶ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 173, akte 21, 17 mei 1738.

³⁹⁷ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 385, nr. 158, 23 oktober 1828.

³⁹⁸ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 129 verso.

³⁹⁹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 18.

⁴⁰⁰ RHCe, A.A. Eindhoven, inv.nr. 283.

⁴⁰¹ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 5 verso, 1710.

⁴⁰² Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 25.

⁴⁰³ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 54.

De straat lag in 1710 in het gehucht Vlokhoven. Mogelijk was de straat identiek aan de Kromstraat die daar in de twintigste eeuw lag.

Soppertstraat(je) (Sopperstraet(je), 1710⁴⁰⁵)

In 1701 wordt een beemd genoemd die de Soppert heette.⁴⁰⁶ De straat zal hier langs of doorheen hebben gelopen. De beemd grensde aan Langrijt, waarvan de ligging evenmin bekend is.⁴⁰⁷

Woenselsestraat, (Woenselsestraet, 1710⁴⁰⁸)

De Woenselsestraat lag in het gehucht Frankrijk, vermoedelijk werd met deze naam in 1710 de Frankrijkstraat en mogelijk ook het verlengde daarvan bedoeld. Zie ook Derp- of Dorpsstraat (1571 en 1581).

't Eindje ('t Eijntje, 1725⁴⁰⁹)

In de akte wordt een persoon genoemd die op de Fellenoord op 't Eindje woonde. Blijkbaar werd 't Eindje tot het gehucht Fellenoord gerekend. In feite vormde het straatje het laatste deel van de Lijmbeekstraat. In 1936 werd de straat op verzoek van de bewoners bij de Lijmbeekstraat getrokken, waardoor de oude naam verviel. De naam werd in 1970 zonder het afgekorte lidwoord opnieuw vastgesteld voor het huidige parkeerterrein.

Hoeverstraatje (Hoeverstraatjen, 1734⁴¹⁰)

De straat lag in het gehucht d'Erp en zal een zijstraat van de Frankrijkstraat of van de Woenselsestraat zijn geweest.

Lemmerstraat (Lemmerstraat, 1737⁴¹¹)

Een naam voor de Lijmbeekstraat.

Kruisweg (Kruijswegh, 1738⁴¹²)

In de akte is sprake van een stuk land in Vlokhoven aan de Kruisweg. De straat lijkt een andere te zijn geweest dan de eerder genoemde Kruisstraat (1590) op de aan Vlokhoven grenzende Stouthouvel. Op de kaart van 1882 wordt de latere Oude Torenstraat Kruisweg genoemd (zie het kaartje uit 1906).

Willigenstraat (Willigestraet, 1743⁴¹³)

Molenpaadje (Meulepayke, 1800⁴¹⁴).

De ligging is onbekend. Mogelijk is het identiek aan het latere pad tussen de Lijmbeekstraat en de windmolen op de Fellenoord, anders is het een pad in de buurt van de watermolen.

Vlokhovenseweg (Vlokhoofseweg, 1800⁴¹⁵)

De doorgaande weg in Vlokhoven, het verlengde van de Woenselsestraat.

Korte Binnenpad (Korten Binnenpad, 1800⁴¹⁶)

In de akte wordt de Korte-Binnenpadakker genoemd en dat impliceert een Korte Binnenpad.

⁴⁰⁴ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 49 verso.

⁴⁰⁵ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 12 verso.

⁴⁰⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 312, fol. 74.

⁴⁰⁷ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 12 verso.

⁴⁰⁸ Nat. Archief, A.N.D., inv.nr. 9368, fol. 5 verso.

⁴⁰⁹ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 160, nr. 26, 17 december 1725.

⁴¹⁰ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 169, nr. 21, 25 maart 1734.

⁴¹¹ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 197, nr. 45, 28 december 1737.

⁴¹² RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 173, nr. 21, 17 mei 1738.

⁴¹³ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 203, nr. 6, 6 maart 1743.

⁴¹⁴ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1926, fol. 107 verso, 1800.

⁴¹⁵ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1926, fol. 107 verso, 1800.

⁴¹⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1926, fol. 271 verso, 1800.

De ligging is onbekend. Mogelijk is het pad identiek aan de latere Kortestraat (1920).

Kwadedijk (Quadendijk, 1800⁴¹⁷)

De dijk takte af aan het einde van de Blekersweg, passeerde daarna al snel het water de Doode Gracht om vervolgens op Eckart na een haakse bocht dood te lopen. Zie het kaartje van Eckart uit 1906.

Beemdstraatje (Beemdstraatje, 1804⁴¹⁸)

Dit zandweggetje liep van de lichte bocht in de Vestdijk bij het vroegere Hotel Corso naar de plaats waar de spoorlijn de Dommel bereikt. Het tracé kruiste met een scherpe hoek dat van de latere Dommelstraat. Het straatje verviel door de aanleg van die Dommelstraat. Het Beemdstraatje werd ook Dommelstraatje (1842/1943) genoemd.

Boschdijk (Boschdijk, 1806⁴¹⁹)

In september 1806 kwam de Boschdijk gereed.⁴²⁰

Eckartse Heiweg (Eckartsche Heyweg, 1816⁴²¹)

De weg liep vanaf Eckart via Stouthouvel naar de Woenselse Heide.

Kleine Herenweg (Kleine Herreweg, 1816⁴²²)

De Kleine Herenweg liep naar Son. Met deze naam zal daarom de latere Sonseweg zijn bedoeld, die eerder Heerstraat (1418) heette.

Grote Herenweg (Groote Herreweg, 1816⁴²³)

Als de oude Heerstraat in 1816 Kleine Herenweg werd genoemd, moet met de Grote Herenweg het traject vanaf de Frankrijkstraat richting Son zijn bedoeld. Uit de namen kunnen we afleiden, dat de rangorde van de twee wegen dan inmiddels was veranderd. In 1816 wordt een dwarsweg genoemd die vanaf de vaarweg (Kleine Heerweg) dwars over de Grote Heerweg naar de heide liep. De heide begon al snel na de kruising met het traject Frankrijkstraat-Son.

Oude Boschweg (Oude Boschweg, 1816⁴²⁴)

De voormalige weg naar 's-Hertogenbosch, waarvan de huidige Oude Bossche Baan een rest is, werd na het gereedkomen van de Boschdijk aanvankelijk Oude Boschweg of Oude Bosscheweg (1875) genoemd, later ook Oude Bossche Baan (1881).

Vaartbroekseweg (Vaarsbroeckscheweg, 1816⁴²⁵)

De weg liep van de voormalige Sonseweg over het gehucht Vaartbroek naar Son. De weg zal tenminste voor een deel over het tracé van de Beemdstraat (1881) en de Beemdweg (1881) hebben gelopen, zoals die wegen op de kadasterkaart van 1882 zijn ingetekend.

Oude Dijk (Oude Dijk, 1821⁴²⁶)

Er waren meer straten die Oude Dijk heetten. In 1821 lag in Acht een Oude Dijk. Mogelijk is hiermee de Oude Boschebaan bedoeld geweest, die ook Oude Boschweg (1816) en Oude Boschdijk (1852) werd genoemd. In 1860 is sprake van een Oude Dijk in Vlokhoven; een nieuw aangelegde dijk kruiste toen daar een Oude Dijk.⁴²⁷

⁴¹⁷ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1926, fol. 139, 1800.

⁴¹⁸ RHCe, A.A. Eindhoven, inv.nr. 44, fol. 114 verso, 26 juni 1804.

⁴¹⁹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 327a, 21 juni 1806.

⁴²⁰ Dr. F.E.M. Vercauteren, *De aanleg van de straatweg Best-Lommel als deel van de verbinding 's-Hertogenbosch-Luik (1745-1818)* 103.

⁴²¹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, fol. 63 verso, 3 december 1816. De weg is afgebeeld op de manuscriptkaart, blad 180 uit 1837.

⁴²² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, fol. 63 verso, 3 december 1816.

⁴²³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, fol. 63 verso, 3 december 1816.

⁴²⁴ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, fol. 63 verso, 3 december 1816.

⁴²⁵ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 703, fol. 63 verso, 3 december 1816.

⁴²⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 704, fol. 2 verso, 27 januari 1821.

⁴²⁷ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 708, fol. 67, 8 juni 1860.

Oirschotsedijk (Oorschotschendijk, 1823⁴²⁸)

De dijk werd ook wel Eindhovensedijk (1833) genoemd.

Kloosterdreef (Kloosterdreef, 1825⁴²⁹)

Juist zoals in Eindhoven heette in Woensel de weg naar het klooster Mariënhege Kloosterdreef. De weg heette ook Kloosterdijk (1710). In 1913 noemde de gemeenteraad de huidige Kloosterdreef zo. Zie aldaar.

Broekse Kerkweg (Broeksche Kerkweg, 1827⁴³⁰)

In de oudste akte is sprake van een akker die aan de Broekse Kerkweg en aan de waterloop de Zoei grensde. Met de Broekse Kerkweg werd toen de weg bedoeld die in 1881 Kruisstraat heette en in 1918 Oude Torenstraat werd genoemd. De weg begon op het gehucht Broek en liep langs de oude kerk naar de Woenselsestraat. In 1893 werd de Broekse Kerkweg⁴³¹ opnieuw genoemd, maar toen werd daarmee de straat naar de nieuwe kerk aan de Kloosterdreef bedoeld. Die St.-Petruskerk was in 1886 gereedgekomen. In 1920 kreeg de nieuwe Broekse Kerkweg de naam Pastoriestraat.

De invoering van het kadaster

In 1828 werden in Woensel kadasterkaarten getekend. Daarop komen enkele nieuwe namen voor:

Anna Mariaweg (Anna Mariaweg, 1828)

De weg lag in Vlokhoven. In 1920 werd de naam vastgesteld voor de oude Anna Mariaweg en de Koolstraat (ten westen van de Woenselsestraat) samen. De herkomst van de naam is onbekend. Zie ook Mariaweg (1834).

Nieuwe Weg (Nieuwe Weg, 1828)

De weg lag in Vlokhoven, maar het is onbekend hoe oud de nieuwe straat in 1828 al was. Mogelijk werd de weg in 1859 Dwarsweg genoemd. In 1920 kreeg de weg de naam Koorweg.

Oud Postdijkje (Oud Postdijkje, 1828)

Het dijkje langs de grens met Strijp is genoemd naar de postillon van de Hollandse post, die vóór de aanleg van de Oirschotsedijk over dit dijkje naar Eindhoven reed. Het dijkje is identiek aan de Oude Postdijk (1828) in Strijp.

Hemelrijksseweg (Hemelrijkschenweg, 1830⁴³²)

Met deze naam kan de latere Hemelrijken (1903) zijn bedoeld. Een probleem is echter dat in de akte sprake is van de Peperakker. De kans is groot dat die aan de Peperstraat heeft gelegen en dat was in dit gebied de latere Van Kinsbergenstraat. Mogelijk lag de akker bij de kruising van de twee straten.

Eindhovensedijk (Eindhovenschedijk, 1833⁴³³)

Een weinig gebruikte naam voor de Oirschotsedijk (1823).

Mariaweg (Mariaweg 1834⁴³⁴)

⁴²⁸ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 376, nr. 24, 23 januari 1823.

⁴²⁹ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 379, nr. 84, 29 maart 1825.

⁴³⁰ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 384, nr. 161, 27 juni 1827.

⁴³¹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 712, fol. 287, 12 mei 1893.

⁴³² RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 387, nr. 46, 11 juni 1830.

⁴³³ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 392, nr. 188, 10 september 1833.

⁴³⁴ RHCe, N.A. Eindhoven, inv.nr. 393, nr. 111, 31 mei 1934.

Mogelijk een foute aanduiding van de Anna Mariaweg (1828), maar misschien werd de Anna Mariaweg ook Mariaweg genoemd, want deze naam werd in 1837 nog eens gebruikt.⁴³⁵

Ook op de manuscriptkaart uit 1837 komt een nieuwe naam voor:

Schoolpad (Schoolpad, 1837⁴³⁶)

Pad van de Eckartseweg naar de school bij de Oude Toren.

Dommelstraatje (Dommelstraatje, 1843)

De begraafplaats aan de Vestdijk werd soms gesitueerd tussen het Balkwiel en het Dommelstraatje⁴³⁷ en soms tussen het Balkwiel en het Beemdstraatje (1805).⁴³⁸ Het straatje had blijkbaar twee namen. Op de stadsplattegrond uit 1860 wordt het straatje Dommelstraatje genoemd, maar op een kaart uit 1863 Beemdstraatje.⁴³⁹

Hoge Brug (ca 1850⁴⁴⁰)

De naam voor de brug tussen het Woenselse Eckart en Tongelre.

Oude Boschdijk (Ouden Boschdijk, 1852⁴⁴¹)

Andere naam voor de Oude Boschweg (1816), Oude Bosscheweg (1875) en Oude Bossche Baan (1881). In 1892 bestond de naam Oude Boschdijk ondanks de latere namen nog steeds.⁴⁴²

Kerkdijkje (Kerkdijkje, 1852⁴⁴³)

In 1857 is sprake van de aanleg van een nieuwe weg in de richting van het Kerkdijkje.⁴⁴⁴ De nieuwe weg liep naar de Boschdijk, kruiste die en liep daarna door in de richting van Nieuw Acht. Vermoedelijk is met 'in de richting van het Kerkdijkje' niet bedoeld lopende naar, maar 'in dezelfde richting als'. In feite kwam de nieuwe weg dan in de plaats van het bestaande Kerkdijkje. Van die nieuwe weg is de huidige Jacob van Campenweg een restant. Het oude dijkje zal oorspronkelijk de weg zijn geweest waarover de inwoners van Acht en Nieuw Acht naar de schuurkerk aan de Woenselsestraat gingen en de pastoor naar de kapel op Acht. Het is niet bekend of, en zo ja in hoeverre de nieuwe dijk over het tracé van de oude heeft gelopen. Ter onderscheiding van de nieuwe weg werd de oude later wel aangeduid als Oude Achtse Kerkdijk (1858), Oude Kerkweg van Nieuw Acht (1881) en misschien Oude Dijk (1860)

Oude Achtse Kerkdijk (Oude Achtse Kerkdijk, 1858⁴⁴⁵)

Latere naam voor het Kerkdijkje (1857).

Dwarsweg (Dwarsweg, 1859⁴⁴⁶)

Mogelijk een naam voor de Nieuwe Weg (1828). Woensel moest gemeentegrond afstaan voor de aanleg van de nieuwe provinciale weg naar St. Oedenrode. Die lag aan de Frankrijkstraat en het verlengde daarvan, te weten achtereenvolgens aan de Groenstraat, Woenselsestraat, Vlokhovenseweg en Dwarsweg.

Nieuwe Dijk (Nieuwen Dijk, 1860⁴⁴⁷)

⁴³⁵ RHCe, Manuscriptkaart, blad 180, 1837.

⁴³⁶ RHCe, Manuscriptkaart, blad 180, 1837.

⁴³⁷ RHCe, A.A. Eindhoven, inv.nr. 30, fol. 63, 30 december 1843.

⁴³⁸ RHCe, A.A. Eindhoven, inv.nr. 30, fol. 53, 23 oktober 1843.

⁴³⁹ RHCE, Beeldbank, Identificatienummer 0128179.

⁴⁴⁰ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Ongedateerd verzamelplan van het kadaster van Tongelre van omstreeks 1850.

⁴⁴¹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 706, fol. 125 verso, 27 oktober 1852.

⁴⁴² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 712, fol. 16 verso, 27 mei 1892.

⁴⁴³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 706, fol. 125 verso, 27 oktober 1852.

⁴⁴⁴ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 707, fol. 168, 1 september 1857.

⁴⁴⁵ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 708, fol. 14, 23 april 1858.

⁴⁴⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 708, fol. 43 verso, 17 februari 1859.

⁴⁴⁷ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 708, fol. 67, 8 juni 1860.

In 1857 werd een nieuwe weg aangelegd in de richting van de Oude Achtse Kerkdijk. De Jacob van Campenweg maakte daar deel van uit. Op de topografische kaarten van 1904 en 1906 wordt die weg Nieuwe Dijk genoemd. In 1871 wordt ook de straat die later Vredeoord heet als Nieuwe Dijk aangeduid⁴⁴⁸ en in 1918 werd zo de nieuwe weg genoemd die ongeveer over het tracé van de oude Blekerweg (1611) van Woensel via Tongelre naar Zesgehuchten. Voor deze laatste werd de naam in 1920 deels gehandhaafd. In 1963 kreeg een deel daarvan de naam Generaal Dibbetslaan, terwijl een ander deel in 1964 Verschaffeltstraat werd genoemd.

Kanaalweg (Kanaalweg, 1860⁴⁴⁹)

De weg was eigenlijk een zijstraat van de weg naar het klooster Mariënhage en was in 1846 aangelegd om de stad te verbinden met de haven van het Eindhovens Kanaal. Aanvankelijk werd de straat aangeduid als 'straat naar het kanaal' of iets dergelijks. Bij de oudste vermelding van de naam is sprake van de Kanaalweg tegenover de Kloosterdreef (d.w.z. ten Hagestraat). Blijkbaar werd het eerste deel van de weg vanaf de brug over de stadsgracht bij de Ten Hagestraat naar het klooster Mariënhage toen behalve Kloosterdijk (1710) en Kloosterdreef (1825) ook Kanaalweg genoemd. De Kanaalweg heette ook Kanaalstraat (1863) en Kanaaldijk (1896). In 1874 werd de weg met het Woenselse gebied ten zuiden van de spoorlijn door Eindhoven geannexeerd.

Kanaalstraat (Kanaalstraat, 1863⁴⁵⁰)

Andere naam voor de Kanaalweg (1860).

Kerkstraat (1866⁴⁵¹)

In naam voor de twintigste-eeuwse Kaakstraat.

Oude Bosscheweg (Oude Bosscheweg, 1875⁴⁵²)

Naam voor de Oude Bosschebaan (1881), die ook wel Oude Boschweg (1816) werd genoemd.

De legger van wegen en voetpaden

Ook in Woensel werd een legger van wegen en voetpaden aangelegd. De legger werd op 2 maart 1881 door de gemeenteraad goedgekeurd en op 9 december van dat jaar door Gedeputeerde Staten vastgesteld.⁴⁵³ In de legger komt een aantal nieuwe namen voor:

Beemdweg (Beemdweg, 1881)

De weg lag bij de Doode Gracht en liep min of meer evenwijdig aan de Heerweg door naar de grens met Son. In 1920 kreeg de straat de naam Vaartbroekseweg. In 1881 was er nog een tweede Beemdweg, want ook de oude Beemdstraat op Eckart werd toen zo genoemd.

Boomgaardsteeg (Boomgaardsteeg, 1881)

Zijstraatje van de latere Oude Bogert. In 1913 werd de straat Nieuwe Bogaard genoemd en in 1920 deels Nieuwe Bogert en deels Kersenstraat. Bogerd betekent Boomgaard. Het is niet bekend waarom in 1920 voor de onjuiste spelling Bogert is gekozen.

Hogedijk (Hoogedijk, 1881)

Doorgaande weg op Eckart. In 1881 liep de Blekersweg van de latere Oude Torenstraat naar de Doode Gracht, waar zij aansloot op de Hoogedijk. In 1920 werd heel het tracé vanaf de

⁴⁴⁸ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 709, fol. 99, 21 juni 1871.

⁴⁴⁹ RHCe, A.A. Eindhoven, inv.nr. 39, fol. 121 verso, 3 november 1860.

⁴⁵⁰ RHCe, A.A. Eindhoven, inv.nr. 40, fol. 124 verso, 6 november 1863.

⁴⁵¹ Kuyperkaartje

⁴⁵² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 710, fol. 6, 30 maart 1875.

⁴⁵³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1928 (BF 389).

Broekseweg via de Blekersweg en de Hoogedijk naar de grens met Nuenen Eckartseweg genoemd.

Hoolstraatje (Hoolstraatje, 1881)

Het Hoolstraatje was het verlengde van de Achterstraat in oostelijke richting. In 1920 werden de Achterstraat en het Hoolstraatje samen Hoolstraat genoemd. Het eerste deel van de naam zal hier verwijzen naar de Doode Gracht, waar het straatje heen liep. De gracht werd schaars ook wel hool genoemd. Een hool is een laagte in het terrein, maar kan ook een sloot of een gracht zijn.

Krommebroekdijk (Kromme Broekdijk, 1881).

De dijk takte even ten zuiden van het Schoolpad (1837) aan de andere zijde van de Eckartseweg van die weg af en liep daarna verder naar het oosten, waarbij de dijk zich splitste in verschillende doodlopende takken. De straat werd in 1920 Takstraat genoemd.

Krommeweg (Kromme Weg, 1881)

Zijweg van de Sonseweg even ten noorden van de Blekersweg, lopend in de richting van de Doode Gracht.

Limbeeks Akkerwegje (Limbeeksche Akkerwegje, 1881)

Misschien werd het wegje in 1830 Hemelrijkseweg genoemd (zie aldaar). In 1903 heette het wegje Hemelrijken en in 1913 Hemelrijkstraat. In 1920 kreeg het de naam Hemelrijken.

Nieuw-Achtsestraat (Nieuw-Achtschestraat, 1881)

De weg van Oud Acht door Nieuw Acht naar de Oirschotsedijk. De straat werd in 1920 Mispelhoefstraat genoemd.

Nieuwe Kerkstraat (Nieuwe Kerkstraat, 1881)

Straat naar de nieuwe kerk, lopend vanaf de Van Kinsbergenstraat/Verwerstraat langs de Woenselse Markt en de Kloosterdreef naar de Frankrijkstraat. Na de bouw van het klooster werd de straat voor een deel ook wel Kloosterstraat (1898) of Kloosterdreef (1913) genoemd. De straat kreeg in 1913 van de gemeenteraad deels de naam Markt en deels de naam Kerkstraat en in 1920 de naam Kloosterdreef. Een deel kreeg in 1936 de naam Woenselse Markt (zie Eindhoven vanaf 1920).

Oostelijke Parallelweg (1881)

Weg oostelijk langs de spoorlijn.

Oud-Achtsestraat (Oud-Achtschestraat, 1881)

Straat door Oud Acht. De straat tot de spoorlijn werd in 1920 Rijnstraat genoemd.

Oude Bossche Baan (Oude Bossche Baan, 1881)

Andere naam voor de Oude Boschweg (1816), Oude Bosscheweg (1875) en Oude Boschdijk (1892).

Oude Kerkstraat (Oude Kerkstraat, 1881)

Naam voor de oude Kerkstraat na de bouw van de nieuwe kerk aan de Kloosterdreef en de benaming van de Nieuwe Kerkstraat. De Oude Kerkstraat werd in 1913 Kaakstraat genoemd.

Oude Kerkweg van Nieuw Acht (Oude Kerkweg van Nieuw Acht, 1881)

Andere naam voor de Oude Achtse Kerkdijk (1858) en Oude Dijk (1860).

Smalstraat (Smalstraat, 1881)

Smalle verbinding tussen de Woenselsestraat en de Stoutheuvelseweg, even te noorden van de Beekstraat.

Goordijk (Goordijk, 1890⁴⁵⁴)

De ligging is onbekend. Goor is een soortnaam voor een drassig gebied.

Kloosterstraat (Kloosterstraat, 1898⁴⁵⁵)

De straat naar het klooster bij de kerk. In 1881 heette de straat Nieuwe Kerkstraat. In 1913 werd de naam Kloosterdreef vastgesteld en die behield de straat in 1920.

Fellenoordse Kerkweg (Fellenoordschē Kerkweg, 1899⁴⁵⁶)

Een naam voor de latere Kruisstraat. De weg werd eerder Boschwech of Buschweg (1449), en Boschstraat (1710) genoemd.

Westelijke Parallelweg (1881)

Weg westelijk langs de spoorlijn.

Wilhelminastraat (Wilhelminastraat, 1900⁴⁵⁷)

Een nieuwe verbinding tussen de Broekseweg en de Kruisstraat, waar de vereniging 'Eindhoven Vooruit' huizen ging bouwen. De straat werd ook Wilhelminaweg (1901) genoemd. In 1920 kreeg de straat de naam Weverstraat.

Wilhelminaweg (Wilhelminaweg, 1901⁴⁵⁸)

De Wilhelminasstraat (1900) werd ook Wilhelminaweg genoemd.

Hemelrijken (Hemelrijken, 1903⁴⁵⁹)

Eerder werd de straat Limbeeks Akkerwegje (1881) en misschien Hemelrijkseweg (1830) genoemd. De straat kreeg in 1913 de naam Hemelrijkstraat en in 1920 Hemelrijken. Al in 1418 is hier sprake van een erf dat 't Hemmelrijc' heette, in 1437 ook van land 'dat Hemmerlic' (lees Hemmelric)⁴⁶⁰ en in 1549 van een huis dat 'het Hemelryck' heette.⁴⁶¹

Harmoniestraat (Harmoniestraat, 1904⁴⁶²)

De straat is ongetwijfeld genoemd naar harmonie Muis Sacrum, die dichtbij aan de Fellenoord haar verenigingsgebouw had. Mogelijk liep de straat langs de tuin waar het gezelschap soms speelde.

Binnenpad (Binnenpad, 1904⁴⁶³) Al eerder is sprake van een Lange Binnenpad (1701) en een Korte Binnenpad (1800). Dat waren echter andere binnenpaden. In 1904 zal het pad bedoeld zijn dat ook na 1920 nog zo heette.

⁴⁵⁴ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 711, fol. 73, 7 februari 1890.

⁴⁵⁵ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 712, fol. 134 verso 3 juni 1898.

⁴⁵⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 713, fol. 13 verso, 6 april 1899.

⁴⁵⁷ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1007, pag. 19, Verslag van den toestand der gemeente over het jaar 1900.

⁴⁵⁸ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 713, fol. 59 verso, 10 oktober 1901.

⁴⁵⁹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 713, fol. 115 verso, 5 juni 1903.

⁴⁶⁰ S.A.H., R.A. 's-Hertogenbosch, inv.nr. 1190, fol. 383 verso en inv.nr. 1208, fol. 1.

⁴⁶¹ RHCe, R.A. Eindhoven, inv.nr. 1548, fol. 41 verso-42.

⁴⁶² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1669, Plan tot uitbreiding van de gemeente Woensel, 5 december 1904.

⁴⁶³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1669, Plan tot uitbreiding van de gemeente Woensel, 5 december 1904.

Eckartse Brug (Eckartsche Brug, 1906⁴⁶⁴)

Dommelbrug tussen Eckart en Tongelre. De brug werd ook wel Hoge Brug (ca.1850) genoemd.⁴⁶⁵

Bogerd (Bogerd, 1907⁴⁶⁶)

Vermoedelijk identiek aan Bogardsedijk (1578). Bogerd betekend boomgaard. In 1913 werd de straat Oude Bogaard genoemd. Het is niet bekend waarom in 1920 voor de onjuiste naam Oude Bogert (met een letter t) is gekozen. Zie ook Lombardstraat (1437/1438).

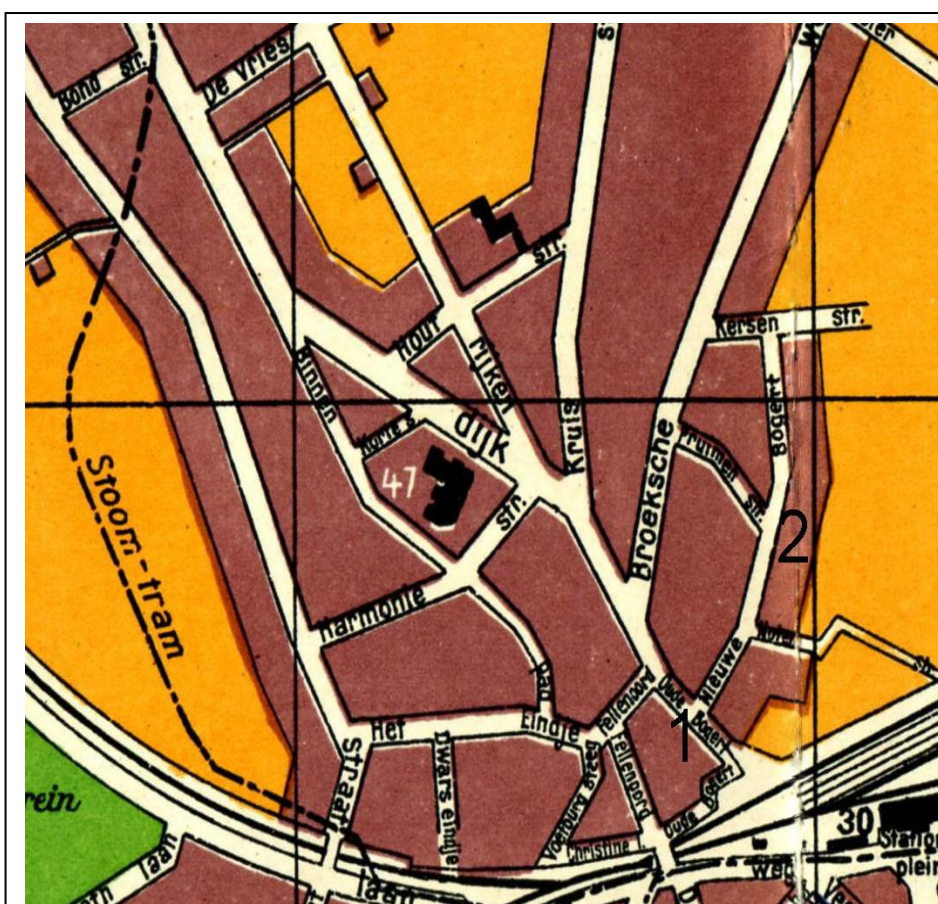
Kronehoefweg (Kronehoefweg, 1911⁴⁶⁷)

De straat werd ook Kroonhoefweg (1911) genoemd en in 1913 Kronehoefstraat. De straat liep van de Woenselse Markt via de Van Brakelstraat en de huidige Kronehoefstraat naar de Boschdijk.

Kroonhoefweg (Kroonhoefweg, 1911⁴⁶⁸)

De weg werd ook Kronehoefweg (1911) genoemd en in 1913 Kronehoefstraat.

Officiële vaststelling van straatnamen

Het zuidelijk deel van Woensel verdween na de oorlog voor een groot deel onder het hoogspoor en de nieuw aangelegde Fellenoord. Rechtsonder de Oude en de Nieuwe Bogert (1 en 2).

⁴⁶⁴ Topografische kaart 1:25.000, 1906.

⁴⁶⁵ Martin H.G. Op den Buijs, *Eindhoven, open venster op Eckart* (Eindhoven1988) 97

⁴⁶⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 714, fol. 106 verso, 3 december 1907.

⁴⁶⁷ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 715, pagina 138, 10 januari 1911.

⁴⁶⁸ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 715, pagina 55, 9 februari 1910.

Op 28 mei 1913 werd door de gemeenteraad een eerste reeks van namen vastgesteld. De officiële lijst is verloren gegaan, maar de Meierijsche Courant van 31 mei noemde gelukkig de "meeste".⁴⁶⁹ Dat waren 1e Heistraat, 2e Heistraat, Broek, Broekse Kerkstraat, Broekseweg, Broekstraat, Eindje, Emmastraat, Fellenoord, Hemelrijkstraat, Hendrikstraat, Hogeweg, Julianastraat, Harmoniestraat, Kaakstraat, Kerkstraat, Kloosterdreef, Kronehoefstraat, Limbeekstraat, Lijntje, Maaslaan, Markt, Marktstraat, Molenstraat, Nieuwe Bogaard, Nieuwstraat, Oude Bogaard, Schoolstraat, Spoordreef, Torenstraat, Wilhelminastraat.

Nieuw waren (met tussen haakjes de namen in de oorspronkelijke spelling en de namen die de straten in 1920 kregen): **1e Heistraat** (Hamsterstraat), **2e Heistraat** (Otterstraat), **Broek** ("van Wed. Fr. Notten naar Eckart" schrijft de krant. Hiermee zal de Broekseweg ongeveer van de Pastoriestraat tot de Onze Lieve Vrouwestraat zijn bedoeld), **Broekse Kerkstraat** (Pastoriestraat), **Eindje**, **Emmastraat** (Van Kinsbergenstraat van de Woenselse Markt naar de Hemelrijken, het vervolg bleef Peperstraat heten), **Hemelrijkstraat** (Hemelrijken), **Hendrikstraat** (in 1920 samen met de Burgemeester De Vriesstraat voortaan De Vriesstraat), **Hogeweg** (Hoogeweg in 1920 Lijmbeekstraat), **Julianastraat** (in 1920 bij de Schoolstraat getrokken), **Kaakstraat**, **Kloosterdreef**, **Kronehoefstraat** (deels Kronehoefstraat en deels Van Brakelstraat), **Limbeekstraat** (Lijmbeekstraat), **Lijntje** (in 1928 Marconilaan), **Maaslaan** (Runstraat), **Markt** (in 1920 Van Brakelstraat, Trompstraat en Kloosterdreef en in 1936 Woenselse Markt), **Marktstraat** (Bakkerstraat), **Molenstraat** (Brugstraat), **Nieuwe Boogaard** (Nieuwe Bogert, Pruimen- en Kersenstraat), **Nieuwstraat** (Houtstraat), **Oude Bogaard** (Oude Boogaard, later Oude Bogert en Notenstraat), **Schoolstraat** (in 1916 Nassaustraat en in 1920 Bondstraat), **Spoordreef** (Christinelaan), **Torenstraat** (Verwerstraat, Schakelstraat).

Door de oudere naam Wilhelmina-
weg te laten volgen door de namen
Emmastraat, Hendrikstraat, en Ju-
lianastraat haakte de gemeente-
raad in op de algemene trend om
straten te noemen naar leden van
het Koningshuis. De naam Het
Lijntje was ouder, maar eerder
werd vermoedelijk de omgeving
bedoeld. Zo wordt in 1727 een
boerderij aan de Heistraat ge-
noemd, die 'aen 't Lijntje' lag.⁴⁷⁰ In
1881 heette de straat de 'Straat
langs het Lijdtje' (zonder N). Het
Lijntje was oorspronkelijk mogelijk
de plek waar een lindeboomje
stond. De Maaslaan (nu Runstraat)
was genoemd naar leerlooier

Maas, die vanaf zijn huis aan de Frankrijkstraat een weg naar de Kloosterdreef had aange-
legd en beplant. Wat voor Lijntje gold, gold ook voor de naam Markt. Al eerder was sprake
van markt of markplein, maar zonder dat duidelijk was of het woord een eigennaam was. De
Nieuwe en de Oude Bogaard zullen meestal Nieuwe en de Oude Bogerd (1919) zijn ge-
noemd. In 1920 werden de namen veranderd in Nieuwe en Oude Bogert. De Oude Bogaard
heette eerder Bogerd (1907). De naam Schoolstraat werd in 1916 nogmaals vastgesteld
voor een andere straat (zie aldaar).

Tegelijk met het vaststellen van de namen besloot de gemeenteraad straatnaambordjes te
plaatsen

⁴⁶⁹ Straatnamen, M.C., 31 mei 1913, vierde blad, pagina 1.

⁴⁷⁰ RHCE, N.A. Eindhoven, inv.nr. 162, akte 35, 10 november 1727.

Oranjestraat (1915⁴⁷¹)

In 1920 werd de straat Zoutmanstraat genoemd.

Burgemeester De Vriesstraat, Nassaustraat, Schoolstraat (1916⁴⁷²)

De straat tussen de Boschdijk en de Hemelrijken die op de Hendrikstraat aansloot, werd Burgemeester de Vriesstraat genoemd. De gemeenteraad gaf hiermee uiting aan zijn 'hooge waardering voor het initiatief en de bekende ijver' (van de burgemeester) inzake de 'Volks-huisvesting'. Hiermee bedoelde de Raad op de oprichting in 1911 van de (eerste Eindhovense) woningbouwvereniging en op de bouw van de woningen van "Volks-huisvesting" in de daaropvolgende jaren, waarvoor de burgemeester zich sterk had ingezet. De burgemeester accepteerde het eerbetoon en verklaarde er zeer gevoelig voor te zijn. In 1920 kreeg de straat samen met de Hendrikstraat de naam De Vriesstraat. De Schoolstraat kreeg de nieuwe naam Nassaustraat. Tegelijk gaf de gemeenteraad de naam Schoolstraat aan de straat die vanaf de Boschdijk naar de nieuwe gemeentelijke lagere school aan de Hemelrijken liep. In 1920 werd de Nassaustraat Bondstraat genoemd en werd de Schoolstraat verlengd met de Julianastraat.

Zoutstraat (Zoutstraat, 1916⁴⁷³)

De gemeenteraad besloot een aantal woningen dat hier stonden na enkele maanden onbewoonbaar te zullen verklaren. Het betrof blijkbaar een al lang bestaande straat, die dichtbij de Peperstraat lag. Mogelijk dankte de straat daar zijn naam aan.

Verlengde Nieuwstraat (1917⁴⁷⁴)

Nieuwe straat tussen de Boschdijk en de Nieuwstraat. In 1920 was de naam niet meer bekend. Vermoedelijk is de straat in de praktijk al snel ook Nieuwstraat genoemd. In 1920 kreeg de (verlengde) Nieuwstraat de naam Houtstraat.

Crisisstraat, Poststraat, St. Petrusstraat, Weteringstraat (1918⁴⁷⁵)

Nieuwe straten waar de woningbouwvereniging Volkshuisvesting huizen bouwde. De Raad maakte een keus uit een groter aantal. De rest werd korte tijd later vastgesteld. De Crisisstraat herinnerde aan de noodsituatie die de oorlog had meegebracht, de Poststraat was genoemd naar het (hulp)postkantoor dat korte tijd later aan de straat zou worden geopend, de St. Petrusstraat naar de parochiepatroon en de Weteringstraat werd genoemd naar een daar inmiddels verdwenen waterloop.

Annexatiestraat, Benedictusstraat, Distributiestraat, Leostraat, Mobilisatiestraat, Staat van Belegstraat, Vredesplein, Wereldoorlogstraat (1918⁴⁷⁶)

De bedenker van de namen was blijkbaar gevoelig voor de geschiedenis. De naam Annexatiestraat was een verwijzing naar de komende annexatie, waarbij Woensel bij Eindhoven zou worden gevoegd. De Benedictusstraat was genoemd naar de regerende paus Benedictus XV (1914-1922), die zich sterk had ingezet voor de vrede. Leostraat was geïnspireerd door de paus Leo XIII (1878-1903), die onder meer bekend werd door de encycliek *Rerum Novarum*, die handelde over de situatie van de arbeidersklasse en de sociale leer van de Kerk. In 1920 werd de Leostraat bij de St. Petrusstraat getrokken. De Distributiestraat, Mobilisatiestraat, Staat van Belegstraat, Vredesplein en Wereldoorlogstraat herinnerden ten slotte aan de voorbije Eerste Wereldoorlog.

Nieuwedijk (Nieuwendijk, 1918⁴⁷⁷) Een onderdeel van de nieuwe weg van Woensel via Tongelre naar Zesgehuchten, aanvankelijk ongeveer over het tracé van de oude Blekersweg

⁴⁷¹ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 716, fol. 24, 7 september 1915.

⁴⁷² RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 716, fol. 53, 23 juni 1916.

⁴⁷³ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 716, fol. 57, 3 oktober 1916.

⁴⁷⁴ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 1024, pagina 19.

⁴⁷⁵ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 716, fol. 116, 7 juni 1918.

⁴⁷⁶ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 718, 9 augustus 1918.

⁴⁷⁷ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 716, fol. 130, 22 augustus 1918

(1611). Het oostelijke deel werd in 1920 Eckartseweg genoemd, terwijl het westelijke deel toen zijn naam behield. Het oostelijk deel van dat stuk kreeg in 1963 de naam Generaal Dibbetslaan, het andere deel werd in 1964 Verschaffeltstraat genoemd.

College (1918⁴⁷⁸)

De straat kreeg in 1920 de naam Reestraat.

Oude Torenstraat (1918⁴⁷⁹)

De straat werd ook Torenstraat (1913) genoemd. In 1920 kreeg een deel van de straat de naam Verwerstraat en werd een ander deel Schakelstraat genoemd.

Nieuwe en Oude Bogerd (Nieuwen Bogerd en Ouden Bogerd, 1919⁴⁸⁰)

Nieuwe Bogerd en de Oude Bogerd zijn namen voor Nieuwe Bogaard en Oude Bogaard. De namen werden in 1920 gewijzigd in Nieuwe en Oude Bogert. Mogelijk waren deze namen in 1913 al direct als Nieuwe en Oude Bogerd vastgesteld en is de opgave in de krant voor deze namen onjuist geweest. Voor de ligging van de straten, zie de kaart hierboven.

Dwarsstraat (1919⁴⁸¹)

De Dwarsstraat werd in 1920 Kaneelstraat genoemd.

Bij de herziening van de namen in 1920 werden nog genoemd.

Kortestraat, Rantsoenstraat, Woningnoodstraat (1920)

De Kortestraat, een zijweg tussen het Binnepad en de Boschdijk, behield in 1920 haar naam. De twee laatste namen veranderden in Van Speijkstraat en Van Galenstraat.

Barakken (1920⁴⁸²)

Uit een opgave uit 1921 blijkt, dat een deel van de Christinelaan voor 1920 werd aangeduid als de Barakken, naar de barakken waarin tijdens de Eerste Wereldoorlog Belgische vluchtelingen gehuisvest waren geweest.

AFKORTINGEN

A.A.: Administratief archief

A.N.D.: Archief Nassause Domeinen 1581-1811

B.H.I.C., Brabants Historisch Informatiecentrum, 's-Hertogenbosch
fol.: fol.

Inv.nr.: Inventarisnummer

M.C.: Meierijsche Courant

R.A.: Rechterlijk Archief

N.A.: Notarieel archief

Nat. Archief: Nationaal Archief

Melssen 1976: J.Th.M. Melssen, *Register van Eindhovense schepenakten van juli 1509-juli 1511* (Eindhoven, 1976)

KHP, J.Th.M. Melssen, *Kohieren van de Honderste Penning van Gestel, Strijp, Stratum en Meerveldhoven en extracten uit het kohier van Oerle 1569-1571* (Eindhoven, 1978).

RHCe: Regionaal Historisch Centrum Eindhoven

S.A.H.: Stadsarchief 's-Hertogenbosch

⁴⁷⁸ Aldaar.

⁴⁷⁹ Aldaar.

⁴⁸⁰ RHCe, A.A. Woensel, inv.nr. 716, fol. 168, 7 maart 1919.

⁴⁸¹ RHCe, A.A. Woensel, inv. nr. 716, 168 verso, 7 maart 1919.

⁴⁸² RHCe, A.A. Eindhoven 1920-1933, inv.nr. BF 1640.

INDEX OP DE NAMEN IN DE GEANNEXEERDE DORPEN TOT 1920

Blaarthem

Broekstraat
Dommelhoeftsweg
Groenstraat
Kattenstraat
Kerkdijk
Langedijk
Papenvoort
Rechtestraat
Wijchstadstraat
Wijstadorst
Zeelsterpad

Eckart

Broekstraat
Dodegraaf
Dommelstraatje
Dreef
Eckartseweg
Heerbaan
Hogeweg
Kwadedijk
Schoordijk
Voetpad van Eckart

Gestel

Aalsterweg
Akkerstraat
Bennekelstraat
Bennekelweg
Binnenpad
Bleekstraatje
Bokkenstraat
Bredewielstraatje
De Genderpad
Doelenstraat
Dommelstraatje
Engelenstraat
Genderstraat
Gennep Molendijk
Gennepdijk
Gennepereinde
Gennepstraat
Gennepweg
Gennepweg
Gestelsestraat
Goorstraat Groenstraat
Heerstraat

Hofstraat
Hogeweg
Hoogstraat
Julianastraat
Kerkpad
Kerkstraat
Korteweg
Laagstraat
Lage Goorstraat
Lange Goorstraat
Looierstraat
Marktstraat
Molendijk
Molenstraat
Molenstraatje
Molenweg
Nieuwstraat
Oranjeplein
Oranjestraat
Paradijsspad
Paradijsstraat
Parallelweg
Poortstraat
Rechtestraat
Rivierstraat
Scheidingstraat
Schoolstraat
Schoolstraatje
Spijkerstraatje
Spoorstraat
St. Lambertusstraat
St. Martinusstraat
Strijper Pad
Van Vorststraat
Willem I straat
Willem II Straat
Willem III Straat
Willibrordusstraat
Zandstraat
Zeelsterweg

Stratum

Aalsterweg
Achterstraat
Akkerstraat
Alverdonksestraat
Badlaan
Biesterplein
Biesterstraat
Biesterstraat

Bleekstraat
 Bollevonder
 Breugestraat
 Brugeind
 Brugeindje
 Bruggerstraat
 Burgemeester Jan Smitzlaan
 Burghstraat
 Dijk
 Dommelhoefstraat
 Dommelhofstraat
 Dommelpark
 Elzenstraat
 Elzenstraatje
 Elzentlaan
 Elzentpark
 Elzentstraat
 Engestraat
 Fabriekstraat
 Gasthuisstraat
 Geldropsepad
 Geldropseweg
 Gemeentestraat
 Gemeintstraat
 Gennipswegje
 Grote Heerbaan
 Havenhoofd
 Havenstraat
 Hazelnotenstraatje
 Heistraat
 Hoefkestraat
 Hoogstraat
 Ingstraat
 Irisstraat
 Jan van Houtstraat
 Jordensstraatje
 Kanaalstraat
 Kerkpad langs Jan van Hout
 Kerkpad van F. Frenken langs het Hoefke
 Kerkpad
 Kerkstraat
 Kerkstraatje
 Kerkweg
 Kleine Bleekstraat
 Kleine Havenstraat
 Koninginnelaan
 Korte Nieuwstraat
 Korte Voorteweg
 Kwadestraat
 Laagstraat
 Lakerstraat
 Leenderdijk
 Leostraat
 Lievendaalsstraatje
 Linker Kanaaldijk

Looakkerstraat
 Meysvoort
 Moleneind
 Molenstraat
 Nieuwestraat
 Oranjestraat
 Oude Geldropseweg
 Poeijerskerkpad
 Poeijersstraat
 Princesselaan
 Puttensestraat
 Puttenseweg
 Raadhuislaan
 Raadhuisstraat
 Rechter Kanaaldijk
 Rechtestraat
 Rietvinkstraat
 Roostenstraat
 Rooststraat
 Rozemarijnstraat
 Rue de (la) Grande Route
 Rue de of het Poyers
 Rue het Heyeind
 Rue Imperiale
 Schoollaan
 St. Jorisstraat
 St. Rochustraet
 Steenweg
 Straatje achter Den Burg
 Stuiverstraat
 Tongelrepad
 Tongelreseweg
 Tongelrevoort
 Treurenburgstraatje
 Tuinstraat
 Versantvoortstraat
 Villapark Zuidzijde
 Vleutstraat
 Voortweg
 Waterstraat
 Wilhelminastraat
 Wolverstraatje

Strijp

't Ven
 2^e Beemdstraat
 Acaciastraat
 Annastraat
 Beekstraat
 Beemdstraat
 Beemdweg
 Bergeweg
 Biesbosstraat
 Biesbosweg

Binnenweg
Bleekweg
Bult
Busselstraat
Dekkerstraat
Dijkerstraat
Directeur de Jonghlaan
Doelenstraat
Draaiboempad
Eerste Heistraat
Eindsestraat
Eindseweg
Ekkerstraat
Elisabethlaan
Engelsbergenstraat
Frederiklaan
Friezenkampstraat
Glasstraat
Groenstraat
Grootbroekstraat
Grote Heistraat
Haagdoornweg
Halvemaanstraat
Hastelstraat
Hastelweg
Heerstraat
Heibaan
Heistraat
Heiweg
Henriettestraat
Heuvelse Binnenpad
Heuvelsestraat
Heuvelseweg
Hogeweg
Hopstraat
Huiskesweg
Hulstlaan
Hurksestraat
Hurkseweg
Iepenlaan
Johannastraat
Kaakeind
Kattenstraat
Keerweerstraat
Kerkakkerstraat
Kerkeind
Kerkpad
Kerkstraat
Kerkweg
Klawierstraat
Kleine Heierbaan
Klimoplaan
Kreugestraat
Kromme Binnenweg
Kruisweg

Langdonkenpad
Leeuwerikstraat
Lievendaalseweg
Lijkweg
Lindenlaan
Molendijk
Molenweg
Nieuwedijk
Oost Rijstenstraat
Oude Postdijk
Oude Schooldijk
Oude Weg
Paaltjesweg
Parallelweg
Rijstenstraat
Rijstweg
Scheipad
Scheiweg
Schootsestraat
Schouwbroeksestraat
Schouwbroekseweg
Severijnsdijk
Sliffertse Heistraat
Sliffertsedijk
Sliffertsestraat
Spoorlaan
St. Antoniusstraat
St. Severusstraat
St. Trudostraat
Strijps Vonderke
Tolstraat
Tweede Heistraat
Valkweg
Vekerstraat
Vense Beemdstraat
Vense Heibaan
Vense Heistraat
Vensedijk
Vensestraat
Verre Welschap
Walespoor
Weenerstraat
Wekkerstraat
Welschap
West Rijstenstraat
Willemstraat
Wingerdlaan
Wisselstraat
Zeelster Hoofdstraat
Zwaanstraat

Tongelre

Achterstraat
Akkerstraatje

Beeksteeg
Beekstraat
Beestenmarkt
Binnenpad
Boelsitstraat
Braakstraat
Breestraat
Dommelhoeftstraatje
Dommellaan
Donkstraat
Doolleggersstraat
Dorpsstraat
Eckartse Brug
Eckartsedijk
Eckartseweg
Geldropsedijk
Goordijk
Goorweg
Grintweg
Groenestraatje
Groenstraat
Haagdijk
Heggardstraat
Heggardstraatje
Heggenstraat
Heiderstraat
Herenstraat
Hoeveneseweg
Hofje-rond
Hoge Brug
Hogeheiderweg
Hogeweg
Kanaalstraat
Kattenstraat
Kerkpad
Kerkstraat
Keulseweg
Klein Tongelrese Kerkpad
Koekoeklaan
Koppelstraat
Kruisstraat
Kuilenstraat
Kuilenstraatje
Laakse Pad
Lakerpad
Lange Pad
Leeuweriklaan
Lijsterlaan
Markt
Meistraat
Merellaan
Molendijk
Molenstraat
Molenstraatje
Molenweg

Nieuwstraat
Oude Geldropsedijk
Paardenmarkt
Parallelweg
Poeijerseweg
Poeijersstraat
Provincialeweg
Schoollaan
Schuurstraatje
St. Martens Hofke
Urkhovense Akkerweg
Urkhovense Kerkpad
Veemarkt
Veestraat
Voortweg
Waterstraat
Woenselseweg
Wolfdijkse Veldweg
Wolverdijk
Zandstraat

Woensel

't Eindje (zie ook Eindje)
1^e Heistraat
2^e Heistraat
Achterstraat
Anna Mariaweg
Annexatiestraat
Asserstraat
Baadplaats
Barakken
Beekstraat
Beemdstraat
Beemdstraatje
Beemdweg
Benedictusstraat
Binnenpad
Blekersweg
Bogardsedijk
Bogerd
Boomgaardsteeg
Boschdijk
Boschstraat
Boschweg
Bosscheweg
Breedakkersweg
Breestraat
Broek
Broekse Kerkstraat
Broekse Kerkweg
Broekseweg
Broekstraat
Broekstraatje
Brokerstraatje

Brugbosstraatje
Brugstraat
Burgemeester De Vriestraat
College
Crisisstraat
Dasserstraat
De Straat
Derpsepad
Derpstraat
Distributiestraat
Dommelstraatje
Dorpsepad
Dorpstraat
Dwarsstraat
Dwarsweg
Eckartse Brug
Eckartse Heiweg
Eckartseweg
Eindhovensedijk
Eindje (zie ook 't Eindje)
Emmastraat
Engelandweg
Fellenoord
Fellenoordse Kerkweg
Frankrijks Kerkpad
Goordijk
Groeneweg
Groenstraat
Grote Herenweg
Gruithuisweg
Harmoniestraat
Heerstraat
Heerweg
Heierstraat
Heistraat
Hellefsepat
Hemelrijken
Hemelrijkseweg
Hemelrijkstraat
Hendrikstraat
Hilleventsestraatje
Hilverseweg
Hoeverstraatje
Hoge Brug
Hogedijk
Hogeweg
Hollandsedijk
Hollandsstraatje
Hoolstraat
Hoolstraatje
Hopperstraatje
Hyllensestraat
Jan Bluysenstraatje
Julianastraat
Kaakstraat

Kalstraat
Kanaalstraat
Kanaalweg
Kattenhof
Kattenstraat
Kattenstraatje
Kerkdijkje
Kerkpaadje
Kerkpad
Kerkstraat
Kerkstraatje
Kerkweg
Kleine Dijk
Kleine Herenweg
Kloosterdijk
Kloosterdreef
Kloosterstraat
Koolstraat
Korte Binnenpad
Korte Broekstraat
Kortestraat
Krommebroekdijk
Krommeweg
Kromstraat
Kronehoefstraat
Kronehoefweg
Kroonhoefweg
Kruisstraat
Kruisweg
Kwadedijk
Lange Binnenpad
Lemmerstraat
Leostraat
Lijmbeekstraat
Lijmestraat
Lijntje
Limbeeks Akkerwegje
Limbeekstraat
Loijkensdijk
Lombardstraat
Lombardstraatje
Luukstraat
Maaslaan
Mariaweg
Markt
Marktstraat
Meerstraat
Meijelsvoortsebaan
Mertenstraat
Mobilisatiestraat
Molenpaadje
Molenstraat
Molenstraatje
Molenweg
Nassaustra

Nieuw-Achtsestraat
Nieuwe Bogaard
Nieuwe Bogerd
Nieuwe Dijk
Nieuwe Kerkstraat
Nieuwe Weg
Nieuwendijk
Nieuwstraat
Nopkenspad
Oirschotsedijk
Oostelijke Parallelweg
Oranjestraat
Oud Postdijkje
Oud-Achtsestraat
Oude Achtse Kerkdijk
Oude Bogerd
Oude Boogaard
Oude Boschdijk
Oude Boschweg
Oude Bossche Baan
Oude Bosscheweg
Oude Dijk
Oude Kerkstraat
Oude Kerkweg van Nieuw Acht
Oude Torenstraat
Oudestraat
Peperstraat
Peperstraatje
Poststraat
Rantsoenstraat
Ravensdonksstraatje

Schimmelsepad
Schoolpad
Schoolstraat
Schoordijk
Smalstraat
Sonseweg
Soppertstraatje
Spoordreef
St. Petrusstraat
Staat van Belegstraat
Strijpseweg
Torenstraat
Turfweg
Vaartbroekseweg
Verboden Paadje
Verlengde Nieuwstraat
Verloren Paadje
Vermeten Straatje
Vlokhovensestraat
Vlokhovenseweg
Vredesplein
Wereldoorlogstraat
Westelijke Parallelweg
Weteringstraat
Wilhelminastraat
Wilhelminaweg
Willigenstraat
Woenselsestraat
Woningnoodstraat
Worpstraat
Zoutstraat